

کتاب مستطاب لا جواب - جواب سوالات شامیه موسوم به

عشره کامله
المعروف به
تحفة السامعی

از شاخ افکار بریان حق و نتیجہ دلیل بالاطلاق مسیحی
ببین الدقائق معارف آگاه لطافت و سنگاه منبع فیوضات
سبحانی مخزن رموزات یزدانی قدوہ ابرار و اخیار عمدہ عرفان
روزگار فخر نظر اسے جهان - وسم قبول مقبولان زمان و مشی کامل
لامی اکمل و مکمل عظمت الملت والدین زازدان خفی و جلی حضرت
تجدد و مناولت محمد عظمی علی الصدیقی الصابری القادری
الاولیسی دیوبندی ادام اللہ فیوضاتہم علینا و سلم اللہ ذکرہم بالبرکات
بتصحیح خادم العلماء والفقراسید حسن عفی اللہ عنہ قرشی علوی
پنجابی کلیانی من مصنفات راولپنڈی

۱۳۱۴ھ

در مطبع اکبرنی اگرہ باہتمام مجید الدین احمد طبع شد

هُوَ الْكَافِظُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مخدوم مکرّم بندہ جناب مولوی حاجی محمد عظیم علی صاحب م عنا
بعد تحیّت و سلام علیک التماس خدمت عالی میں ہے۔ مدت سے بعض مسائل میں
میری طبیعت کو خلجان تھا۔ اور حضور والا سے بسبب ناساز رہنے طبیعت کے
خوفاً و ادباً عرض نہ کر سکا۔ اب جو دل کو زیادہ پریشان دیکھا تو دل میں یہ بات
جمی اور اسی پر یقین کامل ہوا کہ تیرے بھائی ماشاء اللہ بہت لایق ہیں اُن سے
تحریری جوابات حاصل کر لے۔ جب کوئی خلجان پیدا ہوا انہیں جوابوں سے
تسکین کر لیا کیونکہ یاد کا کچا ہوں تحریری بات خوب ہوتی ہے جب چاہا دیکھی
اور حضور والا سے انہیں جوابوں کی سند کرالوں گا یقینی امر ہو جاوے گا لہذا آپ کی
خدمت شریف میں سوالات مفصل ذیل ارسال کرتا ہوں اور چند صاحبوں کی

خدمت میں بھی ارسال کئے ہیں۔ امید کہ شہادتت برادرانہ فرما کر جوابات ان سوالوں سے مشروحاً مشرف فرماویں تاکہ اطمینان قلبی حاصل ہو زیادہ خیریت ہے فقط

تفصیل سوالات

GIFT

(سوال ۱) پیر کے خلاف ہو کر مرید فائدہ اٹھا سکتا ہے یا نہیں۔

(سوال ۲) جو مرید آپ کو عقیدہ ہمسر یا برتر پیر سے جانے اور حضور شیخ میں اُن افعال سے کہ جن سے اُس کا جاہ و جلال پیدا ہو خوش ہو یہ عقیدہ اور برتاوہ مستند ہے یا نہیں۔

(سوال ۳) بلا بیعت و ارادت و بدون اخذ فیضان کوئی کسی کا مرید ہو سکتا ہے یا نہیں۔

(سوال ۴) مرید قابلِ جانشینی کس وقت میں ہوتا ہے اور استرضائے برادرانِ حقیقت جائے نشینی میں ضروری امر ہے یا نہیں۔

(سوال ۵) مرید قابلِ فیضانِ پیر و پیرانِ سلسلہ بلا محبت و اخلاص پیر کے ہو سکتا ہے یا نہیں۔

(سوال ۶) ہر مرید پر حقوقِ پیر و آدابِ پیر واجب ہیں یا نہیں۔

(سوال ۷) بندہ اپنے مولا کا مولا ہو سکتا ہے یا نہیں۔

(سوال ۸) شیخ و ارثِ سند نبوت صاحبِ ارشاد کسی حالت میں مجبور یا کسی صورت میں فیض سانی مریدوں سے باز رہ سکتا ہے یا نہیں۔

(سوال ۹) قدرتِ عطائے معطی و مختار مطلق بعد عطائے باقی رہتی ہے یا نہیں۔

(سوال ۱۰) اگر ارشادِ حقیقت اور ارشادِ پیر مجاز میں توافق نہ ہو تو واجبِ تعمیل کونسا ارشاد ہے فقط

عرضیہ نیاز فقیر زادہ ممتاز احمد گنگوہی حافظی الاولیسی از مقام سکھر وڈہ

غزل مدح و عرض حال بجناب حضرت پیر و تنگیز غوث الثقلین قدس سرہ

چہ حسنہ شاہ جیلانی کہ آن محبوب جیلانی	بشوکت مرطبی ثانی رفعت مصطفیٰ ثانی
بشیر بے نظیر حضرت بیچون سبجانی	حبیب سرور عالم کنوز فیض عرفانی
چہ روئے پاک نورانی نمونہ ذات حقانی	چو دیدش ماہ کنعانی بگفتہ روئے حرانی
زہے شوکت زہے رفعت کمال ہیبت و قدرت	کہ می لرزند شیران از سرگان شاہ شامانی
بروشد ختم محبوبی کہ محبوبان بدین خوبی	بجائے تاج میدارند قدم شاہ جیلانی
ہمہ الطاف مولائی برویش گشتہ شیدائی	خدا را نظر رحمانی بجال بیدل و جانی
خدا را اسے شوق قادر نگاہے بر من مسکین	لعنوان او بسی صرف کن فیضان روحانی
پریشان زار نا لایم غلام شاہ جیلانم	چو حافظ پیر پیر انم چہ باکم از پریشانی

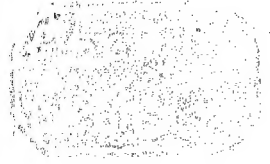
دو عالم از درش یا بند فیض نعمت یزدان
بنازائے عظمت مسکین کہ پیر تست لاثانی

در مدحیت محبوب محبوبین مخدوم مخدومین صابر صابر قادر اقدیر پیر و تنگیز حضرت سید مخدوم علاء الدین علی محمد صابر چشتی کلیری قدس سرہ

از جناب مولوی محمد عظمت شاہ صاحب سلمہ اللہ تعالیٰ

منہج سیر نبوت ہم ولایت حیدری	آفتاب چشتیان مخدوم صابر کلیری
اے بشانت گفت گزاری مع اللہ کرامت	تاجدار من دآینی بادشاہ دلبری
فخر جملہ خواجگان خاص فرید الدین علی	از جلال شمس تو تابان طریق صابری
مطلوب جان عاشقان محبوب رب العالمین	دریاے فیضان خدا ہم در خفی و ظاہری
سلطان جملہ صابرین برمان جملہ قادین	بود و وجود عارفین واللہ نداری ہمیری
صد ہزاران نازنین و مہجین آمد پدید	لیکن اندر حسن و خوبی تو عجب نادر تری

نعمی الدین

<p>مانند تو اندر عیان پیدا نشد کس در جهان لے کج کلا ہی بر سر ت زید سر بر سلطنت ما عاشقانت بر درت با صد فغان نعره زنان اے بادشاہ ذوالعطا بجز کرم کان سخا</p>	<p>وصفت نگین در بیان حقا عجائب نظری اے کان و نون فرمان برت بر حال نام نگری لے غیاث بیکیان ظل ہمایون گستری جاسے بدہستی نما از خود روم تا یکسری</p>
<p>مسکین عظمیت ہے نوا در عشق حافظ مبتلا بہر خدا رویم نما از لطف ہندہ پروری</p>	
<p>رباعی</p>	
<p>یا محی الدین تر حمت بلطف واسع دزد رہن را بیکدم ساختی ابدال حق</p>	<p>اَنْتَ کانی کل مقصود بانواع الکرم لے شر دنیا و دین بر حال ماہم کن کرم</p>
<p>رباعی</p>	
<p>آن سوتا بان ز آل احمد و نور علی یا علاؤ الدین صابر و عنایت کا ملی</p>	<p>مہر برج معرفت جان محی الدین ولی الممدؤ فی کل حال بالخفی والنجی</p>
<p>رباعی</p>	
<p>یا محی الدین قادر المدد یا علاؤ الدین صابر و ستگیر</p>	<p>یا لطافت حافظ ہر شبک وید زود بکث مشکلات لا تعد</p>
	

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حق حق حق

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ لَهُ الْحُكْمُ
وَالِيَهُ تُرْجَعُونَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِهِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ
أَصْحَابِهِ خُصُوصاً عَلَى وَلَدِهِ الشَّرِيفِ الْمُحَمَّدِ عَوْثِ الثَّقَلَيْنِ قُطْبِ
دُبَانِي مَحْبُوبِ سُبْحَانِي مِيرَانِ مُحَمَّدِي الدِّينِ أَبُو مُحَمَّدٍ شَيْخِ عَبْدِ الْقَادِرِ الْحَكِيمِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَعَلَى سِبْطِهِ الطَّاهِرِ الْأَطْهَرِ وَصَايِرِ الْأَصْبَرِ
قَادِرِ الْأَقْدَرِ إِمَامِ الْعَالَمِ وَالْعَالَمِينَ حَضْرَتِ خَوَاجَةِ سَيِّدِ مُحَمَّدٍ
عَلَوُ الدِّينِ عَلِيِّ أَحْمَدَ صَابِرِ حَشْتِي وَقَادِرِ رَايِ الْأَوَّلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
وَارْضَاهُ أَجْمَعِينَ **بجل** حمد لاله الا الله و درود نامحمد و حضرت محمد رسول الله
صلی الله علیه و آله وسلم خاکسار ذره بهیقدار عاصی مبغاصی کردگار سیاه رو و
تباہ خوے محمد عظمی علی دیوبندی حافظی الاویسی عفی الله عنه بنج مدت فیض درجت
برادر والا شان جانا باز و جهان تاز مقبول بارگاه احد عاشق الله الصمد حضرت پیر جی صاب
پیر جی ممتاز احمد گنگوہی حافظی الاویسی سلمه الله تعالی وزیر عشقه و عرفانه بالله عرض
سیدار د- والا نامه انوی بسبیل ذاک بیوم سه شنبه مورخه کبتمه ماه جمادی الاول

در سن یک هزار سه صد و شش هجری النبوی صلی الله علیه و آله وسلم مندرج ده سوالات
 بدیافت بعضی شکوک و شبهات و نیز بطلب مشروحاً جوابات کالوحي من السماء برین
 فقیر بے تدبیر نزول اجمال فرمود خاطر بغایت منفرح گشت که چون آن برادر را
 تحقیق راه اہل یقین دست داده است الحمد للہ علی ذلک مبارک باد و اہل من مزید
 باد چندین یوم متحیر ماندم کہ تدبیر چون کنم چرا کہ از ضعف ناتوانم و از علم ظاہر بیج بہرہ
 ندارم و از خوف نازک مزاجی آن یار محرم راز و برادر ممتاز میخواستہم کہ تعمیل ارشاد و عملی
 از دل و جان بجا آرم چنانکہ برادر این فقیر بہ تعمیل ارشاد و اخوی مصروف اند
 موافقت یاران شرط راہ و سنت بارگاہ است و آن ہم بندہ را ضروری ست کہ
 تا در شمار ماہم یکے از ایشان یا شمیم و نیز این امر سنت پیران ماست و مخصوص سنت
 حضرت شیخی مولائی است رضی اللہ تعالیٰ عنہ۔ برادر من اگرچہ بسبب ضعف و
 بیماری کہ لاحق حال این فقیر بود در نوشتن جوابات این اسولہ تاخیر گردیدہ
 معاف فرماید اکنون بفضل اللہ العظیم و بحایت القوی العزیز کہ **هُوَ رَبُّنَا اَنْ
 رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيفٌ** شفا یافتہم چنانچہ از مرآت شریف قوت حمایت آن بشنو
**اَلْحَايَةِ حَكِيمٌ لِّشَيْءٍ لِّشِدَائِدِ الْاَمْرَاضِ وَالسُّدُودِ حَتَّى يَعْتَدِلَ
 بِنَظَرٍ فَاحْتِاجَةٌ لَهُ يَدٌ وَاَعْلَقَدَ مَلَنَ حَامِي قُوَى حِمَايَتِهِ قُوَى**
 انشاء اللہ عنقریب بطافت علی البیان کہ ہور از قنا چنانچہ اللہ لطیف بعبادہ
 ید رزق من یشاء و **هُوَ الْقَوَى الْعَزِيزُ** چنگ بدامن ہمت زخم کمر آن اللہ یُحِبُّ
مَعَالِي الْهَمَمِ وَالْاَبْغَضُ اَسَافِلَهَا چون مولای من عالی ہمتان را دوست
 سیدار و معیت خویش باوے اظہار میفرماید کہ **وَالَّذِينَ جَاءَهُدُوا فَبَدَّلْنَا لُبَّهُمْ**
سَبَّلْنَاهُمْ و **اِنَّ اللّٰهَ يَلْعَنُ الْمُخَسِرِينَ** پس چرا عالی ہمت نباشم کہ او خود با خود است
 و ہرگز دیگرے در میان نیست کہ **لَيْسَ فِي الدَّارَيْنِ اِلَّا هُوَ** چنانچہ الہام مطلق

بَسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ لَا تَسْأَلْهُ وَلَا تَسْئَلُ إِلَّا هُوَ وَ نَزَلَ السُّؤَالُ إِلَيْهِ وَ الْجَوَابُ
مِنْهُ وَ نَزَلَ السَّائِلُ وَ الْمُجِيبُ أَحَدًا قَرِيبًا

وجودے نادر و کسے جز خداے

ہم بودہ باشد ہمیشہ سچاے

وَهُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ بَلِيت

غیر تش غیر در جهان نہ گذاشت

لاجرم عین جملہ اشیا شد

وَهُوَ بَكْلُ شَيْءٍ عَلَيْهِ كَمِ الْعِلْمِ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ مَرَاوَرِ اسْتَكَارَ خُودِ خُودِ مِ كَسَدِ
وَدِرِ پَرْدِ مَن وَ تَوْبَازِ عِشْقِ خُودِ مِ بَازِ و مَرَاوِ تَرَامِ نَوَازِ ذَلِكْ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ مَشْهُوِي

اول صنعت آذر است و من صتم

آلت کو ساز دم من آن شوم

ماچو مصنوعیم و صانع نیستیم

جز زبون و جز که قانع نیستیم

ماچو نایم و نوا درما ز تست

ماچو کوہیم و صدا درما ز تست

ماکہ ما بشیم اے تو مارا جان جان

تا کہ ما بشیم با تو در میان

خوش نشین اے قافیہ اندیش من

قافیہ دولت توئی دیش من

يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ وَيُحْكُمُ مَا يَرِيدُ حَسْبِيَ اللَّهُ يُغْنِي الْوَكِيلُ نِعْمَ الْمَوْلَى وَ
نِعْمَ النَّصِيرُ اچھے از آستانہ بوسی و سُدہ لیبی آستانہ فیض آشیانہ بندگی حضرت
پیر و شگیر ملک الاولیا سلطان الاصفیا پیشواے زندان آفاق سر حلقہ قلندران
و شطاران عشاق بخشندہ ولایت احمدی و محمدی و وارث اتم بورا شت علی و بنی
پیر پیران مطارع مطیعان وجود واحد امام الاوسط محمد الزمان خلیفہ دوران رفیق
بے دلاں شفیق بیکسان ماواے و ملجاے طالبان فاتح ابواب افضال الہی مفتاح
خزائن نامتناہی مرشد العالمین و العالمین حافظ احفظ صابرا صبر قادر اقدر افضل
اکملین سندا لواصلین منظر رحمت للعالمین شیخ الثقلین محبوب الاعظم محب الحق

خواجہ محمد محمود ابو الرحمۃ شیخی و مولائی بندگی حضرت حافظ شیخ محمد لطافت علی
عثمانی دیوبندی قادری الصابری الاولیسی رضی اللہ تعالیٰ عنہ غزل از مولف

عشقش یلانا رخدا حافظ خدا ریا فتم	از زمین صابر دلبر با حافظ خدا ریا فتم
دارم لطافت صابری دز نشہ لطافت قادری	گلزار شد آتشکد حافظ خدا ریا فتم
نقش و نگار دلبران تابند درمن بیکمان	گر دیده ام من بوضفا حافظ خدا ریا فتم
محفوظ از حافظ منم نعرہ انال حافظ زم	محفوظا بے حافظ کجا حافظ خدا ریا فتم
آن جانشین مصطفیٰ در یتیم بے بہا	سلطان جملہ اولیا حافظ خدا ریا فتم
ہم تاج بخش دلبران زینت دہ ارض و سما	ہم بیدلان را پیشوا حافظ خدا ریا فتم
لطف لطافت را نگر چون آن صابر آمدہ	صابر چو قادر آمدہ حافظ خدا ریا فتم
حسن یلح آراستہ جان دو عالم خواستہ	غوغائے عشق انداختہ حافظ خدا ریا فتم
لے عاشقان لے عاشقان من دلبر ریا فتم	محبوب الاعظم دایما حافظ خدا ریا فتم
او آن من من آن او والہ شہین است ہو بیو	بر آن او جانم خدا حافظ خدا ریا فتم
من عظمت شاہ خودم فخر غلامی می کنم	او قبلہ من قبلہ نما حافظ خدا ریا فتم

ترود خود دارم کہ یَعْلَمُ اللہُ رُضے یا اشارتے ازان بخدمت اخوی عرض نمایم
اگر بسیم قبول تو آید فهو المراد واللہ الموفق والہادی الی السبیل الرشاد
اسے برادر شہر ہذا عشرہ کاملہ کہ موسوم بہ تحفۃ الحافظی است اگرچہ بظاہر
این آوارہ است ولیکن باللہ العظیم بیت

ما خود نہ ایم اوست حقیقت چونگری	عنقا بکر آمدہ در صورت قریاب
ناوک اندر کمان خود دارد	شاہدان را بہانہ در ابرو
بے قراری عشق شور انگیز	شروشورے قلندہ در عالم
مثنوی	

یارب این بخشش نه حد کارماست	لطف تو لطف خفی را خود منراست
یاد ده مارا سخنها سئ دقیق	کاس تراحم آورد آن لے رفیق
جز تو پیش که برآرد بنده دست	هم دعا و هم اجابت از تو هست
هم تو اول میدهی میل دعا	تو دهی آخر دعاها را جزا
اول و آخر توئی مادر میان	هیچ هیچ که نباشد در میان

انی توکل علی الله ربی و ربکم ما من دابة الا هو اخذ بناصيتهما ان
ربی علی صراط مستقیم عاقبت بخیر باد بالنبی وآله الامجاد فالله خیر حافظاً و هو
ارحم الراحمین-

تمهید

پدان و تفکک الله تعالی چون معلوم شد که جمله اسوله بنی بر بناسے شیخ اند لہذا
واجب شد کہ اول تذکر بتذکرہ حضرت شیخ می باید کرد تا بر هر کسے منکشف گردد کہ شیخ کیست
و چه منزلت دارد ازین جهت در اوصاف حضرت شیخ مقدمہ می نویسم قل جاء الحق
و زهق الباطل ان الباطل کان زهوقاً و نزل من القرآن ما هو
شفاء و رحمة للمؤمنین و لا یزید الظالمین الا خساراً

مقدمہ

در باب شیخ

حق حق حق

الحمد لله الذی هدانا لهذا الذی کنا نغفلون
المدخل الی الکتاب لاریب فیہ هدی للمتبعین یعنی وارثان وراثت محمدی
صلی الله علیه وآله وسلم فی امتہ کتاب مبین کالنبیؐ بوده اند و الی یوم الدین
خواهند شد کہ الشیخ نخبہ فی قومہ کالنبیؐ فی امتہ بر مان اوست چنانچہ

الہام مطلق در شان اوست کہ اِنَّ الشَّيْخَ كِتَابُ اللّٰهِ فَتَتْلُوْهُ بِاَلْعَظَمَةِ
وَالْاَدَبِ بِالْعَشِيِّ وَالْاَبْكَارِ وَنِزَالِ الشَّيْخِ مِنْبَعِ الْجَوْوِدِ جَوَادٍ
كَرِيْمٍ اَوْ عَيْنِ بَحَارِيَّةٍ مُّعْطٰی مَرَاتِي سِرِّ حَيْمٍ ودر مرات شریف از سیر
بیان اوست کہ مَنْ كَانَ عَاشِقًا وَرَاجِبًا وَتَابِعًا وَسَاجِدًا اَوْ مُؤْمِنًا
اِلَى الْحَقِيقَةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فَهُوَ مُحِبُّ اللّٰهِ
وَعَبْدُ اللّٰهِ وَحَبِيبُ اللّٰهِ اكنون بدان اے عزیز شیخ آنت کہ از شیخ شیخ گردم
کہ تولید شیخ از شیخ است و بلا شیخ تولید شیخ محال است و کسیکہ دعوی شیخی کند و
ویرا شیخ باشد پس حال و کار او این است کہ مَنْ لَا شَيْخَ لَهُ لَا شَيْخَهُ الشَّيْطَانُ
لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ پس بر اے ہر راہ رو رہبر و آب
است کہ الرَّفِيقُ تَحْتَهُ الطَّرِيقُ چنانچہ بشنو بزرگے میفرماید بلیت

پیش پشت میرو دآن نور پاک	می کند ہر رہرنے را چاک چاک
--------------------------	----------------------------

پس ظاہر است کہ شیخ صاحب ارشاد را گویند و صاحب ارشاد کسی را گویند کہ
در حمایت شیخ مرتبی خود تکمیل سیر سلوک نموده بدرجہ ولایت رسد و ہم از وسع خرقہ
خلافت پوشیدہ بر مسند ارشاد نشیند چنانچہ این مسند را حضرت شیخی و مولائی پیر و سنگبر
حافظ دین مبین و راست اوسط محمد الزمان امام العالمین و العالمین بندگی حضرت حافظ
شیخ محمد لطافت علی عثمانی دیوبندی قادری الصابری الاولیسی رضی اللہ تعالیٰ عنہ
در جواب مکتوب مولوی احمد الدین تبصیل بیان میفرماید کہ محققان و عارفان جملہ
دو گروہ اندیکے مجذوب مطلق کہ بعد سلوک این راہ بمنزل مقصود رسیدہ در وقت
المواقف ایستادہ شوند و شب و روز محو و مستغرق جمال دوست بوند ازان عالم
وازین عالم بیچ خبرے و اثرے ندارند ایشان مسلوب السواس و مفقود العقل
باشند چنانچہ بزرگے می فرماید بلیت

ستانی زبان از رقیبان راز	که تار از سلطان نه گویند باز
--------------------------	------------------------------

پس حواله تربیت ناقصان بایشان نه رفته و قول و فعل ایشان اقتداء را نشاید
و هر که مقلد و تبع بایشان گردد تباه و گمراه آید ایشان را اولیاء مستهلک گویند
اما گروه دوم که ایشان را مشایخ طیقات و اهل تمکین گویند هم تابعان نبوت
و نیز مطیعان ولایت محمدی باشند چون ایشان سیر سلوک نموده دروقف المواقف
ایستاده شوند و بمشاهده دوست رسند براس تربیت ناقصان و تکمیل ارشاد
طالبان باز درین عالم فرستاده شوند و اثبات بعد المحویا بید ذوالعقل و الحواس
باشند خلافت و وراثت انبیا آنها را مسلم آید ایشان در عین محویت و فنا و مشاهد
تعمیر و جهان نمایند یعنی ظاهر با خلق و باطن با خالق و بهوشیار و با ضمیر سرار بوند
قول و فعل ایشان موافق قول و فعل انبیا و علیهم السلام آید اقتداء را شاید
و ذره از دایره شریعت و طریقت و حقیقت بیرون نیایند ایشان را مقربان حق
و واصلان مطلق گویند علماء اُمّتی کَانِبِیَاءَ بَنی إِسْرَآئِیلَ وَ الْعُلَمَاءُ
وَ رَکَّهَ الْکَنْبِیَاءُ طغرای وقت ایشان بود امت مرحومه بظاهر از ایشان
راه اسلام آموزند و طالبان حق بیاطن از آنها بدرجه ولایت رسند پس هر که
بصفات مذکوره موصوف گردد شیخ است چنانکه صاحب مصباح الهدایت رحمه الله
می فرماید که بعد از نبوت هیچ درجه فاضلتر از درجه نیابت نبوت نیست در دعوت خلق
باحق تعالی بر طریق متابعت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و مراد از شیخی نیابت
پس درجه شیخی و تربیت افضل درجات بود و مضمون این حدیث صحیح که وَالَّذِی
نَفْسٌ مِّنْهُ سَبَّحَهُ بِحَمْدِ اللَّهِ لَمَّا خَلَّصْتُمْ مِنْ أَوْدَانِهِمْ إِنَّ أَعْيُنَ عِبَادِ اللَّهِ
إِلَى اللَّهِ الذِّیْنَ یُحِبُّونَ اللَّهُ إِلَى عِبَادِهِ وَ یُحِبُّونَ عِبَادَ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ
وَ یُکْشُونَ بِالنَّصِیْحَةِ دلیل است بر علو مرتبه شیخی چه این معنی و صف حال مشایخ

مستوفی است پس توصیف شیخ در تحریر و تقریر نگین چنانچه بزرگ می فرماید شنوی

گر بگویم تاقیامت نعت او	هیچ آن را غایت و مقطع مجو
کیست کافر غافل از ایمان شیخ	کیست مرده بخیر از جان شیخ
آنکه بے وزر است شیخ است چون	در قبول حق چو کف اندر کمان
هر نبی و هر ولی را مسلک است	لیک تا حق می برد جمله یک است

الغرض همه کس شیخ را شیخ می گویند و میدانند ولیکن بنی بنی الا لمن شاکه الله
که شیخ کیست و چه منزلت دارد که مَنْ لَمْ يَتَّبِعِ الرَّسُولَ الْاَدْنَا لَمْ يَصِلْ اِلَى
الرَّسُولِ الْاَعْلٰی چنانچه بطور شرط و جزا خود فرموده است که قُلْ اِنْ كُنْتُمْ
تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِیْ یُحِبِّبْکُمْ اللّٰهُ وَنَزِلْ مِنْ یُّطِیْعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ
اٰطَاعَ اللّٰهَ متحقق است۔

و مولوی عبدالعلی بحر العلوم در اوائل شرح شنوی شریف می فرماید که جمله نبات
و اضافات که از کلام الله و از احادیث رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و از
اقوال بزرگان دین و پیشوایان اهل یقین که منسوب بذات اندهمه راجع بسوے
انسان کامل می شوند که نظراً تم و خلیفه الله است چنانچه خلق آدم علی صورته
وَ اِنِّیْ بَجَاعِلٌ فِی الْاَرْضِ مَخْلِقَةً اَشْتَرَا اَوْسْتَ که خَالِقُ الْخَلْقِ فِی
الْخَلْقِ اسرار اوست وَ تَخْلُقُوْا بِاِخْلَاقِ اللّٰهِ کَارِ اَوْسْتَ وَ اِنَّ الَّذِیْنَ
یُمْنٰی یَعُوْذُوْنَ اِنَّمَا یُعٰیذُوْنَ اللّٰهَ یَدُ اللّٰهِ فَوْقَ اَیْدِیْهِمْ اَظْهَارِ اوست
وَ مَنْ یُّهْدِ اللّٰهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَ مَنْ یُّضِلّْهُ فَلَا هَادِیَّ لَهُ
اقرار و انکار اوست۔ الغرض تا کجا نویسم بشنو که بزرگ می فرماید فرد

گر بگویم تاقیامت زین کلام	صد قیامت بگذرد وین ناتمام
---------------------------	---------------------------

پس باید دانست که شیخ وارث وراثت احمدی است صلی الله علیه و آله و سلم

و نایب نبوت محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہ اَلشَّيْخُ فِي قَوْمِهِ كَالنَّبِيِّ فِي أُمَّةٍ
برہان اوست چہ کہ وجود شیخ در میان مریدان چون وجود نبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
چنانچہ در مصباح الہدایت مذکور است کہ شرط است ترک اعتراض بر شیخ خود از قول و
فعل و حال و شرط است کہ بدانند کہ نیست هیچ یکے از مشائخ وقت او کہ برساند ویرا
بسوے جناب خداوند تعالیٰ جز شیخ او و اگر چہ باشد ہر یکے از مشائخ موصوف بدین
خاصیت مذکور و اگر خطور کند بدل مرید کہ در عالم است شیخ کہ برساند ویرا بسوے
جناب خداوند تعالیٰ جز پیر فے پس تصرف کند دروے شیطان و بلغراند وے را
چنانچہ بزرگے می فرماید فرد

گزنانشد سایہ پیرے فضول پس ترا سرگشتہ دارد بانگ غول

مَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِآلِ اللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ
لَا لِفَصَامٍ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ پس جوابات این اسولہ بحق اینچنین شیخ مذکور شد
کہ مذکور شد لا لغیرہ باز بشنو قال اللہ تعالیٰ وَانْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا
نَذِيرٌ یعنی نیست هیچ امت کہ دروے شیخ نباشد و گروہ مشائخان و الاشان نیز
امت است چنانچہ قال اللہ تعالیٰ وَهَمَّ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ
و نیز این امر مسلم است کہ هیچ امت بلا شیخ نیست پس در گروہ مشائخان و الاشان ہم
شیخ الثقلین شیخ ایشان است و جملہ مشائخان در ظل عافیت اویند و اگر چہ ہم
مشائخان کنفس واحد اند و لیکن فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى الْبَعْضِ و شیخ الثقلین چون
غوث الثقلین مرسل الثقلین را وارث اتم و جابے نشین مطلق است چون جملہ
نعمائے احمدی و محمدی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بسند صحیح ویرا رسید ہر طریق و
ہر فریق را شیخ گردید امت محمدی چون محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بدست اوست چنانچہ
حضرت پیران پیر دستگیر غوث الثقلین قطب ربانی محبوب سبحانی رضی اللہ عنہ وارضاه

در قصیدہ روحی خود می فرماید مصرع اَنَا عَبْدُ الْقَادِرِ شَيْخِ كُلِّ طَرِيقَتِي
پس اینچنین شیخ را شیخ الثقلین می نامند و مخصوص این حدیث شریف در شان اوست
يَكُونُ فِي أُمَّتِي رَجُلٌ مَنَزَلَتُهُمْ مَنَزَلَتِي چنانچه بزرگ می فرماید مشنوی

گفت پیغمبر که هست از استم	که بودیم گوهر و همسم همتم
مر مر از ان نور بیند جان شان	که من ایشان را همی بینم عیان
بے صحیحین و احادیث و روات	بلکه اندر مشرب آب حیات
پس امام حق و قائم آن ولی است	خواه از نسل عمر خواه از علی است
مهدی و مادی دیست اے راه جو	هم نمان و هم نشسته رو برو

الحمد لله که دین زماننا مصداق این حدیث نبوی صلی الله علیه و آله وسلم مرد میدان
صفاء چون مظهر الحجاب والغرائب اسد الله فی سبیل الله مقصود طالبان حق و مبارزان
درگاه مطلق شمس الضحی بدرالدجی امام الهدی به نبوت محمد المصطفی و بولایت علی المرتضی
کرم الله وجهه آن ولی العالمین خلیفه الله فی الارض ومن اکره اکره الله ومن امانه
امانه الله محمد الزمان لطافت السبحان علی البیان امام الاوسط شیخ الثقلین کریم
بن الکریم شیخی و مولائی حضرت پیر دستگیر بندگی حضرت حافظ شیخ محمد لطافت علی دیوبندی
قادری الصابری الاولیسی اند رضی الله تعالی عنه ازان قادری الصابری اند که
فیضان صابری و غیر هم مجاز ابرو و سلاسل بتامه از حضرت شاه محمد نظام پانی پتی
صابری قادری سجاده نشین حضرت مخدوم شیخ جلال الدین کبیر الاولیا پانی پتی صابری
رحمۃ الله علیهما حضرت شیخی و مولائی رسید و فیضان قادری و غیر هم مجاز ابرو و
سلاسل بکماله از حضرت مولانا محمد یعقوب بدخشان ابدال هندی قادری و صابری رحمۃ الله
علیه نیز حضرت شیخی و مولائی رسید و نیز هر دو فیضان صابری و قادری بعنوان
اولیست بتامه و کماله از حضرت مخدوم دو جهان امام العالمین حضرت خواجہ

سید مخدوم علاء الدین علی احمد صابر حشمتی و قادری الاولیسی رضی اللہ عنہ وارضاه ہم
 باہم بحضرت شیخی مولائی رسیدند چنانچہ خلافت اولیسی از حضرت مخدوم الثقلین امام العالم
 و العالمین حضرت خواجہ سید مخدوم علاء الدین علی احمد صابر رضی اللہ عنہ درس بہتر از
 دو صد و شصت و ستہ ہجری النبوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حضرت شیخی و مولائی رضی اللہ
 عنہ یافتہ شیخ العالم و العالمین گردید ہین سن مذکور الصدر خلافت اولیسی قادری صابری
 از مرآت شریف و الہام مطلق ہویدا اند چنانچہ بیت

صابر بہ لطافت است مائل	مہراج لطافتی صحیح مشہر
------------------------	------------------------

پس آن ہر دو فیضان کہ مجازاً بروے سلاسل از ہر دو صاحبین صابری و قادری
 رحمۃ اللہ علیہما کیجان دو جسم بودند رسیدہ بودند آن ہر دو فیضان در اولیسی
 معتدل آیمختہ معتدل صابری القادری و قادری الصابری گردیدند چنانچہ
 الہام مطلق بشنو اَلْفَيْضَانِ الْقَادِرِيَّةُ يَرْجِعُ إِلَى السُّبُوَّةِ وَالْقَيْصَانِ
 الصَّابِرِيَّةُ يَرْجِعُ إِلَى اللَّهِ وَالْفَيْضَانِ الْأَوَّلِيَّةُ مُعْتَدِلٌ بَيْنَهُمَا
 چنانچہ ہر دو فیضان قادری و صابری در ان فیضان اولیسی کہ معتدل است چون
 شیر و شکر باہم آیمختہ معتدل گردیدہ قادری الصابری نام یافت اکنون براے
 ظہور و اظہار خویش قادری الصابری الحافظی الاولیسی معروف گردیدہ شہرت گرفت
 چنانچہ تصدیق این بیان از مرآت شریف نیز بشنو قطعہ

شکر شیرست فیضانیکہ از قادر مع الصابر	بہ حافظ جابے خود کردہ چو شرح صدر قرآنی
ہمین قادر ہین صابر بلا تاویل حافظ شد	باین صورت کہ می بینی باین میرت کہ می دانی
فرد ز قادر تا صابر ہیچ فرق نیست اکحافظ	ز صابر تا لطافت نیست گنجائش میکوے

بیت

اخص مخصوص حق دارند در گاہ شعاعشان	ہمہ فیضان تہ حق نہ مثل جنس بازاری
-----------------------------------	-----------------------------------

بیت

سرا ر سیدنی را ثبت کردن کار من باشد | منم حافظ کلام خود نہ بکشایم ورا سے خود

شعر

مثال شہد با شیر شدہ مخلوط با حافظ | جناب قادر و صابر چوس الدین علاؤ الدین

قُلْ فَلِلّٰهِ الْحُجَّةُ الْبَاطِلَةُ ۖ وَلَوْ شَاءَ لَهَدٰی کُمْ اٰجْمَعِیْنَ غزل زمولف

<p>لے مطلع جو د اتم مفتاح کنز دلبری ہر دو طریقہ کاملی با ہم یکے این نادری کنز حقائق معنوی از تو ظہور وہم قوی لے حتی و قیوم جہان از تو حیات جاودان از تو خیال برتری باشد جنون و ابتری مولائے عالم ہم توئی در وسط دور احمدی از صبر صابر ظہری و ز قدر قادر دلبری دلدادہ یاد لبری می میر پیش مرشدی عظمت بگوید الصلا کاے مومنان کافران</p>	<p>صاحب طریقہ نادری کان قادری الصابری ہم قادری الصابری حافظ کہ اور امصدری وارث وراثت کاملی ہچون ولایت حیدری یابندان کون و مکان خلق خدا را رہبری او مشرک بدتر بود با تو کہ جوید ہمسری در ملک صابر قادری زید ترا این داوری باشان و رفعت حیدری دور اہانت گسری چون حافظ مولائے مادر پیش پیر کلیری بگزیدہ ام دین خدا از کفر و ایمان برتری</p>
---	--

وَصَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی خَیْرِ خَلْقِهِ سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِهِ وَاَصْحَابِهِ اٰجْمَعِیْنَ

بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ

سوال۔ پیر کے خلاف ہو کر مرید فائدہ اٹھا سکتا ہے یا نہیں۔

الجواب حق حق حق جواب مرآت شریف می فرماید ہن کان مَذْبُذٌ بَا
عَنِ الْاِخْلَاصِ وَمُنَافِقًا يَّا لَا فَعَالَ وَخَاطِبًا وَبَاغِيًا عَنْ اَمْرِ
السَّيِّئِ لَا عَلَيْكَ حِسَابُهُ وَلَعَلَّه يُخْرِجُهُ مِنْ سِلْسِلَتِهِ الشَّرِيفَةِ
لے عزیز بشنو کہ خداوند عالم تعجب می فرماید کیف تکفرون باللہ وکنتم

أَمْوَاتًا فَاحْيَاكُمْ ثُمَّ يَقْبَلُكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تَرْجَعُونَ
 و خلاف از کسیکه آلا یعلم من خلق و هو اللطیف الخیر و چنانچه
 از تامل بشنو و غور فرماید که بزرگ می فرماید بعلیت

چون خلاف تو اگر گوید کسے کینه یا خیر دتر ابا او یسے

پس شیخ که وارث اتم و جاے نشین مطلق نبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم است
 خلاف او چون روا بود و خلاف او بنفہ لان خسران ہرگز دیگر بار نیارد چنانچه از قرآن شریف
 لَبِشُوا مَنْ يَكْتُمُ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي
 الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ پس ہرگز خلاف شیخ از کسے مقبول نہ گردد چہ کہ ہر آنچہ
 کہ نزد شیخ مکر وہ است آن عند اللہ نیز مکر وہ است چنانچہ الہام مطلق بشنوائے کمال
 الْفِعْلُ مَكْرُوهًا عِنْدَ الْمَحْبُوبِ الْأَعْظَمِ فَهُوَ مَكْرُوهٌ عِنْدَ اللَّهِ وَخُصُوصًا
 این چنین شیخ کہ شیخ الثقلین محبوب الاعظم شیخ من است خلاف او ہرگز کسے را روا
 نبود اگر شیخ خلاف او نماید از شیخی بیفتد چنانچہ توصیف حضرت شیخی مولائی رضی اللہ
 تعالیٰ عنہ از الہام مطلق بشنوائے محبوب الأعظم عاشق کسائی و شطار کسائی
 ببالغ کمال مکمل عجیب محبوب واحد موجد و الأحد من الأول
 وَاللَّهُ أَلَانُ كَمَا كَانَ لِعَزْزِهِ انکار ہر شیخ انکار رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ
 وسلم است چنانچہ الہام مطلق بشنوائے تقلید الشیخ تقلید الرسول
 إِطَاعَةُ الشَّيْخِ إِطَاعَةُ الرَّسُولِ كَلَامُ الشَّيْخِ كَلَامُ الرَّسُولِ
 سَلْتِ الشَّيْخَ سَلْتِ الرَّسُولَ مَحَبَّةُ الشَّيْخِ مَحَبَّةُ الرَّسُولِ
 عَشَقَ الشَّيْخَ عَشَقَ الرَّسُولَ لِقَاءُ الشَّيْخِ لِقَاءُ الرَّسُولِ
 مَشَاهِدَةُ الشَّيْخِ مَشَاهِدَةُ الرَّسُولِ نَوْمُ الشَّيْخِ نَوْمُ الرَّسُولِ
 شِكَايَةُ الشَّيْخِ شِكَايَةُ الرَّسُولِ إِذِيَّةُ الشَّيْخِ إِذِيَّةُ الرَّسُولِ

تَوْحِيدِ الشَّيْخِ تَوْحِيدِ الرَّسُولِ غَيْبَةِ الشَّيْخِ غَيْبَةِ الرَّسُولِ
تَحْقِيقِ الشَّيْخِ تَحْقِيقِ الرَّسُولِ انْكَارِ الشَّيْخِ انْكَارِ الرَّسُولِ
چرا که محمد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم حبیب الله است پس حبیب الله
حَبِيبُ اللَّهِ وَعَدُّهُ عَدُّ اللَّهِ چنانچه الهام مطلق بشنود فِیقُ الْحَبِیبِ
حَبِیبُكَ عَدُّ الْحَبِیبِ عَدُّهُ چنانچه اگر کسی لَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ گوید و محمد رسول الله
نه گوید کافر است چرا که محمد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم بین الخلق و بین الله
برای فیضان عالم واسطه اکمل است چنانچه بزرگ می فرماید مَقْنُوی

می ستاند فیض از حق بر دوام	می کند قسمت بقدر هر که ام
از بهمان فیضان اشیا زنده اند	زان محمد رب و ایشان بنده اند

و هر که از واسطه خلاف کند هرگز مستفیض نه گردد چرا که بطور شرط و جزا خود فرموده است
كُلُّ مَنْ كُنْتُ مُتَحَبِّبًا إِلَى اللَّهِ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَ مَنْ
يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ پس اینچنین شیخ وقت بین العبد و بین الله
واسطه کامل و مکمل برای فیضان عالم است که نائب اوست چنانچه الهام مطلق
بشنو الشَّيْخُ لِلْعَبْدِ وَاسْطَةٌ بَيْنِي وَ بَيْنَ اللَّهِ و بلا واسطه
هرگز فیضان ممکن نیست چرا که ذات و حده لا شریک له چنان لطیف است
لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ
یعنی هویت محض از ادراک و افهام دیگر منزه است چنانچه از مراتب شریف بگویند
الْهُوِيَّةُ الْمُحْضَةُ مُنْزَهَةٌ عَنِ الْإِفْهَامِ وَالْإِدْرَاكِ فَلَا تُدْرِكُهُ
الْأَبْصَارُ وَ مَخْلُوقُ اللَّهِ بَعْضُهَا بَعْضُهَا - پس کاش باید که بر مرکز تشنه رابطه میان
هر دو پدید آید پس لا رَیْبَ فِیْهِ تا وقتیکه مابین لطیف و کثیف مظهر و جہتین
مختار مطلق بصف آرزو احنا اجسادنا و اجسادنا آرزو احنا

یعنی ہم بصورت و ہم سیرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم اگر واسطہ نباشد
فیضان محال محال است پس شیخ مختار مطلق کہ برزخ جامع صورت و سیرت است
بدانک چون محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم براسے فیضان عالم واسطہ کامل
و مکمل است کہ وارث الہم و خلیفہ اللہ است ازین جهت تکمیل مریدان بدست اوست
ہر کہرا خواہد بہ خدا رساند و ہر کہرا خواہد براند یفعل مایکشاؤ ویکلم مایرید
چرا کہ شیخ مختار مطلق مدبرات الامر قائم مقام نبوت برسد وراثت است ہرچہ
فرماید بجا است بیشک حکم او حکم خداست کہ ہرگز بیچ کلام وے خالی از الہام و ارشاد
نست چنانچہ از قرآن شریف بشنو ماینطق عن الہوی ان ہو الا
وحي یوحی چنانچہ بزرگے می فرماید بلیت

مطلق آن آواز خود از شہ بود	گرچہ از حلقوم عبد اللہ بود
----------------------------	----------------------------

چنانچہ از الہام مطلق بشنو خیا کانت الشیخ مدبرات الامر قد خیا لہ
صیحہ من اللہ ہرگز خلاف شیخ از کسے مقبول نہ گردد و بلکہ خدا لان در خدا لان و
خسران در خسران است چنانچہ آیت کریمہ بشنوا الذین کفروا و بعد
ایما نہم ثم اذدادوا کفرا کن تقبل توکبہم و اولئک ہم
الصنادکون چنانچہ الہام مطلق نیز بشنوا لعل مخالفت از شاہ الشیخ
یلتقی فی الخسارۃ چنانچہ از شنوی شریف نیز بشنو متنوی

گفت پیغمبر کہ اسے طالب جری	ہاں مکن باہیچ مطلوبے مری
در تو نمودی است در آتش مرو	رفت خواہی اول ابراہیم شو
چونہ سبحانے دریایی	در میگوں خویش از خود راہی
اوز قعر بحر گوہر آورد	وز زیان با سود بر سر آورد
کاملے گر خاک گیرد زر شود	ناقص از زر برد خاکستر شود

<p>دست او در کارها دست خداست جہل شد علی کہ در ناقص رود زانکہ اندر دام تکلیف است وریو کفر گیرد کاملے ملت شود سرخواہی برد اکنون پائدار</p>	<p>چون قبول حق بود آن مرد راست جہل آید پیش او دانش شود دست ناقص دست شیطان آویو ہرچہ گیرد علی ملت شود لے مری کردہ پیادہ باسوار</p>
<p>اے عزیز خلاف شیخ ہرگز از مرید در وجود نیاید تا وقتیکہ حق حضرت شیخ در دل او نباشد و حق شیخ آن را چنان بر اندازد کہ تا ابد آباد ہرگز بر نخیزد چنانچہ این حدیث شریف بشنومین استَحَقَّ اسْتَادُكَ ابْتَلَاكَ اللَّهُ بِثَلَاثَةِ بَيِّنَاتٍ لِّسَيِّ مَا حَفِظَ وَافْتَقَرَنِي الْخَيْرُ عَمْرِي وَخَرَجَ مِنَ الدُّنْيَا بَعْدَ اِيْمَانٍ باز بشنو کہ بزرگے می فرماید قطعہ</p>	
<p>دل دشمنان ہم نہ کردند تنگ کہ بادوستان ہم خلاف است جنگ کہ ہرگز بہ منزل نہ خواہد رسید</p>	<p>شنیدم کہ مردان را خدا ترا کے میسر شود این مقام بیت خلاف پیہر کے رہ گزید</p>
<p>منوی</p>	
<p>گردد اندر وادی حیرت غریق در جہقائے اہل دل جد می کنند نیست مسجد جز درون سروان سجدہ گاہ حیلہ است آنجا خداست من نہ گنج ہیچ در بالا و پست من نہ گنج تو یقین دان لے عزیز گر تو میجوی دران دلہا طلب</p>	<p>ہر کہ گستاخی کند اندر طریق ابلہان تعظیم مسجد می کنند آن مجاز است این حقیقت امیران مسجد کو اندرون اولیاست گفت پیغمبر کہ حق فرمودہ است در زمین و آسمان و عرش نیز در دل مومن بگنج اے عجب</p>

جیلہ آموزان جگر با سوختہ	فعلها و مکر ما برد و خستہ
صبر و ایثار و سخاے نفس وجود	باز داده کان بود اکسیر و سود
رو بہان زیر کب آخسر زمان	بر فرودہ خویش بر پیشینیان
رو بہان زیر کب اصحاب قال	بر فرودہ خویش بر اصحاب حال
قصہ جنگ انبیاء استند	جسم دیدند آدمی پنداشتند
در توہست اخلاق آن پیشینیان	چون نمی ترسی کہ تو باشی ازان
عادت آن ناسپاسان در توہست	تا یدرت ہر بار دلو از چاہ درست
آن نشانہا ہمہ چون در توہست	چون تو زیشانی کجا خواہی برست
تا دل مرد خدا نامد بدرد	ہیچ قوسے را خدا غارت نہ کرد

پس ہیچ شک نیست کہ خلاف شیخ خسر اللہ نبأ و الآخرۃ بار آور و چنانچہ
 الہام مطلق می فرماید مَنْ یَزِدْ وَلَمْ یُقْبَلْ کَلَامَ الْمُحِبُّوبِ الْاَعْظَمِ
 فَهُوَ فِی الْخُسَارَاۃِ وَحَسْرَۃٌ عَلَیْہِ وَنِزَارِ قرآن شریف بَشَوَکِیْفَ یَهْدِی
 اللّٰهُ قَوْمًا کَفَرُوا۟ بَعْدَ اِیْمَانِہُمْ وَشَہَدُوْا اَنَّ الرَّسُوْلَ حَقٌّ
 وَجَآءَہُمْ الْبَیِّنَاتُ وَاللّٰهُ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الظَّالِمِیْنَ نَعُوْذُ بِاللّٰهِ
 مِنْہَا اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیْمِ فَاللّٰهُ مَخِیْرٌ حَافِظٌ کَوْنٌ
 هُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِیْنَ

سوال دوم۔ جو مرید آپ کو عقیدہ ہمسر یا برتر پیر سے جانے اور
 حضور شیخ میں اُن افعال سے کہ جن سے اُس کا جاہ جلال پیدا ہو
 خوش ہو یہ عقیدہ اور برتر تا وہ مستند ہی یا نہیں۔

الجواب حق حق حق جواب الہام مطلق می فرماید اِذَا اَتَرَ الْمُرِیْدَ
 دَاعِیَ الدَّرَجَاتِ وَالْمُنْزَلَةِ الْمَجَازِیَّةِ وَمَعَ ذَٰلِكَ یَقْضُوْا

وَجُودِي وَمِثْلِي كَمِثْلِ الشَّيْخِ فَقُلْ عَلَيْهِ سَلَامٌ بِبَيْدِكَ وَ
 هَذَا أَفْرَاقُ بَيْتِي وَبَيْتِكَ اے عزیز بشنومرید یکہ خود را از روستے عقیدت
 ہمسریا برتر از شیخ داند و طریقہ و روش چنان اختیار نماید کہ در حضور شیخ مثل شیخ
 پیدا شدہ کار ہائے بزرگانہ و ہمسرانہ چون شیخ بکند پس لاریب فیہ آن مدعی مشرک
 و ظالم است و نتیجہ آن جز خذلان و خسران دیگر نیست کہ اِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ
 عَظِيمٌ چنانچہ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونِ ذٰلِكَ
 لِمَنْ يَشَاءُ اے عزیز ہرگز دو خدا روانہ بوند چنانچہ آیت کریمہ بشنوکو کَانَ
 فِيْهِمَا اِلٰهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا
 يَصِفُوْنَ و اگر کسے از بندگان مولا دعویٰ خدائی پیش خداوند عالم کند پس جزا
 جہنم است چنانچہ آیت کریمہ بشنوو مَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ اِنِّيْ اِلٰهٌ مِنْ دُوْنِہٖ
 فَذٰلِكَ نَجْزِيْہُ جَهَنَّمَ كَذٰلِكَ نَجْزِي الْظَّالِمِيْنَ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ
 اللّٰهِ اِلَّا شَيْئًا چنانچہ الہام مطلق بشنواللّٰهُ اَحَدٌ وَّ الْاَحَدُ اَحَدٌ وَّ
 الْقُرْاٰنُ اَحَدٌ وَّ الشَّيْخُ اَحَدٌ وَّ الْاَكْبَرُ اَحَدٌ وَّ الْاَكْبَرُ اَحَدٌ
 مَنْ يَنْظُرْ سِوَاہِ الْاَحَدِ فَهُوَ اَسْحَقٌ اگرچہ آن مرید بے از محبوبیت خویش
 از حق سبحانہ تعالیٰ بشارت یابد اما ہر چند کہ اورا بشارت است ولیکن ہرگز ویرا
 لایق نیست کہ خود را ہمسر شیخ داند چرا کہ ظور ہیچ ولد بلا والد نیست و درین عالم
 مجاز والد و مولود یکہ نیست پس والد بجائے خود والد است و مولود بجائے خود
 مولود چنانچہ الہام مطلق بشنوالشَّيْخُ الْمُرِيدُ لَنْ يَكُوْنَا سِوَاہِ
 فِي الْهَجَاذِ و مرید یکہ خود را از شیخ برتر داند کہ اینچنین خیال مجال جز ضلال و وبال
 دیگر بار نیارد چرا کہ ممکن اولاً ممکن است چنانچہ بزرگی می فرماید بلیت

اللہ اللہ پامنہ زاندا زہ بیش

نازینی تو د لے در حد خویش

وَنَزِهُوا مطلق بشنوا اسْتَقْفَمَ بِحَدِّكَ وَلَا تَخْرُجَ عَنْ دَائِرَةِ
الْعَبْدِيَّةِ قَبْلَ الشَّيْخِ اے عزیز المَوْجُودِ مَوْجُودِ دَائِمًا وَالْمَعْدُومِ
مَعْدُومِ دَائِمًا چہ کہ ممتنع خود ممتنع و ممکن ممکن و واجب واجب است پس
باللہ العظیم ہرگز باو سے ہمسریا ازو سے برتر کے نیست شعر

از تو خیال برتری باشد جنونِ ابتری | آن مشرک بدتر بود یا تو کہ جو یہ ہمسری
چنانچہ الہام مطلق بشنومَنْ يَحْسِبُ مَذْرُوعًا لِّمَنْزِلَةِ الشَّيْخِ فَاسْتَفَى عَلَيْهِ وَاللَّهِ
ثُمَّ يَا لِلَّهِ إِنَّ جُزْوَ كُلِّ وَاحِدٍ الدَّائِمِ وَوَاحِدٍ الصِّفَاتِ وَوَاحِدٍ الْأَفْعَالِ
أَسْتَسْبَحُّكَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ وَلَهُ الْكِبَرُ يَا عِزُّ
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ چنانچہ بزرگے سیفر ماید آیات

شش جہت عالم ہمہ اکرام اوست	ہر طرف کہ بگری اعلام اوست
او جهان کامل است و مفرد است	نسخہ کل وجود اورا بدست

چنانچہ الہام مطلق بشنوا الْمُحِبُّوبُ الْأَعْظَمُ بِدَائِرَتِهِ وَوَاحِدٌ وَبِصِفَاتِهِ
وَوَاحِدٌ وَبِأَفْعَالِهِ وَوَاحِدٌ وَبَتَّصُّرَاتِهِ وَوَاحِدٌ وَبِشَيْوَنِهِ وَوَاحِدٌ
فَلَا شَرِيكَ بِهِ وَمَنْ يَشْرِكْ فَرَدْنَاهُ وَعَاءَهُ إِنَّ الْمُشْرِكِينَ
لَجَسَّاءٌ بَلْغَاءٌ ہرگز کسے را در حکم و احکام شیخ چون و چرا و مجال چون و چرا نیست
وَخَدَّاهُ لَا شَرِيكَ لَهُ دَرْمِیَانِ مَرْدِیَانِ خُودِ اسْتِ یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ
وَلِیَحْکُمَ مَا یُرِیدُ چنانچہ الہام مطلق بشنوا الشَّيْخُ مُحْتَارٌ قَوِیٌّ
قَادِرٌ غَالِبٌ عَلَى الْمُرِيدِ وَمَثَلُهُ كَالْمَوْلَاءِ وَالْعَبْدِ فَلَهُ یَفْعَلُ
مَا یَشَاءُ وَلِیَحْکُمَ مَا یُرِیدُ و مرید یکہ خود را ویا دیگر کسے را از شیخ خود بہتر
و برتر و اند پس ہیچ شک نیست کہ آن مرید مشرک است و این آیت کہ یہ لبوے
مومنان چنان باعلان می فرماید کہ یَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ

بَحْسٌ فَلَا يَفْرُبُ الْمَسْجِدَ بِسِ مَشْوَى

مسجد کو اندرون اولیاء است	سجدہ گاہ جملہ است آنجا خداست
آن دے کز عرش و کرسی برتر است	آن دل ابدال یا پیغمبر است

پس چون محبت وے بغیر است لهذا در نصیب او خیر نباشد چنانچہ حال او از الہام مطلق
 بِشَوْءٍ مِّنْ يَّحْسِبُ مَنَزَلَةَ الْخَيْرِ مَنَزَلَةَ الشَّيْخِ فَمَا لَهُ الْخَيْرُ اَفَسَوْس
 صد افسوس بجای خدا پرستی خود پرستی و بجای پرستی ہمسری و برتری چنانچہ
 بزرگے می فرماید مشوئی

نخس شاگردے کہ با استاد غولیش	ہمسری آغاز دو آید بہ پیش
با کدام استاد استاد و جهان	پیش او یکسان ہوید او نہان
چشم او منظر بنور اللہ شدہ	پردہ جل را خارق شدہ
مومنے او مومنی تو بیگمان	در میان تان ہر دو فرقی بیکران
او اگر زہرے خورد شدہ شود	تو اگر شدہ خوری زہرے شود
صاحب دل را نباشد این زیان	گر خورد او زہر قاتل را عیان
تزو عاشق درد و غم حلوا بود	لیک حلوا بر خسان بلوا بود
صبر باشد شتہا سے زیر کان	ہست حلوا آرزو سے کودکان
ہر کہ صبر آرد ز گردون بر شود	ہر کہ حلوا خورد واپس تر شود

غرض آنکہ شرکت با شیخ روا نہود چنانچہ الہام مطلق می فرماید لَا يُشْرِكُ بِمَنْزَلَةِ الشَّيْخِ
 أَحَدٌ چنانچہ در فتوح الغیب فی الْمَقَالَةِ الثَّالِثَةِ وَ السَّتُونَ حضرت غوث الثقلین
 محبوب سبحانی رضی اللہ عنہ وارضاه می فرماید قال رضی اللہ عنہ وارضاه رَأَيْتُ
 فِي الْمَنَامِ كَأَنِّي أَقُولُ دِيمَ دِرْغَابٍ گویا کہ من میگویم یا مَشْرِکًا بِرَبِّہِ
 فِي بَاطِنِہِ بِنَفْسِہِ اے شرک آرنده بہ پروردگار خود در درون خود بنفس خود

بدعوی هستی و انانیت و نسبت افعال خود بطریق استبداد و استقلال و فی ظاهرها بخلق
و شرک آورنده پیرو دگارد بیرون خود بخلق و سب باضاف ضرر و نفع و خیر و شر ایشان و خوف و
رجا از ایشان و فی محله یا سراسر ادب و شرک آورنده در عمل خود بخوابت خود و چنین کنم و
چنان کنم و چنین شود و چنان شود فقال رجل الى جنبي ما هذا الكلام پس گفت
مروءی که در پهلوی من است چیست این سخن و چه معنی دارد و فقلت هذا نوع من المعرفة
پس گفت من این نوع از شناخت حق است چه مدار شناخت بر سلوک و تحصیل فنا و موت
اراد است - پس بدان اے عزیز که شرک چیست و چه معنی دارد و نفوذ بالله منها که ان الله
لا یغفره ان یشرک به و یغفر ما دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن یَشَاءُ پس اے عزیز
چه کرده آید که درین زمانها چنین مریدان پیدا آمدند که از اوامر خویش که اَلْوَهْمُ مَخْلُوقٌ
نیز گفته اند خود را صاحب قوت و قدرت و صاحب حصول و وصول ماوراء شیخ از احوال
بلا واسطه پندارند و عجب تر آنست که خود را صاحب تصرف دانسته از قدرت و قوت
و حصول و وصول او بامیه بر شیخ تصرف می نمایند که آن محض خیال و وبال بر ایشان است
چنانچه الهام مطلق بیان حال ایشان می فرماید مَن یَصْرِفُ قُدْرَتَهُ وَ قُوَّتَهُ وَ
عَظَمَتَهُ وَ مَنَزَلَتَهُ عَلَى الشَّيْخِ فَهُوَ یَهْطِلُ إِلَى الْأَسْفَلِ گویا که این چنین
مریدان دانسته بهر طوریکه توانند به شیخ ایذا می رسانند چنانچه از قرآن شریف نیز حال ایشان
بشنو که اِنَّ الَّذِیْنَ یُؤْذُوْنَ اللّٰهَ وَ رَسُوْلَهُ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِی الدُّنْیَا
وَ الْآخِرَةِ وَ اَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا اَلِیْمًا و نیز قال النبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
اِنَّهُ قَالَ خَصَلَتَانِ لَا شَیْءَ اَفْضَلُ مِنْهُمَا الْاِيْمَانُ بِاللّٰهِ وَ النَّفْعُ لِلْمُسْلِمِیْنَ وَ
خَصَلَتَانِ لَا شَیْءَ اَخْبَثُ مِنْهُمَا الشِّرْکُ بِاللّٰهِ وَ الضَّرُّ لِلْمُسْلِمِیْنَ پس بنگر که
جناب سید المرسلین صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در حق صحابہ کرام رضی اللہ عنہم چندان فضل و رحمت فرمود که از
احاطت تحریر و تقریر و از حد قیاس فراتر است و مخصوص در حق خلفائے راشدین رضی اللہ عنہم

چندان فضل و رحمت فرمود که بر خاص و عام امت مرحومه اظهر است که آن را بر سید
 وراثت خود نشانید و امت مرحومه را با اعلان فرمود که عَلَیْكُمْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ وَإِنَّا لَنَرُوهُ لَنَزِيلًا وَإِنَّا لَنَرُوهُ لَنَزِيلًا وَإِنَّا لَنَرُوهُ لَنَزِيلًا
 علیه وآله وسلم نه رسید مگر محمد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم یعنی بر سید شریف و
 صلی الله علیه وآله وسلم هرگز کسی دیگر نشیند الا محمد چنانچه از قرآن و احادیث چندان
 یکتائی هر چهار باران محمد صلی الله علیه وآله وسلم ثابت است که فوق تر درجه
 ازان نیست حتی که هر چهار جاے نشینان وے صلی الله علیه وآله وسلم شدند
 ولیکن محمد بن عبد الله یکے نشد و نیز اکثر اوقات جناب رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم
 در جماعت اصحاب اصفه رضی الله عنهم بایاران خود رونق افروز گشته و می فرمودے
 اَعْبُدُونِي يَا عِبَادَ اللَّهِ اِشَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ كِبَالِ ادب دست بسته عرض نموده
 لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اگر چه این همه بر اے انتظام بود ولیکن در صورت ظاهر
 چنان می نمود گو یا که خواست از رسول صلی الله علیه وآله وسلم است اما در حقیقت
 چنین نبود که نمود آرے بر اے افضال و اکرام ایشان یکے صورت اختیار فرمود
 اگر چه سرا یا بلندی بود ولیکن پستی ظاهر فرمود که آنجا پستی بلندی و بلندی پستی
 بود و در حقیقت پستی و بلندی در آنجا هیچ نبود ولیکن هر دو می نمود چنانکه والد ماجد
 بر اے پرورش اولاد خویش هزاران هزار دقت و مصیبت اختیار می فرماید چنانچه
 آن شیر خواره را گاہے بردوش و گاہے بر پهلوی سوار می کند و گاہے چنین می کند
 و گاہے چنان و رفته رفته دست آن گرفته بر زمین می راند و بجای شیر طعمه می خوراند
 حتی که از محمول حامل گرداند پس هر چند که چنین است مگر والد بجای خود والد است
 و مولود بجای خود مولود است و بس - چنانچه حضرت یعقوب علیه السلام مع ابله
 و فرزندان خود در حضرت یوسف علیه السلام پس خود را ساجد گردید مگر طورے که

قبل از سجده بود بعد سجده همان طور نیز بماند دروے ہیچ تبدل و تغیر واقع نشد
 هر یک بجای خود بر حیثیت خود قائم و باقی ماند۔ اسے برادر این سلسلہ را از غور قائل
 باید فهمید کہ وجود یوسف علیہ السلام درین عالم مجاز بلا وجود حضرت یعقوب علیہ السلام
 نبود و حضرت یعقوب علیہ السلام مثل جملہ انبیاء علیہم السلام تعلیم و تلقین اولاد و
 امت خود فرمود چنانچہ در غنیۃ الطالبین حضرت غوث الثقلین محبوب سبحانی رضی اللہ عنہ
 بتفصیل ذکر تعلیم و تلقین جملہ انبیاء می فرماید چنانچہ حضرت یوسف علیہ السلام نیز
 پسر بود مگر محبوب بود اگر چه محبوب بود و لیکن مثل دیگر فرزندان خود حضرت یعقوب
 علیہ السلام ویرا نیز تعلیم و تلقین فرمود و سجده یعقوب علیہ السلام هرگز بر اسے
 یوسف علیہ السلام نبود و این سجده شکر یہ و تعظیمیہ بود کہ شکر بر اسے حقیقت و
 تعظیم پے مجاز بود و این بر اسے آن بود کہ بروے لازم و واجب بود کہ پسر
 ویرا پیشبری و بادشاہی عنایت فرمود چنانچہ بزرگے می فرماید بلیت

کے پسند و عدل و لطف کردگار	کہ گئے سجدہ کند و پیش خاں
----------------------------	---------------------------

اسے عزیز درینجا ستریت کہ در قلم نی آید مگر در اولاد حضرت یوسف علیہ السلام
 ہیچ نبی نشد پس اسے عزیز اگر چه این ہر دو پدر و پسر نبی بودند کہ لا لَفَسْرَوت
 بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ سُلْبٍ لِّكِن تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ
 نیز وارد است کہ یوسف علیہ السلام پسر و شاگرد بود و یعقوب علیہ السلام
 پدر و استاد چنانچہ از مرآت شریف نیز بشنو اَلْيَعْقُوبُ وَالْإِسْمَاعِيلُ وَالْيُوسُفُ
 مَوْلُودٌ لَا شَكَّ بِلَا تَوْلِيدِ الْيَعْقُوبِ وَلَا دَاةِ الْيُوسُفِ مُحَالٌ وَ
 إِنْ كَانَ تَحْجَلِ الْيُوسُفِ بِلَا يَعْقُوبَ فَعَلَيْكَ أَفَاتٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْ
 بَعْدِهَا أَمِيرٌ و نیز حضرت شیخ مریدان خود را بسیار از محنت و مشقت پرورش
 می فرماید گاہے با طالب آلف بآتا میخواند گاہے ویرا بگریاند و گاہے ویرا

بخندانگاہے ازناز و گاہے از نیاز و پراپورش می فرماید پس ہر چند کہ چنین است
ولیکن شیخ بجائے خود شیخ است و مرید بجائے خود مرید۔ اگرچہ آن مرید محبوب و
مطلوب باشد چنانچہ سجدت حضرت سلطان المشائخ سلطان نظام الدین محبوب الہی
ید اؤنی رحمۃ اللہ علیہ مرحضت امیر خسرو رحمۃ اللہ علیہ را چندان نیاز و رسوخ بود کہ
فوق تر در جہاز وے نیست کہ حضرت موصوف خود در صفت آن برگزیدہ الہی چنان
می فرماید اگر در روز قیامت خداوند عالم از من بہ پرسد کہ اے نظام الدین برائے ما
چہ تحفہ آوردی فرمود عرض نمایم الہی این ترک را برائے تو آورده ام پس ازین سخن
صاف ظاہر است کہ در دل حضرت محبوب الہی چون امیر موصوف دیگر کسے ہرگز نہ بود
الحق کہ با امیر موصوف عشق بود کہ با وجود چنین یکتائی و قرب و رسوخ مرحضت
امیر موصوف را سجدت حضرت سلطان المشائخ رحمۃ اللہ علیہ بنگر کہ چندان نیاز و
پیر پستی بود کہ دلیل المتاخرین گردید و نیز ہمہ پیران عظام رضی اللہ عنہم مریدان
خود را چنان از فضل و رحمت پرورش می فرمودند کہ بعضے عوام مردمان مرید را پیر
و پیرا مریدانستہ در غلطی افتادہ اند و آن غلطی سدرہ ایشان گردید چنانچہ
بزرگے می فرماید قلنوی

چون رود خواجہ بجائے ناشناس خود بپوشد جامہاے آن غلام در پیش چون بدگان در رہ شود گوید اے بندہ تور و در صد شین تو دشتی کن مراد شنام دہ ترک خدمت خدمت تو داشتہ خواجگان این بند گہا کردہ اند	مر غلام خویش پوشاند لباس مر غلام خویش را سازد امام تا نباید زو کسے آگہ شود من بگیرم کفش چون بندہ کمین مر مرا تو ہیج توقیرے منہ تا بغیرت تخم حیلست کاشتم تا گمان آید کہ ایشان بندہ اند
---	---

کار مارا کرده اند آمادگی خویشتن بنموده میر عقل و جان ناید از بنده بغیر از بندگی	چشم پر بودند سیر از خواجگی دین غلامان هوا بر عکس آن آید از خواجہ رو افگندگی	
پس اسے عزیز نگہ کرے از اقوال و افعال و احوال بزرگان دین کہ طالبان حق بودہ اند و از خدمت پیران عظام بشیخی و پیری فائز گردیدہ اند جز نیاز مندی و پیر پرستی چیزے دیگر نیست کسیکہ بر عکس ایشان است جواب سوال اول متعلق بہ اوست و نیز الہام مطلق بران افسوس میفرماید تَاَسْفًا عَلٰی الَّذِیْ مَا کَانَ بِہٖ سَبَبُ الشَّيْخِ اسے عزیز طالبان مولا ہرچہ یافتند از نیاز مندی و پیر پرستی یافتند چنانچہ جناب سید المرسلین صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فخریہ بر اسے ہدایت امت مرحومہ عبدیت خود را چنان اظہار می فرماید کہ اِنِّیْ عَبْدُ اللّٰہِ وَعَبْدُکَ وَرَسُولُکَ و نیز حضرت پیران پیر دستگیر غوث الثقلین قطب ربانی محبوب سبحانی میران محی الدین شیخ سید عبدالقادر جیلانی رضی اللہ عنہ وارضاه عبدیت خود را چنان اظہار می فرمایند		
عَلٰی قَدَمِ النَّبِیِّ بْنِ الْکَمَالِ	وَکُلِّیْ لَہٗ قَدَمٌ وَّ اِنِّیْ	
و نیز حضرت مولانا جلال الدین رومی رحمۃ اللہ علیہ عبدیت خود را چنان بیان میفرماید قُلُوْا		
مثل او ہم می توان تصویر کرد نبودش در ذہن و در خارج نظیر تا در آید در تصور مثل او	شمس در خارج اگرچہ هست فرد لیک آن شمسے کہ شد مستش اشیر در تصور ذات او را گنج کو	
تا غلام شمس تبریزی نہ شد	فرد مولوی ہرگز نہ مولاے روم	
اسے عزیز کہے شکر شکر کہ لا زید نکر و لکن کفر شمرات عذابی کشید چنانچہ الہام مطلق بشنو من دَخَلَ فِی الْمَقَامِ الرَّفِیْعِ فَلَا بُدَّ عَلَیْہِ لِفَہْمِ مَنَزَلَتِہٖ مِنْ حَمَایَةِ الشَّيْخِ وَلَوْ لَا فَہْمَ فَدْخَلَ فِی الْاَسْفَلِ		

چنانچه در عهد مبارک رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم کاتب وحی شاکر شد بلکه
همسری کرده کافر شد چنانچه بزرگ فرماید **مثنوی**

کمانچه می گوید رسول مستنیر پر تو اندیشه اش ز در رسول پر تو آن ناگمان بردل بتافت هم زگستاخی بر آمد هم ز دین مصطفیٰ فرمود کاس گبر عنود گر تو نبوع الهی بوده اندرون می سوختش هم زین سبب تا که ناموش به پیش این و آن	مرا هست آن حقیقت در ضمیر قهر حق آورد بر جاننش نزول در درون خویش حریف نیافت شد عدو مصطفیٰ از روی کین چون سیه گشتی اگر نور از تو بود این چنین آب سیه نکشوده توبه کردن می نیارست لے عجب نشد بر بست از توبه دمان
---	---

نعوذ بالله غرض نتیجه همسری دبرتری آنست که نصیب کاتب وحی گردید و نتیجه نیازمند
و پیر رستی آنست که طالبان حق و مبارزان درگاه مطلق یافته اند و تا یوم قیامت
خواهند یافت انشاء الله تعالی پس هر مریدیکه خویش را با حضرت شیخ که مربی اوست
همسریا برتر داند و در حضور شیخ چنین افعال نماید که از دس جاه و جلال آن در بیان
برادران و یا دیگر بچشمان پدید آید و او بران خوش گردیده می نازد و بگوید که در حق او
مرآت شریف چه می فرماید **لَوْ رَأَيْتَ نَوْرَ الْجَمِيلِ بَوَجْهِ الْخَيْرِ أَلَا أَصْبِرُ
عَلَىٰ أَصْلَابِكَ وَعَبْدِيَّتِكَ وَلَا تَخْرُجُ عَنْ رِثَةِ الْعَبْدِيَّةِ
إِنَّ هُوَ أَشَدُّ الْأَمْنِ بِحِفَاظَةِ الْخَافِظِ وَالْخَصَارِ الْخَيْرِ
وَالْخَصِيْنِ الْمُحْكَمِ لِلْعِبَادِ** پس اے عزیز بالله العظیم این عقیده و روش
و طریق هرگز خالی از کفر و شرک نیست بلکه محض کفر و شرک است نعوذ بالله منها - مان
اگر آن مرید طفل نابالغ و نارسیده است که تا هنوز بهیبت و عظمت شیخ در دل او

چون یک ذره نیست عجب نثار و چون از فضل الهی نوبت آن به بلاغت خواهد رسید
 بیشک همان وقت از حرکات پیوده و لغو که پیش ازین میکرد از وسع نادم و شرمند
 گردیده تائب خواهد شد چرا که چون عظمت و هیبت شیخ در دل او نشیند و قرار گیرد
 از هیبت و عظمت شیخ لرزان و ترسان خواهد ماند که **إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ**
عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ نشان اوست باید که آن مرید از حرکات پیوده و لغو مستغفر شده
 با ادب گردد و بتجدید بیعت نماید چنانچه الهام مطلق می فرماید **مَنْ يَخْرُجْ عَنْ إِحَاكَةِ**
أَدَبِ الشَّيْخِ فَهُوَ يَخْرُجُ عَنْ إِحَاكَةِ الْمَيْعَةِ وَبِالنَّصْرِ وَرَقَّةٍ عَلَيْهِ
تَجْدِيدُ الْمَيْعَةِ وَاجِبٌ چنانچه الحق یَعْلَمُوا وَلَا يُعْلَى ۰ قَالَ خَيْرٌ
حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

سوال سوم - بلا بیعت و ارادت و بدون اخذ قیضان کوئی
 کسی کامرید ہو سکتا ہے یا نہیں -

الجواب حق حق جواب الهام مطلق می فرماید **مَنْ كَانَ عَاشِقًا**
وَطَائِبًا لِبِجَالِ عَدَمِ الصَّرَفِ جَلَسَتْهُ بِلَا وَاسِطَةِ الْاَحْمَدِ
وَآيَاتِهِ فَهُوَ يَجْمَعُ الْهَوَاءَ بِقَبْضَتِهِ اے عزیز از مرآت شریف بشنو که
 شیخ چیست و مرید کیست چنانچه **الشَّيْخُ بِجَلْبَابِ الْإِنْسَانِ لِمَنَافِعِ النَّاسِ**
وَبِاصْلَاحِ الْمُرِيدِينَ ۰ وَ الْمُرِيدُ بِجَلْبَابِ الْإِنْسَانِ لِمَنَافِعِ
الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُتَمَلِّكَاتِ بِوَجْهِ أَدَبِ الشَّيْخِ اے برادر طالبان مولا
 هر دولت که یافتند از آداب پیران یافتند چنانچه **التَّصَوُّفُ كُلُّهُ أَدَبٌ** و ادب
 تمام تر آن است که مرید خود بنود این کار کار عشق است چنانچه بزرگ میفرماید بیعت

اگر یاری از خویشان دم مزن	که شرک است بایار و با خویشان
---------------------------	------------------------------

و این جز عاشق از دیگرے در وجود نیاید چنانچه الهام مطلق میفرماید **أَلَا دَبُّ**

الْعَاشِقُ وَالْعَاشِقُ مِنَ الْأَدَبِ لَا مُؤَدِّبَ إِلَّا هُوَ - الْعَاشِقُ
 مُؤَدِّبٌ وَالْعَاشِقُ مَعْشُورٌ وَالْعَاشِقُ صَابِرٌ وَالْعَاشِقُ
 حَافِظٌ پس اے عزیز چون تعریف شیخ و مرید بشندی کنون احوال بیعت
 از اہام مطلق نیز بشنو البیعة من الشیخ ارادة وصال المحبوب
 واتباعه رحلة الى مدينة المقصودة والعمل بقوله صراط
 مستقیم بمصر و إخلاصه زاد السفر لمقاماته وعشقه
 وحبته مركبة كالبراق الأبلق وفناءه مع غيره جسر البحر
 الأعظم ما وقع بين العبد والرب ومن بعده صرف
 وصل یوصل وصله فهو واصل اے عزیز پیری و مریدی ہر دو
 بلا سند مجاز مقبر و مستند نیستند و سند مجاز دین عالم وجود نبوت و نیابت و
 سلاسل پیران عظام و کتاب اللہ و احادیث رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 و تصانیف اہل اللہ بر اے شرف مجاز و امتیاز ہر یکے از انہا چون محکم و میزان
 و آئینہ است چنانچہ کیکہ در عہد مبارک جناب رسول اللہ صلی اللہ علیہ آلہ وسلم
 ایمان نیاوردند و میگفتند فکوا بالبشر یھدونا فکفرنا و اوسیکہ از پیری
 و مریدی سکرانکہ با وجود حکم خداوند تعالی بیعت از شیخ وقت کہ از آیات الہی است
 نمی کنند چنانچہ یا ایہا الذین امنوا اتقوا اللہ وابتغوا الیہ الوسیلة
 وجاهدوا فی سبیلہ لعلکم تفلحون و نیز یا ایہا الذین امنوا
 اتقوا اللہ وكونوا مع الصادقین پس حال و کار آن سکران بارگاہ حفظ
 حقیقی نیز از قرآن شریف بشنو کہ ان الذین لا یؤمنون بآیات اللہ
 لا یھد یھم اللہ و لھم عذاب الیم و نیز الذین کفروا
 بآیات اللہ لھم عذاب شدید و ان عذاب شدید چیست کہ

مَنْ لَا شَيْخَ لَهُ فَشَيْخُهُ الشَّيْطَانُ وَجِبَتْ عَذَابُ شَيْخٍ مُحَرَّمِ
 از درجہ عرفان اسے عزیز چہ کردہ آید وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا
 وَهُمْ مُشْرِكُونَ پس اگرچہ این منکران در عذاب سخت گرفتار اند کہ از عرفان
 خداوندی دور و بے بہرہ اند ولیکن از کج فہمی و کور باطنی خود بر علم و فضل خویش
 می نازند کہ آن محض قیل و قال بے بال و وبال براسے ایشان است چنانچہ از قرآن
 شریف شکایت از حال ایشان بشنو کَمَثَلِ الْيَمْحَارِ يَجْمَلُ أَصْفَارًا
 ونیز بزرگے می فرماید مَثْوًى

نشہ حیض و نفاس آموختی	دفتر الہام حق را سوختی
عاشقان را شد مدرس حسن دوست	دفتر و درس سبق شان روئے اوست
خامشند و نعرہ تکرار شان	میرود تا عرش تخت یار شان
صد ہزاران فضل داند از علوم	جان خود را می نداند از ظلوم
داند او خاصیت ہر جوہری	در بیان قیمت خود چون خری
جان جملہ علما اینست و این	کہ بدانی من کیم در یوم دین

پس چون ایشان شیخ یعنی وارث کامل نہ دارند ہرگز بوارثت کامل نہیں رسد چنانچہ
 الہام مطلق بشنو اَلرِّجَالُ بِلَا شَيْخٍ كَالنَّسَاءِ بِلَا وَاكِفٍ وکسیکہ
 دعوی نیابت و ولایت میکند و حالانکہ اورا در ظاہر یا در باطن شیخ نبود آن مدعی
 کاذب و فضول است چہ کہ اخذ فیضان محمدی و احمدی صلی اللہ علیہ وآلہ و اصحابہ وسلم
 خواہ از ظاہر بوسیلہ بیعت و خواہ از باطن بعنوان اولیئیت در ہر دو حال بلا شیخ محال است
 کہ اِنْ رَعَمْتُمْ اَنْتُمْ اَوَّلِيَاءُ لِلّٰهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَوُّوا الْمَوْتِ
 یعنی پیش از مردن ہمیر کہ مَوْتُوْا قَبْلَ اَنْ تَمُوْا نیز بدان اشارت است
 یعنی پیش آنکس کہ ید اللہ فوق اید یہم شان اوست تفویض و تسلیم شود

إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ حَقًّا لَّيْسَ بِمَا دَسَّاسُ شَيْخٍ كَسَ بَعْدَ انْزِمِدَةٍ اسْتِ
وَنَحْوِ اِهْرِ سِيدِ چنانچه بزرگ می فرماید مَنووی

اگر ملک باشد سیاه هشتش ورق
هم بعون همت پیران رسید

بله عنایات حق و خاصان حق
هر که تنهانا در این راه را برید

چنانچه الهام مطلق بشنوا مَنَّتْ عَلَیْهِ لَنْ یُوجِدَ اللهُ أَحَدًا یُکَلِّمُهُ وَ سَمِیْلَهُ
السَّیِّئِ چنانچه که هویت محض از وهم و فم دیگر منزه است و یکدیگر بیعت بدست شیخ است
و تاهنوز تاج و مَنَّ خَلَقْنَا أُمَّةً یَهْدُونَ بِالْحَقِّ بَرِیر و نیست که عبارت
از زیادت و خلافت شیخ است که إِنَّ الْفَضْلَ بَیْدُ اللهِ یُؤْتِیهِ مَنْ یَشَاءُ
وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ اما این کس اگر چه در طلب حق مخلص و صادق است
و بیعت از وی جائز نیست و اگر بلا اجازت شیخ کس را مرید گیرد و مرتدا است که ویرا
هنوز خلافت از شیخ نیست المختصر بر که علی بنیتنا محمد صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم
ایمان آورد و مسلمان است و هر که از شیخ بیعت کرد در مرید است و آنکه اجازت و خلافت
از شیخ بیافت او شیخ و پیر است چنانچه الْخَلِیْفَةُ کَمَا لَمْ یُخْلَفْ سَبْعَ خَلَائِفَ است
و یکدیگر در جستجوی شیخ وقت است انشاء الله تعالی مَنْ طَلَبَ وَجِدَ وَ جَدَّ وَجَدَ
چون این فقیر محمد عظمی دیوبندی حافظی الاولیسی عفی الله عنه خواهد یافت که آن امام الزمان
و حافظ کون و مکان امام الاوسط پیر و تنگبر حافظ شیخ محمد لطافت علی عرف محمد محمود
دیوبندی قادری الصابری الاولیسی رضی الله عنه را مطلوب خود یافته است بجزرت النبی
و آله الامجاد هر یک که بر نیت اخلاص و طلب حق بجوید شیخ چون من بیاید که شیخ من
بالله العظیم لا مثل له و لا مثال چرا که فیضان شیخ من مخصوص است و اندر هر که داند
و آن مخصوص از خصوصیت خویش چندان عام است که در عمومیت خویش حدی
و نهایت نذار و چنانچه الهام مطلق می فرماید یَا مَحْبُوبُ الْاَعْظَمُ فِیضُكَ عَامٌ

عَامَّ عَامَّ شَمَّ عَامَّ عَامَّ عَامَّ لَا يَخْصِرُ عَلَى أَحَدٍ بِلَيْت	
ہیچکس بنویشن رہ نہر و بسوے او	بلکہ پائے اور و ہر کہ رود بکوے او
و از شیخ جز شیخ بیچ نخواہد چنانچہ بزرگے می فرماید بلیت	
خلافت طریقت بود کا ولیا	تمنا کند از خدا جز خدا
<p>امین یا رب العالمین ولیکن جتوے شرط است چنانچہ امام مطلق می فرماید مَنْ وَجَدَ الشَّيْخَ بِإِرَادَةِ الْحَقِّ وَبِنَيْتَةِ الْإِخْلَاصِ فَهُوَ كَعِزِّهِ پس اسے عزیز چون شیخ را یافتی ہم خدا و رسول را یافتی چنانچہ امام مطلق بشنو مَنْ وَجَدَ الشَّيْخَ فَوَجَدَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ پس تفویض و تسلیم دے شو کہ أَفْوَضَ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ چنانچہ بزرگے میفرماید شنو</p>	
چون گزیدی پیرہین تسلیم شو صبر کن بر کارِ خضر اے بے نفاق گرچہ کشتی بشکند تو دم مزین دست اور احق چو دستِ خویش خواند چون گزیدی پیر نازک دل مباش	ہیچو موسے زیر حکم خضر رو تا نہ گوید خضر رو ہذا فراق گرچہ طفلے را کشد تو موہ مکن تا ید اللہ فوق آید یریم براند ست ریزندہ چو آب و گل مباش
<p>اے عزیز ع نازکان را سفر عشق حرام است و حرام چنانچہ اللہ نیا حرام عَلَى أَهْلِ الْآخِرَةِ وَالْآخِرَةُ حَرَامٌ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا وَهِيَ حَرَامٌ کلا اہل اللہ و زہار زہار چنان نہ کنی کہ بر بعض قول و فعل وے ایمان آری و بر بعض نیاری کہ آفتو منون ببعض الکتاب و تکفر من و ببعض کہ ہرگز از جماعت صادقین نباشی کہ صادقین فانی فی اللہ و باقی باللہ را میگویند کہ از خود مہرہ و با شیخ خود زندہ می باشند چنانچہ مَا مِشَى عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ أَبُو بَكْرٍ إِلَّا فَحْدٌ مَعَهُ ہین است پس فَمَتَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ</p>	

چنانچه از مراتب شریفین اوصاف صادقین نیز بشنومند خائفان من خشية المعبود
 الاعظم و يفوض نفسه بيده و اعتصم بالاخلاص عليه
 و فيه توكله الحق اليقين كلابل عين اليقين انه من الصادقين
 پس اسعز بشنوكه پيري و مریدی هر دو خواب و خیال نیستند بلکه این قصد مجازی منحصر
 بر سید مجازست و بس چنانچه هر که با پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم پیوست
 مرتبه صحابی یافت و هر که با اصحاب رضی الله عنهم پیوست مرتبه تابعین یافت و
 هر که با تابعین پیوست مرتبه تبع تابعین یافت و علی هذا القیاس فضلنا بعضهم
 علی بعض چنانچه خیر القرون قرنی ثم الذین یلوونهم ثم الذین
 یلوونهم بنگر که از حدیث نبوی صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم جمله فرقی مراتب
 و تمیز هر یک علمیده علمیده پیداست چنانچه حضرت قطب العالم شیخ عبدالقدوس
 گنگوهی صابری رحمه الله علیه در مکتوب هشتاد و نهم می فرماید لهذا لا یبلغ
 ولی مرتبة الصالحی و لا یجد فضله قط و ان کان یترقی
 من الکوین و المکان و یبلغ حضرة المسبحات و ان تسکرت
 و لا یتة و کرامته و کمالاته و جمالاته فی اطراف العالم
 و نیز در بیعت رضوان جناب رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم جمله اصحاب رضی الله عنهم
 که حاضر خدمت شریف بودند از بیعت رضوان مشرف فرمود مگر حضرت عثمان رضی الله عنه
 در الوقت حاضر خدمت والا نبودند آنجناب رسول الله صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم
 به بدین شریفین خود اشارت نموده فرمود که هذان ائمة عثمان و هذان ائمة
 محمد صلی الله علیه و آله و سلم باین طور بیعت حضرت عثمان رضی الله عنه اظهر نمود
 اگر چه حضرت عثمان رضی الله عنه بظاهر حاضر خدمت والا نبودند ولیکن آنجناب
 صلی الله علیه و آله و سلم چون حاضران ویرا از بیعت رضوان مشرف فرمود و ابواب

فضل و رحمت بر امت مرحومہ کشود و از اینجا است کہ بزرگے می فرماید منشوی

دست او جز قبضہ اللہ نیست

دست پیر از غائبان کوتاہ نیست

اے برادر منی دامن کہ حاضر حیات و غائب کیست ولیکن این قدر بشنو کہ لا یُعَدُّ
فِی الْمَحَبَّةِ چنانچہ الْمَرْمُوعُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ چرکہ اِنَّ اللّٰهَ لَا یَنْظُرُ اِلٰی صُوَرِكُمْ
وَلَا اِلٰی اَعْمَالِكُمْ وَلٰكِنْ یَنْظُرُ اِلٰی قُلُوبِكُمْ وَیَسِّرُ لَکُمْ چنانچہ از مرآت شریف
مَنْ كَانَ فِی الْحِجَارِ عِنْدَ الشَّيْخِ وَمَا لَهُ مَحَبَّةٌ فَهُوَ بَعِيدٌ
وَمَنْ كَانَ فِی الْبَاطِنِ قَرِيبٌ وَیَا لَظَّاهِرٍ بَعِيدٌ مِنَ الشَّيْخِ فَهُوَ
قَرِيبٌ قَرِيبٌ پس اینجا حاضر غائب و غائب حاضر آمد و ہمین کہ الہام مطلق میفرماید
بَعْضُ الْمُتَهَجُّوْطِیْنَ مِنَ الْحَاضِرِ پس اگرچہ ہمچنین است اما باز حاضری بہتر است
چنانچہ بزرگے می فرماید منشوی

پیش مہمان تا چہ نعمتہا نہد

غائبان را چون نوالہ میدہد

بہتر از صد سال بودن در لقاء

یک زمانی صحبت با اولیاء

و نیز از مرآت شریف باز بشنو قُرْبَہُ الشَّيْخِ لِلْسَّاعَةِ مَعَ الْحُبِّ فَوَکُ
مِنْ مَمْلُکَةِ الدَّائِرِ اے عزیز ہر گز پیری و مریدی ہر دو بلا سند مجاز معتبر و مستند
نیستند حتی کہ بر اسے سند مجاز مروج و مستند است یعنی بر اسے بیعت آن معذوران
کہ از حاضری خدمت شیخ معذور و مجبور اند بر پارچہ نشان ازید اللہ کہ بد شیخ است
میکنند پس بلا تکلف بیعت آن معذوران بر آن پنجہ شریف کہ نشان ید اللہ است
جائز و مستند مروج است و پس قَالَ اللّٰهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ
سوال چہارم۔ مرید قابل جائے نشینی کس وقت میں ہوتا ہو اور
استرضائے برادران طریقت جائے نشینی میں ضروری امر ہو یا نہیں۔
الجواب حق حق حق جواب الہام مطلق می فرماید اَرْبَعُ شَیْءٍ فِی

شَآنِ الْمُحِبُّوبِ الْأَعْظَمِ مَنْ يَبْصُرُ كُلَّ شَآنٍ لِشَآنِهِ فَلَهُ الْكَرْبُ نُقْطَةً
 اے عزیز بشنو کہ جائے نشینی یکے از قسم خلافت است و در حیات جائے نشین سابق
 آن جائے نشین ثانی را خلیفہ گویند و نیز جائے نشین مطلق را خلیفہ اللہ و عبد اللہ
 نیز گویند چنانچہ از الہام مطلق نیز بشنو کہ جائے نشین مطلق را بلفظ خلیفہ یا مسفر
 لَا شَكَّ فِيهِ خَلِيفَتِي كَالسُّلْطَانِ وَحُكْمِي كَالْعِلَامِ وَالْمَغْسِي
 دَرَجَتُهُ وَمَنْزِلَتُهُ وَبَرَكَاتُهُ وَكَرَامَاتُهُ وَالطَّبْلُ هَبِيبَتُهُ
 وَالْغِنَاءُ رَحْمَتُهُ وَدَعْوَةُ الْأِسْلَامِ كَانَتْ دَعْوَةُ الْعِرْفَانِ عَلَى
 عِبَادِ الرَّحْمَنِ فَانْتَشَرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغَوْا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ
 مَا تَشَاءُونَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ و نیز جائے نشینی یکے از امامت قوم و امت است
 چنانچہ سید القوم خادِمُہُمْ و نیز طلب ہر دو مذموم و قبیح است چرا کہ
 طالب را طلب آہنا از مقصود اصلی باز دارد و مقصود اصلی بلاغت است و آن
 ہرگز بلا فناء فی الشیخ طالب را حاصل نمی شود کہ جز شیخ ہیچ نہ بیند و ہیچ نداند چنانچہ
 الہام مطلق می فرماید مَنْ لَمْ يَبْصُرْ رَأَى الشَّيْخَ قَهْوَبًا لَيْعًا مَانًا مگر ہر دو
 بلا طلب میرد از عطائے شیخ اگر روزی شود و نصیب گردد سبحان اللہ بے محمود است
 ذَلِكِ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَى يَا اللَّهُ عَلِيمًا اکنون احوال خلافت و جائے نشینی
 از الہام مطلق نیز بشنو بیت

مسند نشین و جائے نشین است حافظا	غیر از علما و الدین ہم ہیچ است ہیچ ہیچ
خرو عرش خداست مسند من و الصّحی صبحی	جائے نشین حضرت یحیون احمدیست
رباعی	
حق است آن خلیفہ کہ مولا علی کند	مولا علی احمد صابر غنی کند
احمد صابر غنی و حافظ مولا ولی کند	حق میکند خدا کہ زدست علی کند

فرد

حق چیست خاص کرده خدا آنچه کرد دوست
میدانی دوست را که محمد حبیب اوست

غزل

می کند مخلوق ما را صبح و شام
لیک می بینم قلوب را حاضرین
باقیان را حسب استعدادشان
این چنین دادم خلیفه خویش را
طاقت من خود از وظاهر شود
لافت الا علی را کن اداء
گنت کنزاً مخفیاً را فاش کرد
والسلام والسلام والسلام
اُنس را انسان سازم والسلام
میدهم بان میدهم با صد نظام
شمس دین است لا کلام ولا کلام
نام او و دوست بهر خاص و عام
همبرین تزیین او با احتشام
والمحمد والمحمد المرام

بے محابا می چکد از جان من

ابر نیسان لؤلؤ دار السلام

و مخصوص ذکر خلیفه که جائے نشین مطلق است نیز از مرآت شریف بشنو و اذکر
فی المرآت شمسه العظیم نکشف صدره فستغلبوه فی منکر
الایام ومن رآه محبته بقدره قد خل فی زمره المحبوب
العظیم انه کالید فی الجسم وکالتطوق فی اللسان شعر

جکال الشیخ فی قلبی اذا جاء
فَنوراً ابیض یشرق الیک

پس اسے عزیز بشنو کہ ہر مرید قابل قابلیت تام میخوابد و قابلیت تام بلا مضائق
و رضائے تام بلا عبادیت تام و عبدیت تام بلا فائے تام ہرگز ممکن نیست و اگر
کے را بفضل اللہ تعالیٰ حاصل شود پس قابلیت تام قبولیت تام حقیقی و مجازی
میخوابد کہ آن ہر دو چون جسم و جان یکے اند کہ بلا جان جسم را هیچ حرکت نباشد

تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبَيُّنًا لِّأَعِزُّهُ مِنْكَ شَيْخِي وَمَوْلَايَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ
 شنیده یا دوام که روزی باین احقر فرمودند که از مطاع مطیع بهتر است اے و اے
 ایران مرید که در عین حین حیات شیخ خود خود را بیقین خویش مطاع می پسندارد
 و حالانکه این امر مسلم است که در میان مریدان مطاع جز حضرت شیخ دیگر نیست و نیز
 در است هم مطاع جزیکه نبود که آن امام وقت است پس لاریب فیہ مطاعیت بر
 شیخ وقت است که آن جائے نشین مطلق و برحق احمدی و محمدیست صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 پس جز حضرت شیخ جله مطیع اند چنانچه الهام مطلق ثبوت العرش مقام المحبوب اکبر
 مَنْ يُجَالِسُ عَلَى الْعَرْشِ مَنْ دُونَهُ فَهُوَ مُشْرِكٌ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ
 عظیم تیر واضح باد که اصول خلافت و جائے نشینی بر فقر و مسکنت و تقوی است
 چنانچه اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ اتَّقَاهُ و دوام استقامت بر شرع شریف و
 اتباع پیرو پیران سلف خلف را واجب و فرض است چرا که بر خلاف شرع شریف هرگز
 وارث نبود چنانچه الهام مطلق میفرماید مَنْ كَانَ مُحَرَّوْمًا مِنَ الشَّرِيعَةِ
 فَلَمْ يُوجَدْ نَصِيبًا مِنَ الْوَسَائِلِ - وَنِزَمٌ يَكُونُ اِمَامَ الزَّمَانِ
 فَلَمْ يَدَلَّ عَلَيْهِ رَسُولُ الْعَبْدِ يَتَصَلَّحُ النَّاسَ - وَنِزَمٌ مَنْ كَانَ
 مَا مُؤَسَّرًا بِأَمْرِ الْمَوْلَا فَهُوَ مَعْرُوفٌ فِي الدَّارَيْنِ چنانچه این امر مسلم است
 چندانکه کسی متبع جناب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم است همان قدر حصول دوست
 چنانچه اتباع حضرت پیران پیر دستگیر غوث الثقلین محبوب سبحانی رضی اللہ عنہ و رضاه
 بر همه خاص و عام است مرحومہ اظهر است که خود می فرماید

وَكُلُّ شَيْءٍ لَّهُ قَدَمٌ وَرَأَيْتُ	أَعْلَى قَدَمِ النَّبِيِّ بَدْرَ الْكَوْكَبِ
--	--

و نه هرگز کسی را این چنین مرتبه اعلیٰ نصیب شد که محبوب سبحانی است پس هر که متبع پیر
 و پیران نباشد آن کس متبع جناب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم هم نیست چرا که

صاحب هر دو منصب یعنی نبوت و ولایت خود جناب رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم
 پس هر که منکر ایشان است بنگر که انکار او از کجای رسد گویا که متبع ایشان متبع
 و منکر ایشان منکر جناب رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم است چرا که ایشان
 نائب و وارث کامل جناب رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم اند و هر وارث بر حکم
 مورث خودی باشد که *الْخَلِيفَةُ كَالْمُسْتَخْلَفِ* سند وراثت اوست و هرگز
 هیچ گردن نیست که زیر این ارشاد نیست که *عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَ سُنَّةِ خُلَفَائِي*
الرَّاشِدِينَ و نیز اظهر است که این امت مرحومه تا یوم قیامت از خلفاء راشدين
 خالی نخواهد ماند پس هر که متبع ایشان است بیشک آنکس متبع جناب سید المرسلین
 و خاتم النبیین صلی الله علیه و آله وسلم است و هر که متبع جناب سید المرسلین صلی الله
 علیه و آله وسلم است پس بلا شک خلعت خلافت و جاع نشینی بر قدر عناست او
 سوزون و خوش زیباست چنانچه در مرآت شریف بنگر من کان *عَاشِقًا وَ رَافِعًا*
وَ تَابِعًا وَ سَاجِدًا وَ مُؤْمِنًا إِلَى حَقِيقَةِ الْحَمْدِ لِلَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَآلِهِ وَ سَلَّمَ فَهُوَ مُحِبُّ اللَّهِ وَ عَبْدُ اللَّهِ وَ حَبِيبُ اللَّهِ چنانچه از الهام مطلق
 نیز بشنوم من کان *عَبْدَ الْمَرَاهِقِ فَيَكُونُ حُرًّا قَدْ كَتَبَتْ لَهُ حُرًّا وَ حَسَابَةً*
حُرًّا وَ اسْبَابَةً حُرًّا وَ أَحْبَابَةً حُرًّا وَ أَصْحَابَةً حُرًّا عَزَّ وَ جَلَّ بِالله العظیم
 اگر چه چنین است ولیکن عبدیت از بنده هیچ گاه منفک نمی شود چنانچه الهام مطلق
 می فرماید *مَنْ يَبْلُغُ بِإِبْلَاقِهِ بِرَحْمَةِ الشَّيْخِ وَ جَعَلَ مَوْلَاهُ*
تَابِعَهُ فَلَا يَنْفَكُ بِكُلِّ حَالَةٍ عَبْدِيَّتُهُ چنانچه حضرت غوث الثقلین محبوب
 سبحانی رضی الله عنه وارضاه در فتوح الغیب فی المقالة الخامسة و السبعون آن
 صاحب سند وراثت محمدی صلی الله علیه و آله وسلم را وصیت می فرماید *قَالَ*
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَ أَرْضَاهُ أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ وَ طَاعَتِهِ وَ صِيتِ

میکنم ترا برپیریز کردن از خدا و فرمان برداری کردن و کز قوم ظاهر الشریع
 و لازم بودن وجد شدن از احکام شریعت و سلاکیه انصاف و بے گزندی
 و ربانی سینه از آفت غل و غش و حسد و کینه و مانند آن و سختی النفس و جوارحه و
 نفس و کبشاشه الوجه و تازه روی و خندان روی و کشاده روی و کذل
 الندی و در با ختن و نه نگاه داشتن چیزی که شان او عطا کردن است و
 کف الاذی و باز داشتن آزار و ایذاء نه کردن خلق را و حمل الاذی
 و برداشتن آزار خلق و تحمل کردن از ایشان و الفقیر و درویشی و حفظ
 حرمت المشایخ و نگهداشتن حرمت پیران و حسن العشره مع
 الإخوان و خوب کردن آمیزش و صحبت با برادران و النصیحه للأصاغر
 و اندرز کردن بر خورداران را و ترك الخصومة فی الأرفاق و گذاشتن
 پیکار از رفیقان و مکارمة الايتثار و لازم گرفتن ایشا و برگزیدن دیگرے را
 بر خود در حق یعنی حق خود را و اپس انداختن و حق برادر مسلمان را مقدم داشتن
 و حجاب نبه الاذخار و صیت می کنم ترا بیک سوشدن و بر کرانه بودن از
 ذخیره کردن مال و ترك صخبه من لیس فی طبقتهم و ترک دادن
 یاری کسی که نیست در گروه سالکان راه و طالبان درگاه حق و المعاونه
 فی أمر الدین والدنیا و یاری کردن مسلمانان را در کار دین و دنیا بشرطیکه
 حرام نباشد و زیادتی در دین نیارد و حقیقه الفقر ان لا تفتقر الی
 من هو مثلك و حقیقت فقر آنست که محتاج نشوی بسوے کسی که
 آنکس مانند تست از آدمیان که محتاج بخدا اند فقر حقیقی که فخر بدان توان کردن
 فقر الی الله است و حقیقه الغنی ان تستغنی عما هو مثلك و
 حقیقت تو نگر می بے نیاز شدن است از خلق بجهت نیازمندی بخدا پس

حقیقت غنا غنا بالله است و التَّصَوُّفُ مَا أُخِذَ مِنَ الْقَيْلِ وَالْقَالِ
و تصوف عبارت است از تهذیب اخلاق و تزکیه نفس و ترک التفات باسوی
و تقریب بارگاه مولاد و وصول بحضرت و سے تعالیٰ و تقدس و گرفته نشده است
از گفت و گو و لکن اخذ عن الجوع لیکن گرفته شده است از گرسنگی
و ریاضت نفس در تناول طعام که یک از ارکان طریقت است و عمده است
در قطع و قبح شهوات و لذات و قطع المألو فأت و المستحسبات و بریدن
و دور افکندن چیزهای که الفت گرفته است نفس و طبیعت به آن و نیک می پندارند
آنرا طبایع خلق بحسب عرف و عادت و لا تبتدع الفقیه یا لعلم و ابتداء کن
فقیر را که بطلب آمده است بعلم و مواخذه و مطالبه کن و او را با حکام مقتضای آن
و رعایت آداب و حقوق و تنگ بگیر بروی کار او و ابتداء کن بالرفق و ابتداء کن
او را به نرمی و مهربانی و آسانی و مباسطت و اغماض و مسامحت فان العلم
یوحشہ زیرا که مطالبه با حکام علم در ابتداء صحبت در وحشت و نفرت می اندازد
و الرفق یوعلیٰ و نرمی کردن الفت می آورد و التَّصَوُّفُ مَبْنِیٌّ عَلَى
ثَمَانِ خَصَالٍ السَّخَاةُ الْبِرُّ الْهَيْمُ وَالرِّضَاءُ لِشَقَاةٍ وَالصَّبْرُ
كَابُوبٍ وَالْإِشَارَةُ لَذِكْرِيَا وَالْغُرْبَةُ لِيَحْيَىٰ وَلِبَسُ الصُّوفِ
لِمُوسَىٰ وَالسِّيَاحَةُ لِعِيسَىٰ وَالْفَقْرُ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
وَسَلَّمَ أَجْمَعِينَ درویشی و درگذشتن از ماسوی الله مراد شاه عالم قدس را
که مُحَمَّدٌ است صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ **فرو**

ز به سلطان درویشان عالم	بسلطانی و درویشی مسلم
بلیت محمد عربی شاه کشور لولاک	بفقر فقر بفرمود با وجود سالاری
فَاللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا فَطَا وَهُوَ أَزْهَمُ الرَّاحِمِينَ ۝	

سوال پنجم مرید قابل فیضان پیر و پیران سلسله بلا محبت و اخلاص
 ہو سکتا ہے یا نہیں۔

اجواب۔ حق حق جواب الہام مطلق می فرماید مَنْ يُحِبُّ وَرَأَى
 الشَّيْخَ لَوْ كُفِيَ مَوْجِبُهُ ذَاتَ الصَّمَدِ فَقَدْ كُفِيَ بِمَا سَوَى اللَّهِ اے عزیز
 بشنو کہ مرید قابل فیضان پیر و پیران سلسله بلا محبت و اخلاص پیر مجاز کہ باوے
 بیعت کردہ است ہرگز نمی تواند شد زیرا کہ قابلیت مرید در اتباع پیر مجاز است کہ
 شیخ اوست و اتباع شیخ مرید را بلا محبت و اخلاص ہرگز ممکن نکرد و ازین جهت محبت و
 اخلاص شیخ بر جملہ مریدان فرض است کہ شرط راہ و سنت بارگاہ است و کُنْ تَجِدَ
 لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا چنانچہ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ
 فَأَتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ صِدْقُ الْمَحَبَّةِ
 فِي ثَلَاثِ خِصَالٍ أَنْ يُخْتَارَ كَلَامَ حَبِيبِهِ عَلَى كَلَامِ غَيْرِهِ وَ
 يُخْتَارَ مَحَبَّةُ حَبِيبِهِ عَلَى مَحَبَّةِ لَسَةِ غَيْرِهِ وَيُخْتَارَ رِضَاءُ
 حَبِيبِهِ عَلَى رِضَاءِ غَيْرِهِ و از مرآت شریف بشنو قُوا احِبُّوا كَلَامَ بَلِّ فِرْضَ
 عَلَيْهِمُ الْعَقِيدَةَ وَالْإِخْلَاصَ وَالْأَدَبَ وَحُبَّ الشَّيْخِ لَقَدْ حُبَّهُ
 وَاللَّهُ ثُمَّ يَا لِلَّهِ كَحُبِّ الْآخَمِدِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّ حُبَّهُ
 كَحُبِّ اللَّهِ لَا شَكَّ فِيهِ حُبُّ الشَّيْخِ كَحُبِّ الْآخَمِدِ وَحُبُّ الْآخَمِدِ
 كَحُبِّ اللَّهِ وَنِزَالُ الْهَامِ مطلق بشنو حُبُّ الشَّيْخِ عَلَى الْمُرِيدِ فِرْضٌ بِلَا حَبِيبِهِ
 لَا فَلَاحَ وَلَا صَلَاحَ وَلَا صَلَوةَ وَلَا حَيَاةَ وَبَارِ الْهَامِ مطلق بشنو الْإِخْلَاصُ
 جَوْهَرُ الْعِبَادَةِ وَالرِّيَاضَاتِ وَالْمَجَاهِدَاتِ وَالْأَسْغَالِ وَالْأَذْكَاءِ
 پس واضح شد کہ قابلیت مرید در اتباع شیخ مجاز است کہ پیر اوست حتی کہ بتبع و
 فانی گردد و چنانکہ فانی از خویش گردد و همچنان قابلیت دروے پدید آید کہ البقاء

عَلَى قَدَرِ الْفَنَاءِ چوں ثابت شد کہ قابلیت بلا اتباع و اتباع بلا عبادیت و عبادیت
بلا فنا و فنا بلا عشق و عشق بلا محبت و اخلاص نیست پس معلوم شد کہ اصل جملہ
محبت و اخلاص حضرت شیخ است چون مرید را رابطہ محبت و اخلاص با حضرت شیخ
مستحکم آید لابد عشق ہوے روے نماید و در طرفہ العین اور ازور باید و ذلک
فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ شِعْرَ

بطاعت کوش اگر عشق بلا انگیز خواہی | متاع جمع کن شاید کہ غارت گشت و پیدا

وَاللَّهُ شَمَّ بِالله حقیقت شیخ را بلا عشق شیخ ہرگز کہے در نیابد چنانچہ الہام مطلق
میفرماید لَا شَكَّ فِيهِ لَنْ يُوجِدَ حَقِيقَةَ الشَّيْخِ أَحَدٌ بِلَا وَسِيلَةٍ
الْعِشْقِ وَهُوَ مُنْخَصَرٌّ بِفَضْلِ اللَّهِ تَعَالَى إِنَّ فَضْلَ اللَّهِ مُنْخَصَرٌّ عَلَى
الْإِطَاعَةِ وَحُبِّ إِمَامِ الزَّمَانِ يَعْنِي عَلَى الْحُبِّ وَالْإِطَاعَةِ أَنَّ إِمَامَ الزَّمَانِ
شہنشاہ دو جہان حافظ یکسان حضرت شیخی مولائی رضی اللہ تعالیٰ عنہ چون بفضلہ
ناگاہ حضرت سلطان العشق در دل و سہ تجلی فرماید کہ الْعِشْقُ نَارٌ إِذَا وَقَعَ
فِي الْقَلْبِ يُحْرِقُ مَا سِوَى الْمَحْبُوبِ اور اپیش آید چنانچہ بزرگے میفرماید بلیت

عشق آن شعلہ است کو چون بر فرو | ہر کہ جز معشوق بود آن جملہ سوخت

جملہ ملک و املاک اور اسوختہ خاک ستر گرداند و حکم انَّ الْمُلُوكَ إِذَا كَانُوا
تَرْكِهَ أَفْسَدُوا وَلَهَا يَمْنِي ہستی ویرانہ روزیر سازد و در بحر فنا اندازد و زینوقت
عبادت را شاید و قابلیت با اتباع کامل اور روے نماید فهو المراد ولیکن اے عزیز
بشنو باز بشنو بلیت

غیر مردن ہمچہ فرسنگے دگر | می نگردد با خداے دادگر

كَهَذَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى إِنَّ زَعَمْتُمْ أَنتُمْ أَنِّي لَيْسَ بِلِلَّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ
فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ وَنَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

الْمُحِبَّةُ أَسَاسُ الْمُحَرِّفَةِ وَالْعَقَّةُ أَسَاسُ الْيَقِينِ وَرَأْسُ
 الْيَقِينِ التَّقْوَى بِتَقْدِيرِ اللَّهِ تَعَالَى وَدَرَمَاتِ شَرِيفِ بَنُكَرْمَنْ رَأًى
 كَلْبُ الشَّيْخِ بِالْإِخْلَاصِ فَكَانَ مِنَ الْمَرْحُومِينَ وَازَالَهُام مَظْلُومٌ
 نَزَلَ بِشَوْخَصْرَةِ مَعْرِفَةِ الْحَقِّ فِي السِّلْسِلَةِ الشَّرِيفَةِ عَلَى حُسْبِ
 الشَّيْخِ اے عزیز محبت و اخلاص حضرت شیخ عجب آب و غرائب شروار دود آخر
 بمقصود اصلی که فتاویٰ الشیخ است برساند و بے حکایات در باب محبت و
 اخلاص مریدان بخدمت حضرات پیران عظام رضی اللہ عنہم در ملفوظات نشان
 موجود اند و این فقیر نیز از زبان الهام بیان حضرت شیخی و مولائی رضی اللہ عنہ
 شنیده است و بے بخدمت شریف دیده است که یکے از آنها در بیان می آرم
 چنانچه پیش ازین برادرم جناب مولوی محمد محمود شاہ صاحب دیوبندی صابر الحافظی
 رحمۃ اللہ علیہ مرید و خلیفہ اعظم حضرت شیخی و مولائی رضی اللہ تعالیٰ عنہ بودند و
 بے تقرب و رسوخ بخدمت شریف حضرت شیخ میداشتند کہ فوق تر درجہ از ان نیست
 و در موضع شیخ پورہ شریف اقامت و رزیدہ شغل درس و تدریس می فرمودند چنانچه
 در ان موضع شریف مریدان و شاگردان آنجناب موصوف بسیار اند و باین پیچکارہ
 چندان محبت و موانست از عنایات بیغایات خود مبذول داشتند کہ بیچ درجہ
 فوقر از ان نیست چنانچه این بندہ مسکین و ضعیف بوسیله و وساطت آن فی اللہ
 مجنون و اربخدمت شریف حضرت شیخی و مولائی رضی اللہ عنہ پیوستہ بشرط بیعت
 مشرف گردید الحمد للہ علی ذلک - و این فقیر از یوم بیعت تا الان کہ عرصہ زائد از
 بست و پنج سال گردیدہ است مثل وے مرد پیر پست عاشق جان باز و جهان ساز
 محب تر و مخلص تر از وے کسے را بخدمت حضرت شیخی و مولائی رضی اللہ عنہ ندیدہ است
 و در سن یکہزار و دوصد و نو و یک ہجری النبوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در شہر ریج الاول

بتاریخ یازدهم ماه مذکور آن رحمة الله علیه ازین دار الفناء بدار البقا رحلت نمود چنانچه
این شعر حسب حال این فقیر و آنجناب موصوف است

ما و مجنون هم سبق بودیم در دیوان عشق | او بصحرافت و مادر کوچه ها رسوا شدیم

وقت رحلت حاضران از وی پرسیدند که گوی عزیزت کجا گیتیم فرمود آنجناب کجاست
باز حاضران عرض نمودند یا مولانا چای سگ کجا است فرمود آستانه مولا است
حاضران فهمیدند و بوضعیت آنجناب موصوف همچنان عمل نمودند چنانچه در آن موضع
شریف در محله تیل پوره که در آن محله سکونت گاه او بود در باغچه کشتن شاه دو جهان
پیش آستانه عرش آشیانه خانقاه شریف که بیت العظیم حضرت شیخی و مولائی است
رضی الله تعالی عنه آنجناب موصوف آسوده اند و از مزار مقدس مے رحمة الله علیه
بسیار خوارق عادات و تصرفات تا بحال جاری اند و ثمره محبت و اخلاص آن
برگزیده بارگاه حضرت شیخ یعنی آنجناب موصوف برادر مملوئی محمد محمود شاه صاحب
دیوبندی صابری الحافظی رحمة الله تعالی علیه آنجناب که بچشم خود معائنہ نمودم
و آن این است که اظهر من الشمس بر خاص و عام موضع مذکور نیز خاص و عام دیوبند
شریف است که حضرت شیخی و مولائی رضی الله عنه کوشش و سعی آنجناب موصوف
که بر اے رونق افروزی موضع شیخ پوره شریف بخدمت والا عرض رسانیده بود
پس بمرکتب محبت و اخلاص و مے رحمة الله علیه حضرت شیخی و مولائی رضی الله عنه
عرض آنجناب موصوف را قبول و منظور فرموده تشریف مبارک در موضع مذکور
آورده قیام فرمودند و خانقاها یکم از الهامات الهی موسوم به بیت العظیم است
و واقع در محله تیل پوره است که آن بیت العظیم را آنجناب موصوف بمشورہ این فقیر
سرایا تقصیر محمد عظمت صدیقی دیوبندی و جناب برادر والا شان جناب پیر جی
محمد حسن صاحب ساکن موضع مذکور و محله مذکور تیار کنانیده بودند از سر سن

یکہزار و صد و پچاس ہفت ہجری تا سن یکہزار و صد و دوازدہ ہجری النبوی
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حضرت شیخی و مولائی و مرشدی رونق افروزی فرمودہ بتاریخ
 دوازدہم ماہ شعبان المعظم روز جمعہ بوقت صبح ازین دار فناء بعالم بقا خرامیدند
 چنانچہ مرقہ مبارک حضرت شیخی و مولائی در آن بیت العظیم کہ امروز سجدہ گاہ عالم است
 برائے تسکین عاشقان بے تسکین موجود است و آداب آن بیت العظیم در مرآت شریف
 و الہام مطلق بسیار موجود اند و یکہ از الہام مطلق اینجا ہم نوشتہ می شود کہ لا تَحْضُوا
 فِي الْبَيْتِ الْعَظِيمِ بِطَهَارَةِ الظَّاهِرَةِ وَالْبَاطِنَةِ اَسَ عَزِيزٌ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ
 ہرگز کسے بلا محبت و اخلاص کامل حضرت شیخ قابل فیضان پیر و پیران سلسلہ گاہے
 نہ گردیدہ است و نیز تا یوم قیامت نخواہد شد اما قابلیت عارضی برائے مرید
 بلا محبت و اخلاص ممکن است ولیکن آن ہجو سبزہ گوئین عارضی است کہ دروے
 آب محبت و اخلاص شیخ نیست لاجرم قائم نخواہد ماند بان اگر ابتداء مرید را رابطہ
 محبت و اخلاص با پیر خود نبود یا قدرے بود چون آن مرید مبتدیت عجب نباشد
 در اوسط نیز خواہد شد و حضرت پیر دستگیر کہ مختار مطلق است اگر خواہد بر مرید خویش
 فیضان ظاہری و باطنی اجراے فرماید و یا عالم مثال و غیرہ برائے از دیا و محبت و
 اخلاص بر مرید کشف فرماید و یا فیضان اولییت از خود و یا از پیران خود کہ حقیقت اولییت
 اجراے فرماید کہ تا ویرا محبت و اخلاص بیفزاید و عشق اورا روے نماید کہ قال اللہ
 تَعَالٰی يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ یعنی مکرر برائے
 آوردن ایمان مرا ایمان داران را میفرماید کہ اے مومنان ایمان خاص و خالص
 بر خدا و رسول او بیارید کہ آن ایمان جانبازی و جہانتازی برائے مردان است
 کہ قَاتِلُوا و قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ صفت ایشان است و نیز برائے دیگران
 دین پیر زنان است کہ عَلَیْكُمْ بِدِينِ الْحَجَّاءِ وَنِزْوَلَاتِھُنَّ اِیَّا یَدِیْکُمْ

إِلَى اللَّهِ الْمَلَكَةِ كَمَا أَنَّ مَنْ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ حَقَّ حُبِّهَا دَعَا مِيقَاتِهِ مَرْدَانِ مِنْهُ سِتِي خُودِ كُذْ شَتِ أَنْدِ
وَبَا پِیرِ پِستی پیوسته اند و در پیرِ پستی خدا پِستی کرده اند هم اینجا است که مریدِ پیرِ پست
به از خدا پست است چنانچه روزِ حضرتِ عمر رضی الله عنه را رسول الله صلی الله علیه و آله
و سلم پرسید یا عمر مرادِ دوستِ میداری عمر گفت آری یا رسول الله صلی الله علیه
و آله و سلم ترا دوست میدارم باز رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم پرسید از جان
مرادِ دوستِ میداری حضرت عمر رضی الله تعالی عنه صادق بود از سرِ صدق از مقامِ خود
عرض نمود یا رسول الله ترا از جان دوست نمی دارم که جان از همه عزیز است - باز
رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود یا عمر تا تو مرا از جان دوست نمیداری
ایمان نداری که تا جان نبازی و خود را از میان نیندازی دست تو بدامن کبریا
و ایمان نرسد که ایمان در خود پستی نبود که خدا پستی در پیرِ پستی است و نه پیرِ پستی
در خدا پستی است عمر رضی الله عنه فی الفور از خویش برخواست و با پیرِ پستی بساخت
پس چون مریدِ مثل حضرت عمر رضی الله عنه جان باز و جهان باز نبود هرگز آن مرید را بشیخ
ایمان کامل نصیب ننخواهد شد یعنی تا مریدِ جلد جاه و جلال خود را در راه دوست
فدا نسازد که آن را از جان و مال و از اولاد خود بهتر و برتری ندارد و بالله العظیم
برگز آن مرید در زمره مردانِ خدا فائز نگردد و کما قال الله تعالی لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ
حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تَحِبُّونَ چنانچه بزرگه میفرماید بیست

تا تو نشوی رسوا آن ستر نشود پیرا	کان جام نیا شد خبر عاشق شیرا
----------------------------------	------------------------------

پس این ظاهر است که محبت و اخلاص با حضرت شیخ ابتداء اکثر میانه را کامل
نمی باشد چنانچه مکرر ارشاد فرمودن مرا یمانداران را بر اے آوردن ایمان بر خدا و
رسول او برین برهان صریح است و نیز استفسار فرمودن از عمر رضی الله تعالی عنه

ہمیرن دلیل قوی است کہ در ابتدا اکثر مریدان را بر حضرت شیخ ایمان کامل نبی باشد
ولیکن مرید صادق چون حضرت صدیق اکبر رضی اللہ عنہ می باید بود کہ تا خود را او دیر
پوشد چون و سہ رضی اللہ عنہ خود را در محمد صلی اللہ علیہ وسلم پوشیدہ بود کہ بہ شب
نفرامی زد و صبح می گفت مَا الْإِيمَانُ يَا رَسُولَ اللَّهِ چنانچہ بزرگے میفرمایند

کفر و ایمان نیست آنجا نیکو است	زانکہ او مغز است و این دماغ است
--------------------------------	---------------------------------

چنانچہ حضرت قطب العالم شیخ عبدالقدوس گنگوہی صابری رحمۃ اللہ علیہ در مکتوب
ہشتاد و چہارم می فرماید کہ درین مقام صدیق اکبر رضی اللہ چنان بند رفت کہ دست
بیچ ولی از ابتدا عالم تا انتها گرد آمدن اعلیٰ او نہ گشت کہ صورت او بہ صورت
محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در صحرا دل پدید گشت کہ شیخ و قمر
فِي قَلْبِهِ اشارت بدان است لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا لِّخَلِيلٍ بَيَانِ آنست کہ
و سہ از صورت خود گذشتہ بود بصورت پیر خود خود را نمودہ بود و بایر خود یکے
گشتہ بود محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در قاب قوسین ادا دانی و او با و
بیک صورت و بیک معنی لاجرم اتحاد و خلقت بصورت حاجت نیامد کہ در صورت ہر دو
بیک معنی آمد فَكُنِيَ اخْتُلَّتْ اَللَّهُ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
وَ اَبُو بَكْرٍ هُوَ لَا هُوَ اَلَا هُوَ فَهُوَ هُوَ فَذَلِكَ مَعْنَى الْفِتْنَاءِ فِي الشَّيْخِ
و الْبَقَاءِ بِهِ چنانچہ ہام مطلق بشنو طوئی لَمَنْ رَأَاهُ اللّٰهُ مِنْظَرُ الشَّيْخِ
پس اے عزیز مرید یکہ خود را در شیخ پوشد آن مرید مراد شیخ است و بس چنانچہ
بزرگے می فرماید بیت

کفر اچھیت در تمس حد مخفی شدن	چیت ظاہر مظهر کل ظہور نور خور
------------------------------	-------------------------------

و گرنہ ہمچون سبزہ گولخن پر تو عارضی است لاجرم قائم نخواہد ماند فَاللَّهُ خَلِيعًا
حَافِظًا وَ هُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

سوال ششم ہر مرید پر حقوق پیر و آداب پیر واجب ہیں یا نہیں
 الجواب حق حق حق جواب الہام مطلق می فرماید لَمْ یُؤْصَلْ أَحَدٌ
 مِنْ تَرْكِ الْخُلْدِ مَتْرًا إِلَى الْمُقْصُودِ پس اے عزیز بشنو لا شک فیہ آداب و
 حقوق شیخ بر جملہ مریدان واجب بلکہ فرض اند کما قال اللہ تعالیٰ مَنْ یُطِيعِ
 الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَنِيزًا تَقْوًا مِنْ فِرَاسَةِ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ
 یَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ وَنِيزًا زَمَرَاتِ شَرِیفِ بَشَنُوقِ اجِبْ کَلَّا بَلْ فُرِضَ عَلَیْکُمْ
 الْعَقِیدَةُ وَالْإِخْلَاصُ وَالْأَدَبُ وَحُبُّ الشَّيْخِ لَقَدْ حُبَّهُ وَاللَّهُ
 نَحْمُ بِاللَّهِ كَحُبِّ الْأَحْمَدِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّ حُبَّهُ
 كَحُبِّ اللَّهِ لَا شَكَّ فِيهِ حُبُّ الشَّيْخِ كَحُبِّ الْأَحْمَدِ وَحُبُّ الْأَحْمَدِ
 كَحُبِّ اللَّهِ وَنِيزًا زَالِیَہَامِ مَطْلُوقِ بَشَنُومَنْ یَا دَبَّ عَنِ الشَّيْخِ فَهَوَّ یَبْلُغُ
 بِأَلْمَطْلُوبِ اے عزیز اینجا بعضے مریدان غلطی خوردہ اند و بے خود را دروہسم
 پیچیدہ اند کہ از آداب و حقوق شیخ خود را معاف دانستہ روے بمساوات شیخ آوردہ اند
 بلکہ خود را برتر از شیخ دانستہ ترک آداب و حقوق شیخ می نمودند افسوس صد افسوس
 هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ہین است و حالانکہ و انت کمر مہین
 كَلَّ مَا سَأَلَ تَمْوَهُ وَإِنْ تَعَدُّ وَالْغَمَّةُ اللَّهُ لَا تَخْصُوهَا اگ رہ
 حضرت شیخ کسے را گاہے از مصلحت و حکمت حقوق و آداب خویش معاف فرماید
 اَمَّا لَایِقِ آن مرید نیست کہ او از کج فہمی خود بران خوش گردیدہ می نازد و بے محابا
 تارک آداب و حقوق شیخ گردد چنانچہ از الہام مطلق ثابت است کہ لَمْ یُؤْصَلْ
 أَحَدٌ مِنْ تَرْكِ الْخُلْدِ مَتْرًا إِلَى الْمُقْصُودِ اے عزیز در فرمودن اینچنین
 امثال شرافت مرید است کہ آنرا از بندگان عام خاص نمود و نہ براے ہمسری و
 مساوات خود فرمود پس اینچنین اقوال مرید صادق را بسیار فرو تر و فانی تر میگردد

و حلقہ بندگی را در گردن او مستحکم تر گرداند چنانچه بزرگے می فرماید ابیات

بندہ آزادی طمع دارد بجز	عاشق آزادی نخواهد تا ابد
بندہ دائم خلعت وادار جوست	خلعت عاشق ہمہ دیدار اوست

الغرض آداب و حقوق شیخ احد سے رامعاف نیستند چرا کہ بے ادب محروم است و شرط ادب در اوّل قدم است تا در آخر محبوب شود چنانچہ الہام مطلق می فرماید
 الشَّرَیْعَةُ اَدَبٌ وَالطَّرِيقَةُ حُبٌّ وَالْحَقِيقَةُ مَحَبَّةٌ وَالْمَعْرِفَةُ مَحَبُّوْبٌ پس آداب و حقوق شیخ کسے رامعاف نیستند اگر کسے رامعاف بودے
 پس قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِیْ یُحِبِّکُمْ اللّٰهُ یُحِبُّوْنَ اللّٰهَ چون امر فرمود
 باید کہ آن مرید بر حال زار خود بگریزد و برگزشتہ دست افسوس مالیدہ مستغفر شود
 و عفو تقصیر از حضرت شیخ بنجواہد کہ تا دولت خدمت از دست و سے نہ رود کہ آنرا
 لایق خدمت خود نیافتہ بنوعے از خدمت باز داشت کہ آن حرمان عظیم است
 معاذ اللہ منها شعر

غیر مردن هیچ فرنگے دگر	می گیرد با خداے داد دگر
------------------------	-------------------------

و حصول این دولت عظیم در آداب شیخ نہادہ اند ہر کراہست مبارک باد چنانچہ
 الہام مطلق می فرماید اَدَبُ الشَّيْخِ بِخَشْيَةِ بَاعِثِ عُلُوِّ الدَّرَجَاتِ
 اے عزیز ہرچہ ہست پیچارہ مرید را از آداب شیخ است و بلا آداب شیخ ہیج نیست
 و آداب شیخ حد سے نہایتے ندارد حتی کہ مرید خود را بسجود شیخ را بیا بد تا بجائے رسید
 کہ خدائے را طلبد شیخ را یا بد چنانچہ الہام مطلق می فرماید اَلْمَشَاكِدَةُ
 بِصُورَةِ الشَّيْخِ خَيْرٌ وَوَرَأَاهُ شَرٌّ اے عزیز

در دست دیگر لیست خزان و بہار ما

وَ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَّشَاءُ ۚ وَاللَّهُ مُدْوٍ اَفْضَلُ الْعَظِيمِ

چنانچہ ذکر آداب نبوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از قرآن شریف اینجا بشنو کہ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا
وَلَا كَافِرِينَ عَذَابُكَ إِلَيْهِمْ اے مومنان مگوید نبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
را عیناً و مگوید کافران و نیریا ایُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَابَكُمْ
فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ
أَنْ تَحِيطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ یعنی ہم تن آداب نبوت را
از گوش ہوش دارید کہ ہمیں آداب نبوت برائے نیابت نبوت صلی اللہ علیہ وآلہ
وسلم اند کہ وارث اتم و جاے نشین مطلق و برحق اوست چنانچہ آداب حضرت
محبوب الاعظم محب الحق خواجہ محمد محمود ابوالرحمت حافظ شیخ بل شیخ الثقلین دین محمد
بلطافت علی احمد کہ قادیان پڑا تہ و صابر بک بصفایتہ و حافظ بابا فقار لہ
حضرت شیخی مولائی رضی اللہ عنہ از مرآت شریف نیز بشنومن کلام بصوت الرفیع
و یبلغ حدیث القرباء الخارج المرفوع بحضور الشیخ فهو
من المریدین العوام و من قال حدیث الکرب و الکذب
بحضور المحبوب الاعظم فهو جانی و خاطی فی الاخوایں
و من دخل بالاخلاص فی البیت العظیم و اجلس بحضور الشیخ
الثقلین فقد نجى - و لو دخل بالنفاق فقد حرق فی النار القصب
او غرق فی بحر القہر کانتہ بکل شیئی خیرہ چنانچہ قال اللہ تعالیٰ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ الغرض حاضری
خدمت شیخ با ادب تمام مباد کہ آن در حق مرید بہتر است اگرچہ قلیل باشد
چنانچہ از مرآت شریف بشنو قیام القلیل برب مع الادب خیرہ من
قیام الکثیر پس اے عزیز حاضری خدمت شیخ بر جملہ مریدان واجب و

فرض است چرکه صحبت شیخ خاصیت اکسیر دارد که درجه آن فوق از درجه علم است
 چنانچه وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ و مریدیکه از حاضری خدمت شیخ عار دارد
 بے ادب است و بے ادب از فضل رب محروم است چنانچه الهام مطلق برائے استفسار
 آداب و اخلاص شیخ از شیخ مریدان شیخ را تعلیم می فرماید اِذْ تَخَضَّرُوا عِنْدَ
 الشَّيْخِ فَاسْتَفْسِرُوا طِبْرُ الْاَدَبِ وَالْاِخْلَاصِ پس بگره کس که
 حاضر خدمت والا نشود چگونه مؤدب بود اے عزیز اگر آداب و حقوق شیخ کس را
 معاف بودے باز این امر را چون ارشاد فرمودے که قُلْ لَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ
 اَجْرًا اِلَّا الْمُوَدَّةَ فِي الْقُرْبٰی یعنی بگو اے محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم امتان
 خود را که من ازین دعوت که بشما میکنم و شمارا راه حق و صراط مستقیم می نمایم از این هیچ
 اجرے نمی خواهم مگر آنکه دوست دارید فرزندان و قرابتیان ما را ازین آیت کریمه
 چنان معلوم شد که آداب و حقوق شیخ احدے را معاف نیستند چرا که هیچ فرع بلا اصل
 و هیچ اصل بلا فرع درین عالم نیست چنانچه این آیه کریمه آداب و حقوق فروع است
 شیخ را بیان می فرماید که آداب و حقوق فرزندان و قرابتیان و خادمان و هراچہ
 که از شیخ باشد بر جمله مریدان آن شیخ ثابت شد که واجب و فرض اندامادرین زمانه
 بسیار مریدان این چنین اند که در حضور شیخ محبت با شیاء شیخ می کنند تا حضرت شیخ
 محب خود پندارد و در غیر حضور شیخ آن جمله را چون اشیاء دشمنان می نگرند و اصلاً
 و مطلقاً محبت با ایشان ندارند چنانچه الهام مطلق بیان حال ایشان می فرماید
 يَحِبُّونَ مِنْ اَشْيَاءِ الشَّيْخِ بِحُضُورِهِ وَمِنْ بَعْدِهِ يُبْصِرُونَ وَهُمْ
 كَاَشْيَاءِ الْاَعْدَاءِ فَانْتَبِهُوا عَلٰی الرَّسُولِ وَخُلَفَائِهِ
 و باز الهام مطلق بتعلیم اصلاح ایشان می فرماید لَا تَنْتَفِرْ مِنْ اَمَلٍ الشَّيْخِ
 كُلِّ مَمْلُوكٍ وَاجِبُ التَّعْظِيمِ حَتّٰی اِنْ كَانَ مِنْهُمْ الْكَلَابُ پس

چون آداب و حقوق فروعات شیخ یعنی جملہ کہ از شیخ باشند بخوبی از کلام اللہ و از احادیث رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و از اقوال و افعال و احوال بزرگان دین و پیشوایان اہل یقین ثابت است کہ بر جملہ مریدان واجب و فرض اند و آداب و حقوق فروعات شیخ بر بنا اصل خود اند یعنی تا کہ اصل اوست و همچنین آداب و حقوق شیخ بر بنا اصل خود اند یعنی تا کہ اصل اوست چنانچہ اصل شیخ نیابت و خلافت و وراثت نبوت است پس چون شیخ خلیفۃ اللہ و نائب محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم است لا جرم آداب و حقوق شیخ بر جملہ مریدان آن شیخ چون آداب و حقوق نبوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بر امت است کہ **اَلشَّيْخُ مَرْنِي فَوْكُمُہِ کَا لِنَبِيِّنِي اُمَّتِہِ** بر مان اوست اے عزیز اگر امروز آداب پدر بچا آری فردا آداب ترا فرزندان تو نیز بچا آند چنانچہ مرات شریف نیز ہمین تعلیم می فرماید **مَنْ كَانَ مُؤَدِّ بَا مِّنْ اَبَائِہِمْ فَبَشُوہِ بِہِمْ یَا دَبُوْنَ** و ادب آنست کہ موافق مرضی شیخ باشد و ہر آنچہ خلاف مرضی شیخ باشد ہرگز آن آداب آداب نیست بلکہ کمال بے ادبی است چنانچہ الہام مطلق بشنو **سَوُّ الْاَدَبِ الَّذِیْ مَا كَانَ عِنْدَ الشَّيْخِ مَكْرُوْدًا خِلَافَ الْاَدَبِ** الفرض این دولت آداب و حقوق شیخ بر اے مریدان است و اے بران مرید کہ قدر این دولت عظیم داند و نداند کہ حق سبحانہ تعالیٰ وے را این دولت خدمت شیخ عطاء فرماید و وے قدر آن دولت عظیم کہ عطاے حق است نمی داند و اگر داند جبراً و قہراً آنرا اختیار نماید **فَاَسْفٰی عَلَیْہِ وَاَللّٰہُ ثُمَّ بِاَللّٰہِ فَاَلْحَقْ غَنِیٌّ** کہ ان اللہ لغنی عن العالمین بشنو کہ الہام مطلق از فضل و رحمت مریدگان شیخ را چہ تعلیم می فرماید **تَفَعَّلُوْا عَمَلِ الَّذِیْ مَا كَانَ بِہِ رِصَالِہِ الشَّيْخِ بِصُوْرَةِ التَّفَرُّجِ فَيَفْرَحُ حُكْمُ اللّٰہِ بِرَحْمَتِہِ** و کسیکہ با حضرت شیخ مکر نماید و چون مکاران در حضرت شیخ پیش می آید بشنو کہ الہام مطلق بیان حال اومی فرماید **مَنْ یَمُکِّرُ بِاَلشَّيْخِ فَيَمُکِّرُ اللّٰہُ بِہِ** اے عزیز آداب و حقوق شیخ از احدے کما حقہ و انگریز

و نخواهد شد بلکه بنده بوسیله آن دولت فناء فی الشیخ را بقدر فناء خویش دریابد
چرا که هر آداب و هر خدمتی که آنرا مرید بجا می آورد پیش تقدیس و لطافت شیخ هیچ
و هدراست مان هر آنچه که از فضل و کرم خود از بنده قبول و پسند فرماید بجا است
چنانچه اَدَابُ الْمُسْتَعِیْنِ وَالْمُرِيدِیْنَ عِنْدَ فِیضِ الْحَکَمَةِ مِنْ لِسَانِ
الشَّیْخِ بَشَوْنِ مَشْهُوْمِی

بر ملولان این مکرر کردن است شمع از برقی مکرر بر شود گر هزاران طالبند و یک ملول این رسولان ضمیر را ز گو نخوتی دارند و کبریه چون شهبان تا ادبشان بجا که ناوری که رسانند آن امانت را بتو هر ادبشان که همین آید پسند نمی گدایانند که هر خدمتی لیک بابی رغبتی ما می ضمیر	نزد من عمری مکرر بردن است خاک از تاب مکرر زرشود از رسالت بازمی ماند رسول مستمع خواهند اسرافیل خوی چاکری خواهند از اهل جهان از رسالت شان چگونگی بر خوری تا نباشی پیش شان راکع دو تو کا مدد ایشان ز ایوان بلند از تو دارند اے مزور منتی صدقه سلطان بیعتشان و امگیر
--	---

اے برادر هر دم از تضرع می گوئی بیعت

اسپ خود را اے رسول آسمان	در ملولان منگرو اندر جهان
--------------------------	---------------------------

اے عزیز طالبان مولی در خدمت پیران خود را گم ساخته آداب و حقوق پیران چنان
بجا آورده اند که بوسیله آن فضل خدا سجدار سیده اند چنانچه در مکتوب صد و پنجم
حضرت قطب العالم شیخ عبدالقدوس گنگوہی صابری رحمۃ اللہ علیہ می فرماید یعنی
از برکت شیخ مرشد که رفیق وقت است بر حکم و مَن خَلَقْنَا اُمَّةً یَهْدُوْنَ بِالْحَقِّ

ترقی پدید آید و جمال شیخ بدان جمال و کمال که او را در آن حضرت است در آئینه دل او
 به تجلی رکونماید و از همه عقبات درگذراند و مرید عاشق جمال شیخ گردد یک ساعت
 و یک لمحہ حجاب از وی بر خود رواند و در جهان و جہان را در زیر قدم شیخ نثار آرد
 و ہمیشہ مشتاق جمال شیخ بود کمال سعادت مریدانین اشتیاق است اینجاست
 صدیق اکبر رضی اللہ عنہ قدم بکمال رسانید و در غار یار غار شد و گفت من خدا تعالی
 در جان محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دیدم سبحان اللہ قدر پیران مریدان دانستند کہ
 گفته اند ہر کہ ایشان را شناخت خدا سے تعالی را یافت و ہر کہ خدا سے تعالی را
 یافت ایشان را شناخت و آن قدر کہ ایشان را شناسند ہمان قدر بیچارہ مریدان
 شناسند کہ جان و جہان می بازند و سر را در زیر قدم پیران می آرند و باد و ست
 می سازند فرد

بگذار تا بدیدہ کشم خاکپائے تو	زیر گذشتہ بسرخاک آن دیار
-------------------------------	--------------------------

آرے مریدان صادق و طالبان مخلص در خدمت پیران رنج کشند و بدین جمال و
 کمال رسند و شیخ گردند۔ می آرند کہ حضرت خواجہ معین الدین حسن نجری قدس اللہ سرہ
 در خدمت پیر خود خواجہ عثمان قدس سرہ بست سال در سفر بود ہر وقت کہ حضرت
 خواجہ عثمان را در شب یا در روز در بحر یا در بر تان گندم یا آب گرم و جز آن ہر چہ
 حاجت بود سے ہمان زمان رسانید سے و آن قدر استعداد جملہ با خود داشتہ و آن قدر
 بار چند من بر سر برد سے چون بست سال بر آمد بدین گنج رسید کہ خواجہ عثمان حضرت
 خواجہ معین الدین را در مدینہ رسول علیہ السلام برد و بنیارت روضہ رسول علیہ السلام
 مشرف گردانیدہ فرمود اے فرزند رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را سلام کن
 حضرت خواجہ رسول علیہ السلام را سلام کرد و گفت السلام علیک یا رسول اللہ از
 روضہ رسول علیہ السلام جواب آمد علیکم السلام یا قطب المشائخ و یا صاحب الایمان

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی ذٰلِكَ مِی آرند که حضرت خواجہ معین الدین قدس سرہ چون از بہان فانی سفر جہان باقی کردند بر جبین مبارک ایشان بنشہ پدید آمد حَبِیْبُ اللّٰهِ مَا کَفٰی حَبِیْبُ اللّٰهِ سِجَانُ اللّٰهِ اِن چه کمال است و این چه جمال کرامت کمال کہ گرد بیان این کمال گردد و این درویش در لیش سالار پنج این راہ و ذل این در گاہ چندان کشید کہ بیان احاطہ آن ندارد و گوش طاقت سمع آن نیارد و سالہا در آتش گرسنگی و تشنگی سوختہ و چہل سال در آتش فقر در ہواے این دیگ پختہ تجرید معاینہ و مشاہدہ این بیت شدہ بلیت

تا نسوزی بر نیاید بوسے عود	پختہ و اندین سخن بر خام نیست
----------------------------	------------------------------

عیال داشت و بہیچ حجتہ از دنیا گردناشت و بہیچ سوال نمود و در لثہ کہنہ سالہا گذرانید و در مسکن باران و موشان مسکن داشتہ و در خدمت سالما ذل گل کشی و ہیزم تراشی و جاروب زنی و جز آن بسر بردے اسے عزیز عالم از چنین مردان خدا سر سبز و شاداب است و تا روز قیامت از چنین مردان خدا سر سبز و شاداب خواهد ماند انشاء اللہ تعالیٰ اسے عزیز بگرہر دولت کہ ایشان یافتند از خدمت و آداب پیران یافتند چنانچہ التَّصَوُّفُ کَلَّہُ اَدَبٌ چنانچہ بزرگے می فرماید بلیت

بے ادب تنہا نہ خود را داشت بد	بلکہ آتش در ہمہ آفاق زد
-------------------------------	-------------------------

و چندانکہ طالبان مولیٰ آداب و حقوق پیران نگاہ داشتند بہمان قدر از عشق بہرہ یافتند و چندانکہ در میدان مَن کَانَ لِلّٰهِ کَانَ اللّٰہُ لَہُ - وَمَن لَّہُ الْمُؤَلٰی فَلَہُ الْکُلُّ خود را دریافتند فی مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِیْکَتٍ مُّقْتَدِرٍ استقرار یافتند و نیز وصیت فرمودن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حضرت علی کرم اللہ وجہہ را بر اسے متابعت شیخ دلیل قطعی است کہ احدے را حقوق و آداب شیخ معاف نیستند اگرچہ از اولاد حضرات پیران عظام باشد چنانچہ قصہ شیخ یوسفید گنگوہی صابری

رحمة الله عليه بے معروف و مشہور است کہ در خدمت شیخ نظام الدین بلخی صابری
رحمة الله عليه چہا چہارنج و صعوبت در راہ طلب خداے تعالیٰ برداشته بعد مدت
مدید بمقصود رسید پس اگر آداب و حقوق کے را معاف بودے لابد حضرت علی
المقتضی کرم الله وجہہ را بلاتاویل معاف فرمودے و نیز بر عکس آن امر بوحیت ہرگز
نہ فرمودے چنانچہ ترجمہ حدیث لمولنا رومی فرماید تثنوی

گفت پیغمبر علی را کاسے علی لیک بر شیریں مکن ہم اعتماد ہر کسے گر طاعتے پیش آورند تو تقرّب جو بعقل و سیر خویش اندر آدر سایہ آن عاقلے پس تقرّب جوید او سوئے الہ زانکہ او ہر خار را گلشن کند خلّ او اندر زمین چون کوہ قاف دست گیرد بندہ خاص الہ گر بگویم تا قیامت نعت او آفتاب روح نے آن فلک در بشر و پوش گشت است آفتاب یا علی از جملہ طاعات راہ ہر کسے در طاعتے بگر بختند تو برو در سایہ عاقل گریز از ہمہ طاعات اینت لائق است	شیر حق پہلوان پردلی اندر آدر سایہ نخل امید بہر قرب حضرت بے چون و چند نہ چو ایشان بر کمال پر خویش کش نتانند برد از رہ ناکلے سر بیچ از طاعت او ہیچ گاہ دیدہ ہر کور را روشن کند روح او سیرغ بس عالی طوان طالبان را می برد تا پیش گاہ بیچ آن را غایت و مقطع موج کہ ز نورش زندہ اندانس ملک فہم کن واللہ اعلم بالصواب برگزین تو سایہ خاص الہ خویشتن را مخلصی انگختند تا رہی زان دشمن پنهان ستیز سبق یابی بر ہران کو سابق است
---	---

چون گرتی پیرین تسلیم شو صبر کن بر کا خضر لے بے نفاق گر چه کشتی بشکند تو دم خزن دست اور احق چو دست خویش خوا	ہمچو موسیٰ زیر حکم خضر رو تا نگوید خضر رو ہذا فسراق گر چه طفلے را کشد تو مو مکن تا ید اللہ فوق آید نیم براند
---	---

چنانچہ در وقت مبارک جناب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دیگر کے شیخ و پیر نبود کہ برائے متابعت و سہ وصیت می فرمود شک نیست کہ وصیت فرمودن جناب برائے آداب و حقوق خویش بود پس جاسے غور و تفکر است کہ با وجود چنین یکتائی کہ فوق تر درجہ ازان نیست و ہرگز چنین سخا بہد بود و نیز چنین قرابت و قربت کہ بیشتر ازان نزاکت نیست اما در بارہ آداب و حقوق خویش احق فرض بود کہ وصیت می فرمود پس از غور فکر می باید کرد و انصاف باید نمود کہ دیگر کسے را آداب و حقوق شیخ چگونه معاف شوند بلکہ آداب و حقوق شیخ علی قدر مراتب مریدان است چند انکہ اقرب تر آداب و حقوق شیخ بروے بیشتر و چند انکہ آداب و حقوق شیخ بر کسے بیشتر ہمچنان و سہ در شیخ فانی ترہین بود احوال ہر چار جائے نشینان و نیز جملہ اصحاب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین و کن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَبْدِيلًا وَ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ فَاللّٰهُ خَيْرٌ مَّا ظَنَّا وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ

سوال ہفتم بندہ اپنے مولیٰ کا مولیٰ ہو سکتا ہی یا نہیں۔

جواب حق حق جواب الامام مطلق می فرماید اَلْمَوْلَا مَوْلَا مَوْلَاكَ وَ الْعَبْدُ عَبْدُكَ فَلَنْ يَكُوْنَ اَلْمَوْلَا لِيْ عَبْدًا وَاَوْ لَا عَبْدًا مَوْلَاكَ اے عزیز چہ پر سیدہ بندہ کجا مولیٰ کجا چنانچہ از قرآن شریف بشنو و اللہ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيْمُ الْحَبِيْرُ اگر چہ ہر دو در صورت یک جاست ولیکن شتان ما بینہما چنانچہ

الهام مطلق بشو صوره الموكلاء كصوره العباد لشيئهم فهو
 مالك الملك بقدرته و ارادته مختار المطلق لا شئ لهم
 حقيقة الحال بالفاظ الظاهرية و افعاله كوقوعه و سقوطه
 منكم فارجعوا الى الامر لعنكم تفعلون اے عزيز بنده درپیش
 مولاے کریم خود ہمیشہ بنده است و در رسوم بندگی مدام پائنده است چرا که
 عبدیت از بنده گاهے منفک نمی گردد چنانچه الهام مطلق می فرماید من یتلغ
 بالبراهیه برحمه الشیخ و جعل موكلاء نائیه فلا ینفک
 بكل حاله عبدیتہ کہ در حقیقت بنده فانی فی اللہ و باقی باللہ را میگوید
 و نیز فرمود بن است کہ انی عبد اللہ و عبدہ و رسولہ پس هر چند که بنده
 فنا فی المولی و بقا عہد المولی گردد مگر مولی هرگز نگیرد که مولی بجای خود مولی
 و بنده بجای خود بنده است چنانچه از الهام مطلق ثابت است کہ الموكلاء موكلاء
 و العبد عبد فلن یكون الموكلاء عبداً و لا عبد موكلاً و چنانچه
 صدیق اکبر رضی اللہ عنہ فنا فی المحمّد و بقا بالمحمّد گردید مگر محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ و آلہ
 و سلم نگیرد و نیز محمد صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم هیچ دروے نہ بود چنانچه وے رضی اللہ
 عنہ خود را سرایا محمد نمود اسحق حق نمود آنچه بود محمد بود صدیق نبود و آنچه نمود محمد نمود
 صدیق نہ نمود پس اگر چه همچنین بود و لیکن محمد بجای خود محمد بود و صدیق بجای خود
 صدیق بود قائم حق حق و العبد عبد چنانچه بزرگے می فرماید بیت

بنده هرگز خدا نشود بلکه	جائے رسد که جز خدا نبود
-------------------------	-------------------------

چنانچه الهام مطلق میفرماید لا یخسب و جود العبد فی الحسب
 لقد و جودہ ملک الموكلاء نیز قصه محمود و ایاز بے معروف و مشهور چنانچه
 محمود ایاز نگیرد و ایاز محمود نشد اگر چه محمود سراپا ایاز بود و ایاز سراپا محمود بود

ولیکن محمود بجائے خود محمود ماند وایا ز بجائے خود ایاز بماند در هر دو بیچ تغیر و تبدل
واقع نشد و نیز اگر کسی از بنده گان مولا بسبب کج فهمی و بی عقلی خویش خود را مولا
و مولا را بنده خود از یقین و اثن دانند و ترک تعظیم مولی از دل نمایند و مولا سَکِیم
که ستار العیوب و غفار الذنوب است آنرا ستمی فرماید و خود را چنانکه هست بگوید
اظهار نه فرماید و او را در صحراے مَکَر و مَکَرِ اللّٰه و اللّٰه مُخِیِّرُ الْمَکَرِینِ
می رباید چنانچه الهام مطلق می فرماید مَنْ یَمْنُکُمْ بِشَکَرِ الْیَهْدِ اَیَّةُ قَیْمِکُمْ
بِه شَکَرِ غَنَاءِ السُّبْحَانِ مثل آن بنده چون خاریدن روستائی در تاریکی
شیر را بطریق گاؤ خود که ویرا عادت بود اتفاقاً روزه شیر گاؤ ویرا خورده در آخر و
نشست روستائی حسب عادت خویش بتاریکی شب مثل گاؤ شیر را خاریدن آغازید
چنانچه مولانا سَکِیم می فرماید مَنوِی

دست می مالید بر اعصاب شیر	پشت و پهلوی - گاه بالا - گاه زیر
گفت شیر را روشنی افزون بده	زهره اش بدرید و دل خون شد
این چنین گستاخ زان می خار دَم	کو درین شب گاؤ می پنداز دَم
شیر با این فکری ز دهنده فاش	از تبسمهای شیر این مباحش
اینچنین طریق خبیستانه به من	مر شمارا بود ننگانه زمن
خاربین با لیل طریق السَّوْرا	تا نه بَرَم سر بود عین خطا

الغرض بنده مملوک مولا است نه مالک اگر پیش مولا خود را پیدا کند احمق است
چنانچه الهام مطلق می فرماید مَنْ یَفْعَلْ کَلَامَ التَّصَنُّعِ بِالرَّبِّ فَهُوَ مِنَ
الْحَقِیقَةِ حَتّٰی کہ در ملک او چیزی نیست و دس خود نیز مملوک مولا است چنانچه
الهام مطلق می فرماید اَلْعَبْدُ مِنْکَ اَلْمَوْلَا لَآءِ وَ مَا لَ الْعَبْدُ مِنْکَ فِی الدَّهْرِ
لَقَدْ کُلَّ شَیْءٍ مِنْکَ و بس فَا لَ لَّهِ خَیْرٌ حَافِظًا وَ هُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ

سوال ششم شیخ و ارث مند نبوت صاحب ارشاد کسی حالت
میں مجبور یا کسی صورت میں فیض سانی مریدوں سے باز
رہ سکتا ہے یا نہیں۔

الجواب حق حق جواب قرآن شریف می فرماید بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ
إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ نَمَّا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ فَمَنْ يَمْذِبْ
الهام مطلق نیز می فرماید أَلَمْ نَخْتَرُكَ قَوِيًّا قَاهٍ فَالْبَلَّغُ عَلَى الْمُرِيدِ
وَمَثَلُهُ كَالْمَوْلَاءِ وَالْعَبْدُ فَلَهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ پس
اسے عزیز بشنو شیخ در ہر حالت مختار مطلق قادر و غالب است یَفْعَلُ مَا يَشَاءُ
وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ وَكُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ او بہر آن شان دیگر و بہر شان
آن دیگر دارد چون بجز خار وے و لے ساکن نہ گردد چنانچہ بزرگے میفرماید بلیت

تجلی می کند ہر لحظہ بدول دلم را طرف حالے می نماید

چنانچہ قَلْبُ الْمُؤْمِنِينَ بَيْنَ الْأَصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّسْمَانِ يَقْلِبُ
كَيْفَ يَشَاءُ وَنِزْوَاهُ الْكِبَرُ يَأْمُرُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ
الْحَكِيمُ الْحَكِيمُ پس ہر جا کہ کس است حرفے بس است و گرنہ پیش نادان صد و تر
چون خس است و نیز از مرآت شریف بشنو لَا شَيْءَ مَنْ جَلَسَ بِإِذْنِ الْمُؤَلَّى
عَلَى الْبَابِ فَهُوَ مُخْتَارٌ اے عزیز باللہ العظیم وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
ولیکن شیخ و پیر ہر یکے بطن اوست چنانچہ حدیث قدسی شاہد برین است أَنَا عِنْدَ ظَنِّ
عَبْدِي بِيْ چنانچہ الہام مطلق برین بر مان است مَنْ يَظُنُّ خَيْرًا مِّنَ الرَّبِّ
فَلَهُ مَا خَيْرٌ وَمَنْ يَظُنُّ السُّوءَ فَلَهُ السُّوءُ چنانچہ اگر کہے شیخ خود را مختار داند
شیخ او بر اے او مختار است و اگر کہے شیخ خود را مجبور داند شیخ وے بر اے وے مجبور است
ہچنین الہام مطلق می فرماید أَمْ سَيَحْكُمُ مجبورٌ كَلَّا بَلْ مُخْتَارٌ عَظِيمٌ

اَلَا لِلْمُخْتَارِ مُخْتَارٌ وَرَحْمَتُهُمْ وَرَحْمَتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
وَسَلَّمَ بِنَظَرِ صَدِيقِ الْكَرِيمِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نَبِيٍّ مُخْتَارٍ مَنُودٍ وَدَرْ نَظَرِ ابُو جَهْلٍ لَعِينٍ بِعَكْسِ آن
مَنُودٍ هِيَ هَاتِ هِيَ هَاتِ اَيْنَ هِيَ وَاقِعُهُ بُوَدُ كَهْ نَمُودُ السَّعِيدُ مَنْ سَعَدَ فِي بَطْنِ
أُمِّهِ وَالشَّقِيُّ مَنْ شَقِيَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ يَعْنِي فَرِيقُ هَا فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقُ
فِي السَّعِيرِ وَكَشُودِ بَاسِ اَيْنَ وَاضِحٌ اسْتَكْ شَيْخِ مَرَاتِ جَمَالِ مُطْلَقِ اسْتَكْ هَرَكْسِ چنانکه
هست خود را در وے پدید و اظهار حال خود چنانکه بند خود می نماید و از او بام خویش
الزام بر حضرت شیخ میکند فَالْحَقُّ بَرِيٌّ عَنِ الظَّنِّ چنانچه نص مطلق بشنو
إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا چنانچه
ابلیس لعین از ظن خود خود را دید خدا را ندید مرد و دشت و آدم از خود خود را ندید خدا را
دید مقبول شد چنانچه بزرگ می فرماید مَقْنُوِي

تا تومی بینی عزیزان را بشه گر نه فرزند بلیسی اے عنید	دانکه میراث بلیس است این نظر پس ترا میراث آن سگ چون رسید
---	---

چنانچه اِنْ لَبَضِ الظَّنِّ اَلْشَّمُّ اے عزیز بیشک درین زمانه بسیار این چنین مرید
ظاهر شده اند که خود را مختار مطلق و شیخ را مجبور محض می پندارند و می گویند که مرتبی من
حقیقت است و شیخ ما در ظاهر بر اے نام است و بعضی بظن خود بیعتین و اثن می بینند
و میگویند که سیر سلوک شیخ و سیر سلوک من بر مان واحد گردیده است و بعضی از انها
می گویند که اکنون از حقیقت تکمیل و ترتیب شیخ بواسطه من می گردد چرا که درین زمان
صدور الهام و ارشاد از حقیقت بواسطه من است و قبل ازین هیچ نبود نَعُوذُ بِاللَّهِ
مِنْهَا مَنْ أَظْلَمَ مِنْ اِفْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الْمُجْرِمُونَ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ رَسَنَةُ لَعَنَتُهُمْ وَلَعَنَتُهُمْ
اللَّهُ تَعَالَى وَكُلُّ نَبِيٍّ قُبَابِ الدَّعْوَاتِ - الزَّائِدُ فِي كِتَابِ اللَّهِ - وَالْمُكَذِّبُ بِقَدْرِ اللَّهِ

وَالْمُسْتَطَلُّ بِالْجَبْرِ وَتَلْعِيْرَ مَنْ أَذَلَّهُ اللَّهُ وَيَذِلُّ مَنْ أَعَزَّهُ اللَّهُ
وَالْمُسْتَحَلُّ لِحَرَامِ اللَّهِ تَعَالَى - وَالْمُسْتَحَلُّ مِنْ عِتْرَتِي مَا حَرَّمَ اللَّهُ
وَالنَّارُكُ لِمُسْتَتَى فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ نَظْرًا
الْحَمْدُ وَازْمَرَاتٍ شَرِيفَتِ بَشَنُو لَوْرَايَتْ لَوْرَا الْجَمِيلِ بِوَجْهِ الْخَيْرِ أَلَا
أَصْبِرُ عَلَى أَصْلَابِيَّتِكَ وَعَبْدِيَّتِكَ وَلَا تَخْرُجُ عَنْ دَائِرَةِ الْعَبْدِيَّةِ
إِنَّهُ هُوَ أَثَرُهُ أَلَا مَنْ بِحِفَاظَةِ الْحَافِظِ وَالْحَصَادُ الْخَيْرُ وَ
الْحَصِينُ الْمُحْكَمُ لِلْعِبَادَةِ - چنانچہ الہام مطلق بشنو سماعہ کلام الحقیقہ
وَمُشَاهَدَةُ الْأَنْوَارِ بِكُلِّ حَالَةٍ فِي قُبْضَةِ الشَّيْخِ وَمُحْصَرًا بِأَذْنِهِ
أَلَا بِلَا فَنَاءٍ الْمُرِيدُ لَيْسَ لَهُ قَرَارٌ إِلَّا سَتَمَرُ ارِ چنانچہ بزرگ میفرماید

اللہ اللہ پامنہ زاندا زہ بیش

ما زیننی توو لے در حد خویش

پس اگرچہ جوابات آن بدگمانان مجملًا گفته شد اکنون اسے عزیز برائے تسکین خاطر
مفصلًا نیز بشنو۔ آنا کہ شیخ را مجبور می دانند جواب ایشان الہام مطلق میفرماید
أَمْ شَيْئٌ مَحْكَمٌ مُجْبَرٌ كَلَّا بَلْ مُخْتَارٌ عَظِيمٌ أَلَا لِلْمُخْتَارِ مُخْتَارٌ
وَالْمُجْبَرُ رَجْبُورٌ وَأَنَا نَكَمِي گویند می دانند کہ مرئی من حقیقت است یعنی
بلا واسطه شیخ جواب ایشان از الہام مطلق بشنو الشَّيْخُ مَرْيُومٌ لِمُرِيدٍ
وَلَيْسَ مَرْيُومٌ مَعْنِيَةٌ چہ کہ جملہ مریدان از شیرستان ولایت حضرت شیخ
پرورش می یابند چنانچہ الہام مطلق می فرماید أَلْمُرِيدُ كَالِطِفْلِ الرَّضِيعِ
بَيْدَ الشَّيْخِ قَدْ حَيَاتُهُ مِنْهُ وَبَلَا حضرت شیخ در دو عالم دیگر کے مرئی و
حامی مرید نیست کہ دست او گیرد و شفقت نماید و بمقصود اصلی ویرا رساند مگر
شیخ چنانچہ الہام مطلق بشنو كَا مُشْفِقٍ فِي الْكُونَيْنِ غَيْرَ الشَّيْخِ وَأَنَا نَكَمِي
می گویند می دانند کہ سیر سلوک من و شیخ بزبان واحد گردیده است جواب ایشان

از مرآت شریف بشنو آلیعقوب و الد و الیوسف مولود - لا شد
 بلا تولید الیعقوب و کادۃ الیوسف محال و ان کان تجعل
 الیوسف بلا یعقوب فعلیک افات کثیرۃ و من بعدہ امیر و دیگر جواب
 ایشان از الهام مطلق بشنو مجاهدۃ المرید مع الشیخ بزمان الواحد
 محال کما تولید الا و کادۃ فی صغاریۃ العمرۃ محال و آنانکه می گویند
 می دانند که اکنون از حقیقت تکمیل و ترتیب شیخ بوساطت من می گردد چه که
 صدور الهام و ارشاد از حقیقت درین زمان بوجہ من است و قبل ازین هیچ نبود
 جواب ایشان نیز از الهام مطلق بشنو تعلیم الشیخ بوجه المرید محال
 قد وجودۃ ظلۃ و علمۃ نورۃ و نطقۃ قوتۃ و حسنۃ حاکمۃ
 فان یسمع کلام الرب فهو سماعۃ الشیخ پس اے عزیز از
 گوش حق نبوش نیز بشنو و آنانکه نمیده اند که قبل ازین هیچ نبود بالله العظیم که
 بر اے شیخ قبل ازین و بعد ازین هیچ نیست و این همه بر اے تست چرا که شیخ الان
 کما کان و کما کان الان است که لله اکم من قبل و من بعد چنانچه
 در ولایت احمدی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بوساطت کے نہ گنجد که لى مع الله وقت
 لا یسعی فیہ مذلک مقرب و لا بنی مرسلس شهر

در عشق پیام در نہ گنجد	خود بود که خود پیمبری کرد
------------------------	---------------------------

و انا احمد بلا میم و انا عربک بکاعین و من سرائی فقد رى الحق
 و غیر ذلک زیرا که اینجا ذات بر اے ذات است و نہ بر اے صفات چنانچه
 عرفتم ربی بر بنی همین اشارت است و نیز الهام و ارشاد و غیر هم بوساطت دیگر
 در ولایت محمدی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بر اے اعتبار نبوت و اصلاح است و
 مخلوقی پیشتره نہر عالم که در ان ظهور ذات مع الصفات است می گنجد تا خدائی

و بندگی آشکاره گردد و از برکت فیضان آن عالم متور گردد و نیز انتظام و قیام عالم
تا بد الابد و رونق پذیر ماند چنانچه الهام مطلق بشنو الا لهما هم والا لقا و
مرویا و المریدین انما الشیخ کمشورۃ اصحاب رسول الله
صلی الله علیه و آله و سلم و تمییل آنها بر ائمت واجب و فرض است و نه بر نبی
و شیخ چنانچه نص مطلق بشنو کیس لک من الامر شیئی پس تمییل الهام و ارشاد
و غیر هم بر اے مریدان است نه بر اے شیخ چنانچه الهام مطلق بشنو آلت تمییل واجب
علی المقلد و المرید و المقتدی و العبد و التائب و المغلوب
و الغلام و المحکوم لا علی الرب و المولی و النبی و الشیخ و الاکم
و الحاکم و المنیب و الغالب و اکبر و اے بر حال ایشان که در مراتب جمال
شیخ خود را چنان و چنین می بینند و از او امام خویش الزام بر حضرت شیخ نمی نمایند
بالله العظیم که ایشان از حقیقت شیخ هیچ خبر ندارند افسوس کار بر عکس گردیده گویا
آن بدگمانان خود را شیخ و شیخ را چون مریدی پندارند چه که خود را مختار مطلق و شیخ را
مجبور محض می شمارند یعنی خود را محبوب و شیخ را محب خود می شمارند و حال آنکه این هر دو
صفات شیخ اند و شیخ ازین هر دو صفت خویش مریدان را پرورش می نماید بعضی را
از محبوبیت و بعضی را از محبت و بعضی را از هر دو پرورش می فرماید و هرگز بلا عطا به شیخ
کس را محبوبیت و محبت نمی رسد و اگر کس بلا عطا به شیخ دعوی کند باطل است
چنانچه الهام مطلق بشنو هو صلاح خیر ما کان الی الشیخ و ان کان
من المریدین ما یریه فکراخ چنانچه از مثنوی معنوی شریف بشنو مثنوی

خورد بنود این چنین ظن بر کبار
کین خیال تست برگردان ورق
بحر قلم را زمره دار سیه پاک

باز گویم من ادب را هوش دار
ایچنین بهتان منه براهل حق
این نباشد در بود لای مرغ خاک

حوض با دریا اگر پیوسته زند
 هست دون القلتین حوض خود
 آتش ابراهیم را نبود زیان
 این دلیل راه رهبر را بود
 واصلان را نیست جز چشم و چراغ
 گرد لیلی گفت آن مرد وصال
 بهر طفل نو پدر تی تی کند
 کم نگر دو فضل استاد از علو
 پس همه خلاقان چو طفلان دیند
 از پیر تعلیم آن بسته دهن
 در زبان او بسباید آمدن
 بان دمان ترک حسد کن با مهران
 کو اگر زهره خورد شهید شود
 کو بدل گشت و بدل شد کار او
 چون پیمبر نیستی پس رو براه
 چون رعیت باش چون سلطان نه
 چون نه کامل دکان تنها گیر
 چونکه آزادیت نامد بنده باش
 چونکه تو کلخور گشتی هر که او
 چونکه کرد ابلیس خود با سروری
 سروری چون شد دماغت را ندیم

خویش را از سیخ هستی برگشتد
 کش تواند قطره از کار برد
 هر که نمرود لیست گومی ترس از ان
 کو هر دم در بیابان گم شود
 از دلیل و راه شان باشد فراغ
 گفت بهر فهم اصحاب جدال
 گرچه عقلش هندسه گیتی گسند
 چون آلف چیزه ندارد گوید او
 لازم است آن پیر را در وقت پند
 از زبان خود برون باید شدن
 تا بیاموزد ز تو او علم و فن
 ورنه ابلیس شوی اندر جهان
 تو اگر شهید خوری زهره شود
 لطف گشت و نور شد مرثا را او
 تارسی از چاه روزی تو بجا
 تگ مرو چون مرد کشتیان نه
 دست خوش میباش تا گردی خمیر
 این پوش اطلس برود درنده باش
 واکشد از گل ترا باشد عدو
 دید آدم را به تحقیر از خری
 هر که بشکست شود خصم قدیم

چون خلافِ خوی تو گوید که
سروری زهر است جز آن روح را
پس تولی ناسته رو در چپستی
با دُم شیرے تو بازی می کنی
بد چه می گوئی تو خیر محض را
بد چه باشد مست محتاج لے همان
مست اگر از کیمیا قابل نبند
بد چه باشد سرکش آتش عمل
بد چه باشد ظالم و ظلمت فزای
بد چه باشد آتش پر دود و سوز
در رخ مه عیب بینی می کنی
گر بهشت اندر روی تو فارجو
می پوشی آفتابے در گله
آفتابے کو بتابد در جهان
عیبها از رو پیران عیب شد

کینها خیزد ترا با او بے
کو بود تریاق لانی ز ابدا
در نزاع و در حسد با کیستی
با ملائک ترکستازی می کنی
هین تو رفی کم شمر آن خفص را
شیخ که بود کیمیا بیکران
کیمیا از مست هرگز مست نشد
شیخ که بود عین دریا بے ازل
شیخ که بود عکس زانو ارحم
شیخ آب کو تراست اندر تموز
در بهشت خار چینی می کنی
بسیج خار آبخا نباشد غیر تو
رخنه می جوئی ز بدر کاسطی
بهر خفاشے کجا گردنسان
غیبها از رشک پیران غیب شد

مان اگر اچانا شیخ که مختار مطلق است بر اے آموختن طریق نیستی و فناء و دیگر بر اے
امتحان مریدان صورت معذوری و مجبوری اختیار فرماید هم بجاست چرا که الحکم ب
بَخْدَعَةٍ وَ مَكْرًا وَ مَكْرًا لِلَّهِ وَ اللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ راحم نماید
بر اے آنکه تا ز فالص پدید آید پس آن هر چه کند بجاست حکم او حکم خداست
يَفْعَلْ مَا يَشَاءُ وَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ هرگز مجبور و معذور نیست و نیز اکثر بزرگان دین
برین رفته اند چنانکه اَلْمُخْلِصُونَ عَلَى خَطَرٍ عَظِيمٍ ۝ و نیز عبادات الله و سنت ائمه برین

چنانچہ از قرآن شریف بشنود اِذْ ابْتَلٰٓی اِبْرٰهٖمَ رَبُّهُ الْبَکَیٰتَ فَاَتَمَّهَنَ
 قَالَ اِنِّیْ جَاعِلُکَ لِلنَّاسِ اِمَامًا وَاَمَّا مَا وَاَسْتَعَدَّ
 ہر یکے چنانکہ ہست و آنرا شیخ میداند و اظہار آن برایشان می نماید کہ تا ہر کس را
 حوصلہ و استعداد خویش بخوبی ظاہر گردد و چون روز قیامت کسے را بیج حجت یا
 چون و چرا باقی نماند و مختاری شیخ و مجبوری خویش بر آئنا چون آفتاب نیمروز
 روشن گردد اَلْعَظَمَةُ لِلّٰهِ اَللّٰهُمَّ اَعُوْذُ بِکَ مِنْکَ وَاَمَّا تَحْتِیْ اَبْرٰهٖمَ
 خلافت سنت اللہ است و لَنْ یَّجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَبْدِیْلًا چہ کہ خلافت و
 نیابت شیخ جائے نشینی نبوت و اقامت قوم و امت است و ہر کس قابل آن و
 ولایت آن نباشد و وجود قابلیت بلا ظهور قبولیت حقیقی نبود و ظهور قبولیت حقیقی کہ
 آزاد او حق نیز گویند بلا وجود قابلیت درین عالم مجاز محال است پس داد حق را
 درین عالم قابلیت شرط است - و شرط قابلیت نیستی است و حصول وے منحصر است
 بفضل اللہ تعالیٰ چنانچہ از قرآن شریف بشنود اِذْ یَتَّبِعُوْا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ لَیْسَ
 بَجُوْدِ اَزَا از فضل خدا و درین جهان آن فضل محبت و وجود حضرت شیخ است کہ وَاَذْكُرُوا
 اللّٰهَ کَثِیْرًا لَّعَلَّکُمْ تَقْنَطُوْنَ یعنی مَنْ اَحَبَّتْ شَیْئًا فَاَکْثَرَتْ کَرَمًا شَیْئًا
 استیلاے ذکر بر ذاکر غالب آید و قنایے فی الشیخ روے نماید وَاَذْكُرُوا فَضْلَ اللّٰهِ
 یُوْثِقْہٖ مِنْ یَسَّکَ وَاَللّٰهُ عَزَّ وَ الْفَضْلُ الْعَظِیْمُ اے عزیز با اللہ العظیم کہ
 درین زمانہ مخصوص آن فضل اللہ محبت حافظ دین محمد بلطافت علی احمد کہ قَادِرٌ
 بِتَحْمِیْنِہٖ وَصَابِرٌ بِکَلْبِہٖ وَاَعْبَادُہٗ وَحَافِظٌ بِکَلْبِہٖ لَا یَمُوتُ کہ شیخ العالمین و العالمین مرشد
 عاشقان شطار و طالبان عیار امام الاوسط محمد الزمان محبوب الاعظم خلیفۃ اللہ
 حضرت شیخی مولائی است رضی اللہ تعالیٰ عنہ چارہ آن امروز بدست اوست شہر

محبوب باین جاست بیاید بیاید

لے قوم بچ رفته کجائید کجائید

ابیات	
چاره آن دل عطاے مبدعیست	داد حق را قابلیت شرط نیست
بلکه شرط قابلیت داد اوست	داد لب و قابلیت هست پوست
بعضی جاها ان معنی مصرع مذکور بر عکس تعبیر می نمایند و گاهی ندیده اند و نشنیده اند که حضرت مصطفی رحمة الله علیه چه خوش می فرمایند بلیت	
من چو لب گویم لب دریا بود	من چو لا گویم مراد الا بود
ازین جهت در معنی مصرع مذکور قدری اشارت لازم افتاد آری داد بمعنی قبولیت حقیقی و ازلی است و حق بمعنی شیخ و پیر که در ازل بود اکنون در اینجا ظهور نمود یعنی درین عالم مجاز مظهر تام خیر الانام صلی الله علیه و آله وسلم آمده لاجرم بر بند و راشت صلی الله علیه و آله وسلم جلوه فرمود چنانچه بزرگی می فرماید فرد	
مصطفی را حق بدان و حق بین	مصطفی حق بود رب العالمین
و مراد آن جاها ان از معنی مصرع مذکور نفی قابلیت است که درین عالم آن داد حق را بلا وجود قابلیت میخوانند که تا اتباع شیخ لازم نیاید و این خیال محال است چرا که هیچ شرط را بلا مشروط جزا حاصل ننخواهد شد چنانچه الهام مطلق بشو لا یحصل بشرط لجزا عجز که مشروط یعنی خود داد حق درین عالم قابلیت را شرط گردید چرا که داد حق اگر در ازل نبود پس هرگز درین عالم وجود قابلیت ظاهر نگردید پس بلا وجود قابلیت بطور قبولیت ازلی که آن داد حق است محال است چنانکه مراد از درخت شراست چون خاتم النبیین صلی الله علیه و آله وسلم ولیکن در مجاز شجر مقدم بر شراست یعنی وجود همه انبیا علیهم الصلوٰة والسلام مقدم چون شجر است تا شجره خاتم النبیین که مقصود حقیقی بود پدید آید که در حقیقت او بر همه مقدم بود چنانچه اوّل ما خلق الله نورنی و آنا من نور الله و الخلق کلهم من نورنی و کنت	

نَبِيًّا وَآدَمَ بَيْنَ الْمَلَكِ وَالطَّيْنِ شاهد برین است و نیز ظهور نبوت حضرت
خاتم النبیین صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بعد از چهل سال نیز اظہار است پس همچنین بدست
درین عالم مجاز تکمیل قابلیت مرید چون شجر است تا اثر مقدم ازلی و حقیقی که آن مفهوم فہمی
داد حق است پدید آید کہ آن ہر دو چون جسم و جان لازم و ملزوم مقدم و مؤخر اند
یعنی ظهور قبولیت ازلی کہ آن داد حق است بلا وجود قابلیت درین عالم محال است
و وجود و ظهور ہر دو بلا فنا فی الشیخ محال محال است پس قَتَمْتُكَ الْمَوْتَ
اِنْ كُنْتُ صَادِقِينَ چنانچہ از مرآت شریف اوصاف صادقین بشنو من خاف
مِنْ خَشْيَةِ الْمَحْبُوبِ الْاَعْظَمِ وَيَقْوُضُ لِنَفْسِهِ بَيْدَةً وَاعْتَصَمَ
بِالْاِخْلَاصِ عَلَيْهِ وَفَهُمْ قَوْلُهُ حَقَّ الْيَقِينِ كَلَّا بَلْ عَيْنَ الْيَقِينِ
اِنَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ پس چون شیخ صورت مجبوری و معذوری را اختیار
فرمود ہمہ را پرہیز باید بود و سر بسجود باید نہاد و زبان بتضرع باید کشود چنانچہ
در شنوی شریف می فرماید شنوی

يَا عِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ اِهْدِنَا اِبْتِلَايِمِي كُنَى آه الْغِيَاثِ تَاكِ اَيْنِ اِبْتِلَايَا رَبِّ مَكْنِ نَك سَوَارِي رُودِ شَا عَظِيمِ دُرُجِ دِرْيَا سَ نَهَانِ دِرْ قَطْرَهُ آفَاتِ بَ خَوِيشِ رَا ذَرَّهُ نَمُودِ جَمَلِ ذَرَاتِ دُرُوسِ مَحُوشِ هَسْتِ اَنْدَرِ نَقْشِ اَيْنِ رُوبَاهِ شِيرِ هَرَكِ اَوْدَرِ پِيشِ اَيْنِ شِيرِ نَهَانِ	لَا فِتْنَارَ بِالْعُلُومِ وَالْغِنَا اَسْ ذَكَوْرًا اِبْتِلَايَتِ چُونِ اُنَاثِ مَدِيبِ اِمِ نَجْشِ وَدِ نَدِيبِ مَكْنِ دِرْ كَفِ طِفْلَانِ چَنِينِ دُرُوسِ آفَاتِ بَ مَحْفِي اَنْدَرِ ذَرَّهُ اَنْدَكِ اَنْدَكِ رُوسِ خُودِ رَا بَرِ كَشُودِ عَالِمِ اَزِ دُوسِ مَسْتِ گَشْتِ وَصُحُوشِ سُوسِ اَيْنِ رُوبَاهِ نَبَايِدِ شَدِ دَلِيلِ بَ اَدَبِ چُونِ گرگِ بَكْشِ يَدِ دِهَانِ
---	---

پیش شیر ابله بود کوشد دلیر
 بو که دریا بید و گردید آشنا
 پیش او رو باه بازی کم کنید
 ملک ملک اوست ملک او را دهید
 شیر و صید شیر خود آن شما است
 بے نیاز است او ز مغزو نخر پوست
 از برائے بندگان آن شه هست
 ملک و دولتها چه کار آید و را
 تانہ گردید از گمان بد خجل
 همچو اندر شیر خالص تار موس
 نقشہائے غیب را آئینہ شد
 در میان تان هست فرق بکران

زخم یا بد همچو گرگ از دست شیر
 لیک ہم رمزے بگویم باشما
 همچو آن رو باه کم اشکم کنید
 جملہ ماؤمن بہ پیش او نہید
 چون فقیر آئید اندر راہ راست
 زانکہ او پاک است و سبحان و صفا او
 ہر شکار و ہر کراماتے کہ ہست
 آنکہ دولت آفرید و دوسرا
 پیش سبحان بس نگہ دارید و دل
 کو ببیند ستر فکرو جستجو
 زانکہ او بے نقش و سادہ سینہ شد
 مومنے او مومنے تو بے گمان

پس تَاَمَلْ وَاَصْفَ هَذَا صِرَاطَكَ مُسْتَقِيمًا قَالَ لَهُ خَيْرٌ مِّنْكَ فَطَاءُ
 وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

سوال نہم قدرت عطاے معطی و مختار مطلق بعد عطاے
 باقی رہتی ہے یا نہیں۔

اجواب حق حق حق جواب الہام مطلق می فرماید مثل الشَّيْخِ
 كَمَثَلِ الْبَحْرِ وَمَثَلِ الْمُرِيدِ كَمَثَلِ الْمُسْتَسْقَى فَمَنْ لَيْسَتْ سَقَى فَسَقَى چنانچہ
 بزرگے می فرماید بلیت

بمیر و تشہ مستقی و دریا همچنان باقی

نہ حُسنِ آخرے دارد نہ سعدی راسخ پایاں

و نیز بزرگے می فرماید شنوی

<p>تیره گردد اوز مُردارِ شما شیخ و نور شیخ را بنود کران</p>	<p>نیست بجز کوی کران دارد که تا بحر احداست و اندازہ بدان</p>	
<p>اے عزیز باید فهمید کہ معطی و مختار مطلق بیچارہ مرید را جز حضرت شیخ دیگر نبود چرا کہ وارثِ درانتِ محمدی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم شیخ است کہ انّ الذین یبکیٰ یعونک انکم یبکیٰ یعون اللہ ید اللہ فوق ایدہم شان اوست چنانچہ الہام مطلق در بیان اوست الشیخ فی الحقیقۃ یصور رب اللہ کلا بکل ہو اللہ احد لا غیر و از قدرت و نعمت محمدی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بر ہمہ عالم و عالین اعلان اوست یعنی و ان من شیء الا عندنا خزائنه و ما ننزله الا بقدر معلوم و نیز و ما ارسلناک الا رحمۃ للعالمین اشہار از رحمت بے پایان اوست کہ آن بے شک ابوالرحمت است کہ ان ربی علی کل شیء حفیظ اخبار از آن اوست حافظ قرآن اوست و صابر و دو جان اوست و قادر کون و مکان اوست معطی و مختار مطلق جز حافظ برحق نہ نیکو است کہ از لطافت علی احمد صابر و قادر رازق المزدوقین اوست کہ اللہ لطیف بعبادہ یرزق من یشاء و ھو القوی العزیز چنانچہ از ربوبیت لطیف بر انس و جان در الہام مطلق فرمان اوست کہ الشیخ قادر و صابر و حافظ و ناص و رحیم و کریم و معطی و رازق المزدوقین و گرنہ کرا محال و قدرت بود کہ گرد غلوت عشاق گردد چنانچہ از مرات شریف بشنو لا یفتدرون المسلکۃ علی خلوة العشاق واللہ شہید</p>		
<p>نسخہ مکمل وجود او را بدست</p>	<p>او جان کامل است و مفرد است</p>	
<p>چنانچہ از قرآن شریف بشنو تبارک الذی یدہ المملک و ھو علی کل شیء قدیرہ یفعل ما یشاء و یحکم ما یؤید از الہام مطلق نیز بشنو</p>		

اَلشَّيْءُ مُخْتَارًا بِاِلٰهٍ رَّحِيْمٍ وَبِكَافَّةِ الْمُرْسَلِ چنانچه بزرگ میفرماید بلیت

آنکه جان بخشد اگر بکشد رواست | نایب است و دست او دست قدرت

بِاللّٰهِ الْعَظِيْمِ لَمْ يَنْخَلِّهٖ ذَاتُهُ وَلَا صِفَاتُهُ وَلَا اَفْعَالُهُ بِحُدُوْثٍ
اَلَا كُوْنُ اِنْ فَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُوْنَ بلیت

کیست کافر غافل از ایمان شیخ | کیست مرده بے خبر از جان شیخ

اے برادر هر چه هست شیخ هست و جز حضرت شیخ دیگر همه هیچ که حضرت شیخ معطی و مختار مطلق است پس قدرت عطاے او قبل عطاء و بعد عطاء نیز مطلق است و مقید نیست چنانکه شیخ اَلَا اَنْ كَمَا كَانَ وَ كَمَا كَانَ اَلَا اَنْ است بے شک قدرت عطاے او نیز همچنان است هیچ تبدل و تغیر نه پذیرد که صفت اوست چنانچه از قرآن شریف بشنو که **لِلّٰهِ الْاَمْرُ مِنْ قَبْلُ مِنْ وَّمِنْ بَعْدُ** نه آشنانکه بادشاه این عالم اگر کسی را سلطنت خویش عطاے فرماید و من بعد عطاے سلطنت قدرت عطاے سلطنت دیگر در وے باقی نماند که در ملک وے جزیکه دیگر نبود بیچاره عاجز گردید چرا که قدرت عطاے وے مقید بود نه مطلق ولیکن آن سلطان دارین که سلطنت وے لایزال و ملک وے بیحد و شمار است پس چرا در وے قدرت عطاے بعد عطاے باقی نماند چنانچه بزرگ میفرماید بلیت

هَرَّانِ مَلِكٍ كَيْ وَ اِیْسَی مِی گذارم | دو صد ملک و در در پیش دارم

که تصرّف وے **تَخْلُقُوْا اِیَّا خَلْقَ اللّٰهِ وَاَوْحُوْهُمُ الْفَضْلَ الْعَظِيْمَ** که **اِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ وَ اللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ** بندگان را هر چه خواهد به بخشد هرگز عطاے او غایت ندارد و نهایت نیار و چنانچه از قرآن شریف بشنو **وَاللّٰهُ يُعْطِيْ مُلْكًا مَنْ يَّشَآءُ وَ اللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ** بلا شک و هو الوجود الخیر المحض لا موجود فی الوجود الا هو

يَفْعَلْ مَا يَشَاءُ وَيُحْكَمْ مَا يُرِيدُ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ
 أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ فَاللَّهُ خَيْرٌ فَظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ
 سوال دہم اگر ارشاد حقیقت اور ارشاد پیر مجاز میں توافق نہ ہو
 تو واجب التعمیل کونسا ارشاد ہے۔

الجواب حق حق جواب الہام مطلق می فرماید الشَّيْخُ مَشْمُوسٌ
 فِي سَمَاءِ الشُّبُوحِ وَالْوَلَايَةِ مَمَّا يَأْمُرُكُمْ فَهُوَ الْحَقُّ وَلَا تَلْقُوا
 فِي مَرْيَكَةٍ چنانچہ بزرگے می فرماید بیت

آنکہ از حق یابد اودھی و خطاب ہرچہ فرماید بود عین صواب

پس اسے عزیز بشنو چون شیخ مسند نشین و جاسے نشین نبوی است صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم پس بلا شک ہر گفتار و ہر رفتار و ہر کردار شیخ بلا الہام و ارشاد حق نیست
 چنانچہ از قرآن شریف بشنو مَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ
 و اگرچہ وہم و فہم کے آنرا در نیابد اما ہیچ حرکت شیخ خالی از الہام و ارشاد نیست
 چرا کہ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ چنانچہ در مرات شریف بنگر کہ لَا يَصْدُرُ
 مِنْ شَاكِنِ الْهَدَايَةِ غَيْرَ إِلَّا بِإِذْنِهِمْ لَا تَفْهَمُونَ وَلَا شَكَّ
 فِيهِ کلام حقیقت راجز حضرت شیخ دیگر کے ہرگز نفہم چرا کہ شیخ مجمع البحرین است
 یعنی صاحب مجاز و تحقیقت مابین مریدان است ازین جہت الہام مطلق مریدان
 شیخ را بتعجب می فرماید أَلَمْ تَعْلَمُوا عَظَمَةَ الْمَجَازِ فَوَنَ مِنَ الْحَقِيقَةِ
 لَا تَظُنُّوا ظَنِّ السَّوْءِ قَدْ كَانَتْ ذَرَّةٌ بِلَدَىٰ وَجْهِهِ مَخْصَرًا يَكُونُ
 هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
 آنچہ کہ بطون است آن حقیقت پیر مجاز است و ہر آنچہ کہ ظہور است آن مجاز پیر
 مجاز است الحق جزوے نہ کے را بود و وجود است کہ فی الظَّاهِرِ وَلا فِی الْبَاطِنِ

وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ کہ علم الاولین والآخرین مراوراست پس آن شیخ
 وقت وجود واحد محمد الزمان بزمان خویش امام الاوسط حافظ دین محمد بطافت علی احمد
 یو کلامہ اَحَدٌ وَ یَلُو اِیَّہُ اَحَدٌ وَ یَنْعَمُ اِیَّہُ اَحَدٌ اَحَدٌ اَحَدٌ
 چنانچہ الہام مطلق می فرماید اَلشَّیْءُ اَحَدٌ بِالظَّاهِرِ وَ الْبَاطِنِ وَ حَدُّهُ
 لَا شَرِیْکَ لَهُ لَوْ کَانَ بِہِ نَقْطَةُ الْبَشَرِیَّةِ اے عزیز باللہ العظیم وَ هُوَ
 الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ چنانچہ بشنو کہ الہام مطلق نیز ہمیں می فرماید اَلْمُحْتَبُوبُ
 الْاَعْظَمُ یَدِ اِیَّہُ وَ اَحَدٌ وَ یَصِفَاتِہُ وَ اَحَدٌ وَ یَا فَعَالِہُ وَ اَحَدٌ وَ
 یَتَصَرَّفَاتِہُ وَ اَحَدٌ وَ یُسْمَوْنَہُ وَ اَحَدٌ فَلَا شَرِیْکَ لَهُ وَ مَنْ
 یُسِّرُ لَہِ قُرْآنًا وَ عَآءًا اِنَّ الْمُسْرِکِیْنَ یَجْسَعُ چنانچہ بزرگے سیفر مایہیت
 نے آسمان بُدے زمین نے عرش رب العالمین حق بود نور مبین باللہ جنیش دیدہ ام

دیگرے می فرماید فرد

مارا کہ نقش روئے تو بنشستہ و زمیر من بعد ہیج نقش نیفتاد دلپذیر

پس اینجائی کے از الہام مطلق بشنو دو ہرہ

گر بُنا اور سب کچھ جانے بھولا بنکر سب کی مانے
 آپ بنا اور آپ کو مانے جس پر گزرے وہ ہی جانے
 مکھہ پر پردہ ڈال کر سب کا لینی بھید
 ہم جان گئے پہچان گئے اس گھونگھٹ کا نہ بھید

اے عزیز باللہ العظیم کہ در مجاز و حقیقت ارشاد کنندہ یہ کہ است یکیت کہ لا الہ
 اِلَّا اللہ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللہ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ہماں شیخ
 و بس چنانچہ الہام مطلق بشنو کہ تَخْلُقُوْا فِیْ اَرْشَادِ الْحَقِیْقَةِ وَ الْمَجَازِ
 لَقَدْ دَلَّ الْقَدْ لَا مَوْجُوْدٌ وَ لَا وَجُوْدٌ فِی الدَّارِیْنِ غَیْرُ الْوَجُوْدِ

الْوَّاحِدِ فَكُلُّ أَفْعَالٍ وَاحِدٍ وَاحِدٌ اے عزیز امر شیخ از جملہ امور
در حق تو بہتر است چنانچہ الہام مطلق می فرماید اَمْرُ الشَّيْخِ خَيْرٌ مِنَ الْاَمْرِ
یعنی ہمہ امور مجازی و حقیقی بر اے تو در امر شیخ است کہ دست خود در دست و
دادی پس تعمیل ارشاد و شیخ مجاز بر تو واجب و فرض است ع

کہ خفتہ بودم بعین عشرت عدم سے پھینکا جگا کے ہم کو

پس واجب التعمیل ارشاد و ارشاد و شیخ مجاز است و بس چنانچہ الہام مطلق بشو
اَقْوَالُ الشَّيْخِ لِمُرِيدٍ كَلَامُ الْحَقِّ وَاَقْوَالُهُ وَاَفْعَالُهُ عَلَيْهِمْ
وَاجِبُ التَّعْمِيلِ وَاَحْوَالُهُ مُنْخَصَرَةٌ بِفَضْلِهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ
اگر از شیخ مجاز قدرے اشارت بہ طرفے کہ مرید را مفہوم گردد باید کہ آن مرید بر نشاء
پیر مجاز تعمیل ارشاد نماید چنانچہ الہام مطلق می فرماید تَقَهُمُوا اِسْكَارَةَ الْمَوَلاِ
وَاَعْمَلُوا عَلَيْهِ لَوْ تَكُونُ بِهَا تَكْلِيفٌ شَدِيدٌ زہے سخت آن مرید کہ
ہر دم جو یاسے رضاے شیخ می باشد و در زیر قدم شیخ جان و جان را تار آرد
و خاک گرداند پس بلا شک باز بفرق عالم نشیند چنانچہ الہام مطلق می فرماید طَلَبُ
رِضَاِ الْمَوْلاِ بِلَا وَجْهِ مُزَيِّنٍ مَحْرَابِ الْعِبَادَةِ وَ مَسْجِدِ قُرْآنِ
الْعَبْدِيَّةِ چنانچہ بزرگ می فرماید بلیت

من بخویم در جهان جز مہر پیر
پیر جویم پیر جویم پیر۔ پیر

و مرید کہ تعمیل ارشاد و شیخ نماید و بر الہام و ارشاد و خویش می نازد چون حقیقت شیخ
بروے تجلی فرماید اورا از ور باید کہ لَيْسَ فِي الدَّارَيْنِ اِلَّا هُوَ آخر کار شرمندہ
و نادم گردد و گرنہ بنگر کہ در حق او الہام مطلق چنین می فرماید مَنْ يَزِدْ وَلَمْ
يَقْبَلْ كَلَامَ الْمَحْبُوبِ اِلَّا عَظَمَ فَهُوَ فِي الْخُسَارَةِ وَ خَسَرَهُ عَلَيْهِ
بر مرید و طالب واجب و لازم است کہ ہر دم تعمیل ارشاد و شیخ از دل و جان نماید

و ذرہ بر خلاف شیخ عل نہ نماید کہ بہین الہام مطلق می فرماید لا تعزموا خلاف
المحبوب الاعظم وعز مکم ما کان بہ اذ نہ الحق برہر کے واجب
و فرض است کہ در فرمان شیخ ہیچ تاویل علمی و عقلی ننماید و بروے عاشقانہ
بتعمیل کار فرماید چنانچہ الہام مطلق می فرماید لا تدخلوا عقوبکم فی احکام
الشیخ لا بد علیکم ما یا مر لیکم فتعلموا تعلموا تعلموا پس تا ممل
وانصف هذا صراط مستقیم تذلک عشرۃ کاملۃ فانا خیرک
حافظاً و هو ارحم الراحمین ۝ و صلی اللہ تعالیٰ علی خیر خلقہ
سیدنا محمد و آلہ واصحابہ اجمعین بر حمتک یا ارحم الراحمین

غرہ صابری

عرضداشت بندہ حافظی سجدت جملہ حافظین

حق حق حق

سجدت جملہ برادران دینی بندہ مسکین فقیر عاجز محمد عظمت علی صدیقی دیوبندی حافظی الاویسی
عفی اللہ عنہ عرض می نماید

کہ حافظوا علی الصلوات و الصلوة الوسطی یعنی اے برادران من
از جان دل بحفاظت صلوٰۃ دائم بکوشید مخصوص بحفاظت صلوٰۃ وسطی دائم کوشش
وسعی بسیار از جد و جهد نمایند و قدر او بدانید کہ خیر الامور او وسطی
شاید کہ فکیا تکم بر زق منه و لیتکطف و لا یسحرکم بکم احد
اے عزیزان من چون حفاظت صلوٰۃ وسطی دائم از دل و جان بکنید و ہرگز نہ لغزید
بعدہ در حفاظت آن تا ابد الابد امین و محفوظ بمانید و در حمایت آن صلوٰۃ کہ و
الذین ہم علی صلواتہم دائمون پیوستہ الصلوة مفرج المؤمنین

بچود بخوانید که الصَّلَاةُ اِتِّصَالٌ مَعَ الْحَقِّ بَیْنِ اسْتِ وَ الْوُضُوْعُ اِنْفِصَالٌ
عَنْ غَاثِ الْحَقِّ بَرِّینِ است اے عزیزان من روح نماز نیست مگر مشاہدہ و درین عالم
بصورت بزرگان دین و پیشوایان اہل یقین مشاہدہ حق است چنانچہ بزرگے میفرماید
بشنوی

اولیاء آئینہ ذات حق اند	اولیاء در حضور اولیا
اولیاء مراتب نور مطلق اند	ہر کہ خواہد ہم نشینی با خدا

و مخصوص بصورت شیخ خود برائے مریدان مشاہدہ حق است کہ جملہ مشاہدات
درست چنانچہ حدیث قدسی بشنود مَنِ رَآَنِی فَقَدْ رَاَ الْحَقَّ وَ بزرگے میفرماید
بشنو از اخبار آن صدر الصدور

و حصول آن حضور بلا حضور شیخ العالم و العالمین امام الاوسط شیخ الثقلین محمد الزمان
حافظ کون و مکان حضرت محبوب الاعظم محب الحق خواجہ محمد محمود ابو الرحمت شیخی و
مولائی بندگی حضرت حافظ شیخ محمد لطافت علی دیوبندی قادری الصابری الاوسی
رضی اللہ تعالیٰ عنہ محال است چرکہ جملہ فیضان احمدی و محمدی صلی اللہ علیہ
و آلہ وسلم موقوف باذن شریف و رضاے شریف اوست کہ بلا اذن و رضاے پاک
او ہرگز کہے را در دنیا یا در آخرت چیرے نصیب نخواہد شد چنانچہ الہام مطلق بشنو
تَحْصِلُكُمْ رِغْمَةُ اللَّهِ بِأَذْنِ الْمُحِبُّوبِ الْأَعْظَمِ وَ بِإِذْنِ رِضَائِهِ وَ أَذْنِهِ
لَا يَحْصُلُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ شَيْءٌ مُثْقَلٌ ذَرَّةً أَمْ لَيْسَ تَعْلَمُونَ
کہ او چون علی المرتضیٰ کرم اللہ وجہہ شیخ مابندگان باب العلم است یُوَعِّظُهُ مَنْ
يَشَاءُ بِفَضْلِهِ چنانچہ الہام مطلق بشنود اَلشَّيْخُ بِبَابِ الْعِلْمِ فَيُؤْخِذُ
الْمُرِيدَ مِنْ عِلْمِهِ نَصِيبًا وَ عِلْمُهُ بِكَ دَرَسُ الْكِتَابِ وَ الْمُدْرَسَةُ
يُوَعِّظُهُ مَنْ يَشَاءُ بِفَضْلِهِ چون حضرت شیخی و مولائی جناب محبوب الاعظم صاب

رضی اللہ عنہ شیخ ما است پس چرا بقرب او شا کر و ساجد نباشیم که و السجود و القرب
و الشکر و لی و لا تکفروا و ن دارد است پس اے برادران من قُومُوا لِلّٰهِ
قَابِلِینَ که مدام از خجانه حافظی شراب ناب قادری و صابری بلکه قادری الصابری
الاویسی از خود بیخود شده بنوشید و چند آنکه با حضرت شیخ قرب دارید برو
فخر کنید و بر قصید چنانکه این بنده مسکین محمد عظیم صدیقی دیوبندی حافظی الاویسی
عفی اللہ عنہ از فضل و کرم حافظ حقیقی و مجازی یعنی شیخی و مولائی بندگی حضرت
حافظ محمد لطافت علی دیوبندی رضی اللہ عنہ بتاریخ چهار دهم ماه ربیع الثانی در سن
یکهزار و دویست و هشتاد و نه هجری النبوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خلافت و اجازت
ظاہری و باطنی قادری و صابری و غیرهم بتمامه مع دستار فضیلت و رخصت یافته
مقرب شیخ گشته بعد از تاتار رسید به چین الهام مطلق خبر میدهد بلیت

خلیفه اعظم و ہم جانشینم	ز درگاه خدا حافظ ہمین است
-------------------------	---------------------------

اکنون حسب الارشاد الهام مطلق بر قرب شیخ فخری کند الهام مطلق بشنودین فخر
بِقُرْبَةِ السُّلْطَانِ ذُو الْقُدْرِ وَالشَّانِ فَهُوَ حَکِیمٌ عَلٰی مُلْکِهِ وَ
قَابِلٌ بِنِعْمَتِهِ فَسَعَوْا بِقُرْبَتِ السُّلْطَانِ مُخْلِصًا فَتَكُونَنَّ مِنَ
الْمُقَرَّبِینَ پس اے برادران من چون من بگوئید و بر قصید غزل

این دور دور در لربا من والہ و شید استم	خوش وقت باشد مرا من والہ و شید استم
حاضر شوید ای مطربان اندر حضور جانجان	وقت سماع و نغمها من والہ و شید استم
رقصه کن اے عاشقان دست زید کد لبران	کان شاه جان اندر شمان والہ و شید استم
عیش و نشاط و خرمی اے عاشقان احمدی	باد امارک دامن من والہ و شید استم
بزم طرب ہم جام نرساقی ما آن ماه و ش	هم نغمها و غمها من والہ و شید استم
اے بادہ نواشان الصدا بزم طرب بزم طرب	هم بادہ نوشی شد بیا من والہ و شید استم

هم عاشقان عارفان هم بیدلان و دلبران رند و فقیه و پارسا هم زاهد تسبیح خوان حسنه تو داری دلربا آن فتنه زای دوسرا جز تو ندیدم دلربا عاشق نواز و لب الوفا	محمود دست دلربا من واله و شیدا ستم در باد نوشی مبتلا من واله و شیدا ستم بر هم زن زلف و دوتا من واله و شیدا ستم هم چون محمد مصطفی من واله و شیدا ستم
--	--

اندر طوافت عاشقان با عظمت نعره زنان
الله خیز رکافظا من واله و شیدا ستم

و نیز با صلاح برادران با هم یکدیگر بکشید چرا که **أَلَمْؤُومِنْ مِرْأَةٍ أَلَمْؤُومِنْ**
برای همین است چنانچه **إِنَّمَا أَلَمْؤُومُونَ إِخْوَةٌ فَإِصْلَحُوا بَيْنَ أَخْوَانِكُمْ**
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ که دران رضامندی جمله پیران عظام رضی الله
عنهم است و مخصوص رضامندی حضرت محبوب الاعظم صاحب شیخی و مولائی است
رضی الله تعالی عنه که **إِنَّ اللَّهَ يُأْمُرُكُمْ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ**
ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ و همچنان از مرآت شریف نیز بشنوید **مَعْشَرَ النِّجَابِ وَالْفَر_**
بَيْنُوا أَحْسَنَاتِ الْأَخْوَانِ وَافْعَلُوا عَلَيْهِمْ جُودًا طَيِّبًا فِي مَحَبَّةِ
الْمَحْبُوبِ بَيَّةَ بِالْإِخْلَاصِ الْكَامِلِ إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الْحَافِظِينَ فالله
خَيْرُ حَافِظٍ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ عاقبت محمود باد بالبنی و آله الامجاد
وصلی الله علی خیر خلقه سیدنا محمد و آله و اصحابه اجمعین بر جنتک یا ارحم الراحمین

بَاکِیَ مَدِی

تقریظ از نتیجہ فکر عالم با عمل فاضل اعلیٰ قدوة السالکین
زبدۃ العارفین جناب مولوی سید حسن صاحب صابری قشیشی
علوی کلیامی پنجابی من مضافات راولپنڈی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سید کلام حمد ملک العلّام کہ ہجڑہ ہزار عالم از ایجاد اوست۔ کہ یلید و کہ یولک
کہ آمد و رفت عدم وجود بر ارشاد اوست

بامرئش وجود از عدم نقش بست	کہ داند جز او کردن از نیست هست
دگر رہ بکتم عدم در پرد	وز انجا بصر اے محشر برد

ظاہر یکہ باطن نزدیک و بظاہر دور۔ و باطنیکہ در مجاز ستار و در حقیقت مستور۔
کیسکہ در جستجویش گم شد۔ چون قطرہ کہ بہ قلم پیوست قلم شد۔ سزاوارثا و ستائش۔
ولایت حمد و نیایش است۔ اما چون شل می پوید۔ و گنگ داری گوید ایسات

توان در بلاغت بسبحان رسید	نہ در کتبہ بیچون سبحان رسید
کہ خاصان دین رہ فرس رانده اند	بلا حصی از تنگ فرو مانده اند

جَلَّ أَجْلَالُهُ وَ عَمَّ أَفْضَاكُهُ وَ حَسَنَ نَعْوَتِ شَہْبَازِ فُضَاے شَرْقِین و
مغربین چلہ نشین قاب قوسین۔ اصل وجود فرع عالم۔ ستون سقف اولاد آدم۔ عنوان
صحیفہ مقبولان۔ خاتمہ بالآخر رسولان بلیت

امام رسل پیشواے سبیل	امین خدا مہبط جبریل
----------------------	---------------------

قادر یکہ پیش قدر بہتت او مقدور مقرران پست۔ صابری کہ بہ تنائے بوسے صہیائے صبر او
صابران عالم مست دستگیر خطا کاران۔ شفیع گنہگار ان بلیت

شفیع الوری خواجہ بعث و نشر	امام الہدی صدر دیوان حشر
----------------------------	--------------------------

صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ واتباعہ وسلم۔ من بعد از جانب کاتب این قراضہ سیّد
 شیدن را فرود و دیدن را مبارک باد۔ کہ درین زمان ہمایون۔ و احیان میمون
 یکہزار سہ ہند و سیزدہ از ہجری رسول الثقلین گذشتہ است۔ شاہد دلنواز۔ بعد خرام
 از خانہ بطون بصحنہ ظهور جلوہ گر شد۔ اعنی کتاب فیض انتساب۔ مشعل گم گشتگان با
 صنادل۔ تازیانہ خفنگان منام غفلت۔ مفتاح خزینہ شریعت۔ کلید گنجینہ طریقت۔ کث
 بعضہات حقیقت۔ حل مغلقات معرفت۔ جواب سوالات شاملہ سہمی پچہ عشرہ کاملہ الہ
 حقہ الحی فطی کتابے است آئینہ حق۔ کہ ہر کس را روئے او چنانکہ ہست نماید۔
 ہدایت چنان کند کہ اورا نشاید۔ ہر سوالش جامع سوالات معنی و صورت۔ ہر جواب
 کاشف رموزات شریعت و حقیقت از زبان المام بیان افصح فصحا۔ ابلغ بلغا۔ افض
 بتحریر۔ اکمل کاملین۔ سرشار خیمائے توحید۔ مدہوش میخانہ تجرید و تفرید۔ مظهر جمال
 منبع افضال لا تنانی۔ قدوۃ الاولیا قطب الاتقیاء شیخ الزمان سلطان الشیوخ علیہ

دریاب اگر تو دنیا بی	نا چیز شوم درین خرابی
----------------------	-----------------------

حضرت مخدومی و کرمی عظمتہ الملتہ والدین۔ حضرت مولانا حاجی مولوی محمد عظمت
 صاحب قادری الصابری الاولیٰ الصدیقی دیوبندی ادام اللہ فیوضاتہم علیہ
 وسلمہ اللہ ذکر ہم بالخیر بیننا بزبان فارسی کسوت فیض پوشیدہ محبوب قلوب مقرب
 فضل حق گردید۔

سنی ۱۲۹۶ عیسوی

در مطبع اکبری آگرہ واقع محلہ نئیستی باہتمام محمد الدین احمد زیوطی

تحتفظ الحياض

[illegible]

RULES:-

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of **Re. 1-00** per volume per day shall be charged for text-books and **10 Paise** per volume per day for general books kept over - due.

